

AKO SA **L** **O** **L**UBOMÍR
FELDEK

M **I**

D **R** **E**

V **O**

STAL KRÁĽOM

Réžia Ondrej Spišák

Dramaturgia Peter Kováč

Scéna František Lipták

Kostýmy Katarína Hollá

Hudba Dano Heriban

Pohybová spolupráca Eva Burdová

ROZPRÁVKOVÉ POSTAVY A NAŠI HERCI

Lomidrevo Milan Ondřík

Valivrch Peter Brajerčík*

Miesiželezo Tomáš Vravník*

Lomidrevov otec Leopold Haverl
Dušan Tarageľ

Lomidrevova matka Soňa Hasprová-Valentová
Božidara Turzonovová

Škrata Laktibrada Gabriela Dzuríková
(Kmotra, Krčmár, Básnik a Poštár)

Kráľ Dano Heriban

Princezná Modrovláska Ivana Kuxová

Princezná Zelenovláska Petra Vajdová

Princezná Ružovláska Dominika Zeleníková**
Jana Kovalčíková**

Škriatky Laktibradky Zuzana Náprstková*
Dana Okáliová*
Michaela Čilíková*
Nikola Olšovská*

**Trojhlavý, Šesťhlavý
a Dvanásťhlavý drak** Juraj Bača**
Gabriel Fusko**
Michal Kinik**
Jakub Kuka**
Ľuboš Radošovský**
Andrej Remeník**
Igor Schlosser**
Peter Tilajčík**
Ondrej Bortlík***
Brian Brestovanský***
Martin Macko***
Matúš Mihálik***
Ferenc Polák***
Filip Šebesta***

* ako hosť

** poslucháč VŠMU

*** poslucháč Štátneho konzervatória

Asistentka réžie Jana Kopsová
Inšpicientka Anna Rumanová
Text sleduje Viera Labudová
Technické vedenie Viliam Švarda
Stavby Viliam Hapl, Dušan Pikáli
Zvuk Ľuboš Holík
Svetelný dizajn Robert Polák
Svetlá Matej Antal
Masky Monika Olanová
Dámska garderóba Stazka Kunochová
Pánska garderóba Dana Bučiková
Rekvizity Jana Machovičová, Peter Dánay

Výpravu realizovali Umelecko-dekoračné dielne SND
pod vedením Mgr. Petra Janků, Ph.D.

KRÍDLO DRAKA

MILÉ DETI, MILÍ RODIČIA A UČITELIA!

Povieme vám rozprávku. Počúvajte...

Bola raz jedna žena, stará, ale jará. Keď mala deväťdesiat rokov, porodila syna. Dieťa bolo neobyčajne veľké a mocné – čudovali sa nad tým nielen rodičia, ale i susedia a známi, ba chýr o tom dieťati sa tak rozletel po svete, že sa prišli nad ním čudovať i ľudia z iných krajín. A každý vrel, že ešte nepočul, aby niekde daka žena porodila takú chlapinu. Radili sa, aké meno dať chlapcovi. Napokon ho nazvali Lomidrevo a chlapec rástol, mocnel a mal takú silu, že hrubočizné stromy holými rukami zo zeme vytrhával.

Keď dovŕšil Lomidrevo sedemnásť rok, pobral sa do sveta a stretol ďalších tatranských obrov, Miesižezeľa a Valivrcha, s ktorými sa vybral oslobodiť tri krásne princezné, zajaté zlými drakmi. Či sa im to podarilo, ako si s drakmi poradili, aké ťažkosti im narobil preľkávaný Laktibrada, či v tých skúškach všetci obstáli a či mali všetci aj také veľké srdce a dušu ako telo, to všetko sa dozviete v krásnej, napínavej i humornej rozprávke Ľubomíra Feldeka.

Táto rozprávka je pre všetkých – starých i mladých, malých i veľkých, mocných aj slabých, slovom pre vás, ktorí veríte, že vo svete fantázie sa dá nielen zabaviť, ale starí môžu omladnúť, malí narásť, slabí zmocnieť a hlúpi zmúdriť. V tejto knižke, ktorú v divadle voláme bulletin (čítaj biltén) alebo program, si môžete prečítať celú rozprávkovú hru uja Feldeka, prečítať si niečo o jeho živote, dozvedieť sa, čo všetko ešte pre vás napísal a sú tu články aj pre vašich rodičov či učiteľov, ktorých potom môžete vyskúšať, či si to všetko pozorne prečítali.

Nájdete tu však aj fotografie z predstavenia, obrázky Ferka Liptáka, ktorý namaloval všetky krásne veci, ktoré v našej rozprávke uvidíte, môžete si doma vymalovať kostýmy našich rozprávkových hrdinov, ktoré nakreslila kostýmová výtvarníčka Katka Hollá a zahrať si s kamarátmi, so súrodencami či s rodičmi našu „lomihru“, v ktorej sa môžete vybrať po stopách hrdinského Lomidreva.

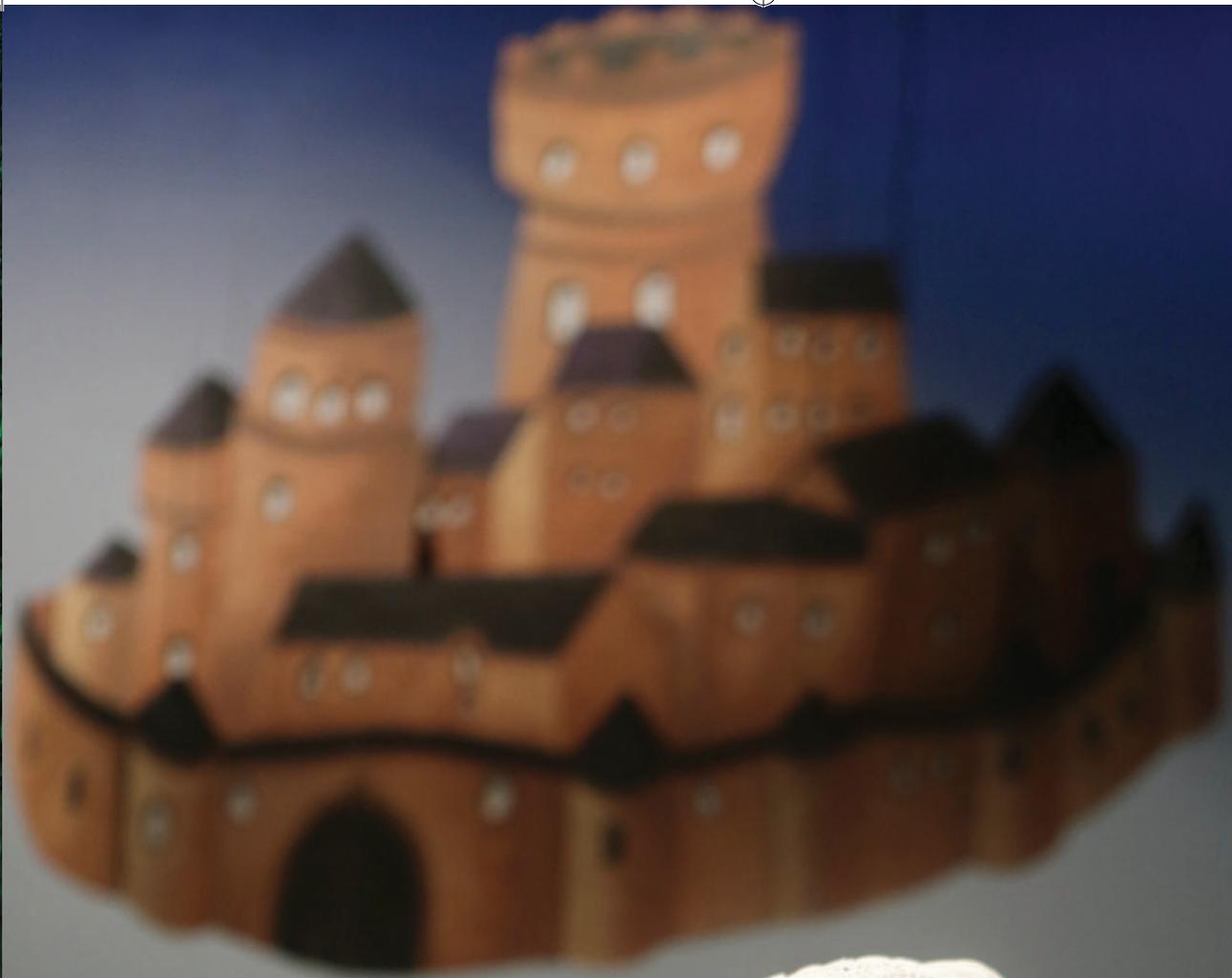
Vitajte v Slovenskom národnom divadle!

Peter Kováč
dramaturg

(dramaturg je ujo či teta, ktorý vymýšľa, čo sa v divadle hrá)

VYFARBI VŠETKY PRÁZDNE RÁMIKY V BULLETINE.

Božidara Turzonovová

Dušan Taragel'

Milan Ondřík, Peter Brajerčík

UYFARBI RÁMIK. ↷

LUBOMÍR FELDEK – SPISOVATEĽ A ROZPRÁVKAR

(Ako sa narodil, žil a čo vytvoril.)

Narodil sa 9. 10. 1936 v Žiline v rodine sudcu. Do Žiliny sa však iba prišiel narodiť z Púchova, kde prežil prvé štyri roky. V Senici nad Myjavou (kam preložili jeho otca) žil v rokoch 1940 až 1945. Od roku 1946, keď sa jeho otec stal predsedom Okresného súdu v Žiline, žil až do maturity (1954) vo svojom

rodisku. Na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave absolvoval štúdium slovenčiny (1954 – 59, štátnice urobil s ročným oneskorením). Počas štúdia (od novembra 1957 do novembra 1958) bol už aj zamestnaný ako redaktor vo vydavateľstve Mladé letá. K tomuto obdobiu sa viaže nielen jeho „debut pred debutom“ – rozhlasová hra *Mahujá, krásna Cigánka* (1957) –, ale aj zakázané vystúpenie tzv. trnavskej skupiny (1958). V tom istom roku prebehli aj tzv. celoštátne previerky, po ktorých musel zamestnanie opustiť s príkazom absolvovať dva roky vo výrobe. Súčasne dala vládnuca moc zošrotovať jeho prvú knižku *Hra pre tvoje modré oči* (1958) a niekoľko rokov nesmel publikovať. Roku 1959 bol robotníkom v tlačiarňi, po pracovnom úraze zmenil zamestnanie. V tom istom roku bol uväznený a potom v žilinskom monsterprocesu s protištátnou skupinou Kauzál a spol. odsúdený jeho otec. Lubomír Feldek si našiel nové zamestnanie – stal sa redaktorom závodného časopisu *Tesly Orava v Nižnej*. Keď vypršal jeho trest, vrátil sa do Bratislavy (1961) a ďalších dvanásť rokov žil ako umelec v slobodnom povolání – uživila ho externá spolupráca s Novou scénou, ktorá mu zároveň umožnila zúčastniť sa na nástupe amerického a anglického muzikálu. Roku 1962 sa oženil s Oľgou, rodenou Lukáčiovou, vtedy poslucháčkou žurnalistiky na FF UK, spolu majú päť detí. V roku 1964 bol pol roka externým redaktorom časopisu *Mladá tvorba* – po pol roku ho vyhodili. V rokoch 1973 až 1986 bol vedúcim redaktorom oddelenia pôvodnej a prekladovej poézie vo vydavateľstve *Slovenský spisovateľ*, kde znovu vytváral publikačné možnosti pre umelcov na „čiernej listine“ (ako Rudolf Sloboda, Štefan Moravčík, Vladimír Kompánek a ďalší). Do tohto obdobia spadá

aj trojročné polúvážkové dramaturgické pôsobenie v Poetickom súbore Novej scény (1976 – 1979) – o svoj externý polovičný úväzok sa podelil s Jaroslavom Filipom a takto, „vchodom pre dramaturgov“, sa mu podarilo vtedy ešte iba na amatérskej scéne pôsobiaceho umelca dostať na profesionálne javisko. Spolu s Albínom Brunovským inicioval vznik *Kruhu priateľov českej kultúry*, ktorý vytváral na Slovensku priestor pre v Česku zakázaných umelcov či zakázané inscenácie (ako bola spoločná inscenácia štyroch českých divadiel *Cesty, křižovatky, jízdní řády* alebo aj pod pseudonymom uvedená Havlova hra *Rozrazil aneb Zítřa to spustíme*). V tom čase prebehli aj vyšetrovania Ústredným výborom KSS pozastavených kníh *Poznámky na epos* (1980) a *Homo scribens* (1982). V roku 1986 musel po výtržnosti v čítarni U červeného raka zo svojho miesta vo vydavateľstve odísť – a znova sa živil ako spisovateľ a prekladateľ na voľnej nohe. Do tohto obdobia patrí likvidácia už vytlačených kníh *Plakať je krásne* (1987 – znovu vydané v roku 1990) a *Aktivně svědomie* (1987, celý náklad zhabala Štátna bezpečnosť). Takisto protinormalizačné vystúpenia na zjazde Československého zväzu spisovateľov na Dobříši (1987) a na Kruglom stole časopisu *Voprosy literatury* v Moskve (1987), ako aj protesty proti masakre na Námestí nebeského pokoja v Pekingu, proti procesu s „bratislavskou päťkou“ či trojnásobný protest proti uväzneniu Václava Havla (1989). V roku 1989 sa stal spoluzakladateľom slovenského PEN klubu, ako aj spoluzakladateľom a členom vedenia hnutia Verejnosť proti násiliu, ktoré sa v novembri 1989 postavilo na čelo nežnej revolúcie. Dvadsať prvého novembra 1989 vyzval komunistickú stranu, aby sa vzdala mocenského monopolu. V roku 1990 redigoval časopis *Ahoj, Európa*, kultúrnu prílohu denníka *Verejnosť*, ktorý začalo vydávať hnutie VPN. V roku 1991 sa stal spoluzakladateľom Divadla Aréna, ktoré sa usilovalo vytvoriť podmienky na návrat míma Milana Sládka z emigrácie, a krátko bol aj jeho riaditeľom. Prvého júna 1992, keď Milan Sládek opäť získal slovenské štátne občianstvo a mohol zastávať riaditeľskú funkciu, mu ju odovzdal. Na jeseň roku 1992 bol obžalovaný – ako sa sám vyjadril pred súdom – „za to, že čítal noviny“ a spor, ktorý trval desať rokov, nakoniec vyhral pred Medzinárodným súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Počas kauzy sa v roku 1995 odsťahoval do Prahy, v súčasnosti znova žije v Bratislave.

KRÁĽOVSKÝ ROZHOVOR S ROZPRÁVKAROM ĽUBOMÍROM FELDEKOM

Vaše blahorodie, aká je dnes situácia vo vašej ríši? Ešte stále platí výnimočný stav, počas ktorého je vaše kráľovstvo potiahnuté čiernym súknom a v krčme sa točí len čierne pivo?

Začneme čiernym súknom? Začnime teda spomienkou na divadelného režiséra, s ktorým som si ideálne rozumel – na Karola Spišáka. Spolupracovali sme už od študentských čias. Objednal si u mňa pesničku už do svojho absolventského predstavenia – do Švarcovho *Šarkana*. Inscenoval to vtedy – kedysi na začiatku šesťdesiatych rokov – ako smelú metaforu totality – a smelá bola aj tá pesnička, z ktorej si, žiaľ, pamätám už len názov: *Prestaň sa držať za jazyk!* Zhudobnil ju náš ďalší kamarát Ilja Zeljenka. Aj Karol aj Ilja sú už na druhej strane čierneho súkna. Ani tá pesnička sa už možno nikdy nenájde... Ale vďaka Bohu za to šťastie, že dnes môžem spolupracovať s Karolovým synom Ondrejom. To je naozaj výnimočný stav a verím, že sa nám tá spolupráca vydarí – aj na počesť kráľov, ktorí tu už nie sú.

Povráva sa však, že Lomidrevo chystá štátny prevrat, lebo jeho rodičia majú vraj nízku penziu.

Lomidrevo je stará, dobrá slovenská rozprávka – je to nielen správa o Lomidrevovej sile, ale aj o nezničiteľnej vitalite jeho rodičov. Len si spomeňme, ako sa začína už u Dobšinského! Lomidreva porodí jeho mať, keď má deväťdesiat. Potom ho pridája sedem rokov, potom ešte sedem, a potom ešte tri roky. Až kým nemá Lomidrevo sedemnásť – a ona stosedem. Lomidrevov otec mohol byť ešte starší – keď vyprevádzal syna do sveta, mal už aspoň stodesať. Aj v tom slovenskom dávnoveku sa iste vyskytovali analytici, ktorí tvrdili, že ľudia v penzijnom veku sú spoločnosti iba na ťarchu. Ale ono je to inak. Na ťarchu spoločnosti sú predovšetkým tí analytici.

Nezaostáva u vás rozvoj vedomostnej spoločnosti? V čase mobilov a internetu vo vašom kráľovstve posiela pošta listy po vetre...

Lomidrevov príbeh sa odohráva ešte pred vznikom písma a korešpondencie... Ale my sme predsa takí dodnes. Radšej debatujeme pri víne, ako korešpondujeme. A čo si zaspievame a porozprávame, to už akoby sme nemuseli napísať. Všimol si to aj svätý Konštantín, hneď ako sem s Metodom prišli. Preto nás už v Proglase upozornil, že je síce pekné, keď radi vyspevujeme a rozprávame si rozprávky, ale že si máme dať pozor, aby sme nezaostali za svetom, lebo „nahé sú bez kníh všetky národy“. Poslúchli sme ho, naučili sme sa písať aj čítať – ale vyspevovať a rozprávať si rozprávky aj tak nikdy neprestaneme.

A čo trojhlavý, šesťhlavý a dvanásťhlavý drak? Lomidrevo ich vraj porazil a zoťal im hlavy, ale nevyrastajú zo zeme ďalšie nebezpeční dráčikovia?

Milan Ondřík

Včera, dnes, zajtra – vždy je to rovnaké. Vždy a všade platilo to anglické príslovie „Save us from our friends!“ Ochráň ma, Bože, pred priateľmi, s nepriateľmi si poradím aj sám. Aj Lomidrevo si hravo poradil s drakmi – no veľa nechýbalo a boli by ho zlikvidovali jeho najlepší kamaráti Valivrch a Miesiželezo...

Ako hodnotíte stav poézie vo svojom kráľovstve. Váš dvorný básnik píše síce veselé, nie však veľmi úctivé básničky...

Ide o tú o zmrzline? Tá predsa nebola až taká neúčtivá. Starému kráľovi sa celkom páčila.

BÁSNIK Aj ja mám len preto šťastie v žití, že lížem pár dôležitých...

KRÁĽ Pokračujte!

BÁSNIK ... zmrzlín.

Aj keď mrazia, aj keď jazyk bolí, aj keď lížem proti vlastnej vôli, lížem ďalej, veď mám ženu, deti, veď mi z hlavy kosier neuletí, dňom i nocou lížem neprestajne, iba občas odplujem si tajne...

KRÁĽ Zaujímavé. Ešte nikdy som nepočul takú zaujímavú báseň o zmrzline.

No a ako sú na tom menšiny? Laktibrada si vraj dokonca dal zmeniť pohlavie. Podporujete tento trend?

Laktibradu v ľudovej rozprávke sme si zvykli vidieť ako škriatka mužského pohlavia – iste aj preto, že ho tak videli ilustrátori detských kníh. No čo ak to bolo inak? Veď už jeho meno môžeme skloňovať nielen podľa vzoru hrdina, ale aj podľa vzoru žena. Rozhodol som sa pre tú druhú možnosť. Lomidrevov príbeh to pekne obohatí. Jeho pobyt s Laktibradom – pardon – s Laktibradou v podsvetí už aj v pôvodnej rozprávke mohol byť predsa metaforou akéhosi iniciačného obradu, uvedenia do dospelosti. Aj v naozajstných kráľovských rodinách to tak bývalo: skôr než sa princ oženil s princeznou, uvádzala ho do dospelosti nejaká pekná slúžtička... SND ponúka túto hru ako celorodinný zážitok. Deti si druhé dno v jej príbehu ani nevšimnú, no ich rodičia ho, dúfam, ocenia. Keď Valivrch a Miesiželezo prerežú povraz a – podľa nich Lomidrevo, no v skutočnosti iba kameň – sa zrúti do podsvetia, vymyslel som si tam úraz, po ktorom Lomidrevo na istý čas zamdlie a v bezvedomí zažije čosi, na čo sa neskôr nepamätá, no mohlo to byť veľmi pekné... S dovolením, zacitujem:

LOMIDREVO Takže som mal šťastie?

LAKTIBRADA Nie až tak celkom. Lebo ten kameň, nanešťastie, spadol rovno na nohu a dodrúžgal ti ju. Už niekoľko mesiacov sa ti tá noha hojí – a ty tu zatiaľ už niekoľko mesiacov ležiš v horúčke a blúzniš.

LOMIDREVO Blúznim? A o čom?

LAKTIBRADA Ani sa nepýtaj. Musela by som sa červenat', keby som ti to mala zopakovať. Môžem ti iba povedať, že mi to tvoje blúznenie bolo celkom pochuti.

LOMIDREVO Vidíš, aká si. Tak povedz!

LAKTIBRADA Radšej nie, Lomidrevo, radšej nie.

Petra Vajdová

Otázka do súkromia – sú vaše dcéry v manželstve spokojné? Minimálne Valivrch a Miesiželezo sa nezdali ako práve ideálni manželia.

Najmenej tri sú spokojné, a keby aj tá štvrtá nebola, bol by to námet na ďalšiu divadelnú hru – a ten si predsa nebudem dopredu vyzrádzať.

Napísali ste pre svoje kráľovstvo novú hymnu. Môžete už zverejniť jej text?

Nenapísal, iba použil. Napísal ju už ľud – je to tá nádherná pieseň Na Kráľovej holi stojí strom zelený. A potom, že sme vraj nemali kráľov! Veď už aj názvy mnohých slovenských miest a dedín, hôr aj ulíc potvrdzujú naše kráľovské tradície. Samozrejme, že aj Svätopluk bol kráľ. Ja k tomu iba dodávam, že už pred Svätoplukom sme mali kráľa Lomidreva.

A čo vy osobne – mienite svoje už aj tak rozsiahle kráľovstvo ešte rozširovať? Nechystáte sa anektovať ďalšie rozprávkové teritória?

Chystám sa už pomaly – ako ten vojak v jednej Brechtovej básni – obsadiť kráľovstvo s rozlohou meter krát dva metre. Ale dovtedy si ešte užijem radosti v tom Lomidrevovom. Veď inscenácia v SND sa určite vydarí.

Ďakujem za rozhovor, veličenstvo.

Peter Kováč

VYHŇA

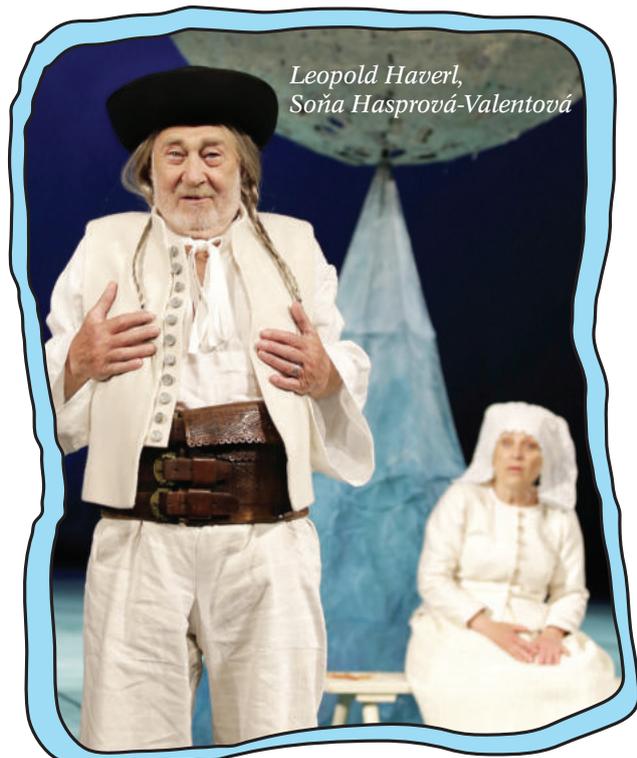
NAJNOVŠÍ ZÁVER HRY AKO SA LOMIDREVO STAL KRÁĽOM

(ktorý inscenačný tím síce pravdepodobne nevyužije, ale s radosťou zverejní v bulletine)

Rozprávku Lomidrevo sme našli v zborníku *Päť rozprávkových hier*. Chceli sme po prvý raz na veľkom javisku novej budovy SND uviesť činohernú rodinnú rozprávkovú hru a hra Lubomíra Feldeka sa nám pre takýto zámer videla z viacerých hľadísk ako stvorená. Požiadali sme ho, aby hru pre potreby SND prepísal a „kráľ slovenských rozprávkarov“ to pre nás urobil s veľkou chuťou, nápaditosťou a brilantnosťou. Vymýšľal a vymýšľal, až napokon vznikol text podstatne bohatší, príbehovo košatejší, lyrickejší, dramatickejší i humornejší ako jeho pôvodný variant, ktorý sa roku 2002 hral v žilinskom Bábkovom divadle. Ešte aj v polovici skúšobného obdobia nám dodal takýto záver:

OTEC A MATKA (*Postupujú dopredu a až teraz vidíme, že na povraze za sebou ťahajú celú Lomidrevovu rodnú dedinu. Sú to domčeky pozapájané za sebou ako vozne vlaku, z komína toho prvého sa aj dymí. Otec a Matka urobia okružnú cestu okolo zeleného stromu, spievajú pritom, a hoci nevidíme nijakých ďalších svadobčanov, počujeme spievať aj veľký zbor.*)

Na Kráľovej holi stojí strom zelený,
na Kráľovej holi stojí strom zelený,
vrch má naklonený...
(*Zrazu priletia noviny – Pravda zo soboty 10. mája 2014.*)

LOMIDREVOV OTEC A toto odkiaľ priletelo?
To je čo za list?

LOMIDREVOVA MATKA (*Číta.*) To je Pravda z 10. mája 2014.

LOMIDREVOV OTEC A na to si ako prišla? Ty vieš čítať.

LOMIDREVOVA MATKA Dnes ešte nie, ale v budúcnosti budem vedieť.

LOMIDREVOV OTEC Tak potom aj ja budem v budúcnosti vedieť. Požičaj mi to, prosím ťa! (*Berie noviny manželke z rúk a číta.*) Čo to tu píšú? Ako sa stal Lomidrevo kráľom. (*Zvolá.*) Lomidrevo, píšú to o tebe! (*Číta ďalej.*)

AKO SA STAL LOMIDREVO KRÁĽOM

Čoraz častejšie sa dnes ozýva rozprávkové pomenovanie „strieborná ekonomika“ – vraj „termín, na ktorý si treba zvyknúť“. Nič nové. Takéto rozprávkové termíny patria k folklóru každej doby. Vždy pomenúvajú jedným výrazom viachlavého draka, ktorý sužuje ľudí tej doby – a vždy tak šikovne, aby drak neprišiel ani o jednu hlavu. Napríklad, v päťdesiatych rokoch. Keď už bolo nevinne odsúdených, povražených či inak zničených ľudí toľko, že sa to nedalo ďalej tutlať, objavilo sa zrazu rozprávkové pomenovanie „kult osobnosti“. Zaiste, skrýval sa za ním drak Stalin. No vo chvíli, keď analytici zo Stalinovej chobotnice vymysleli „kult osobnosti“, a tak zvalili všetky viny na jediného draka, nemohlo mu to už ublížiť. Drak Stalin bol už tri roky mŕtvy.

LOMIDREVOVA MATKA Ukáž, teraz ja!
(*Berie mu z rúk noviny a číta.*)

Podobne dnes. Kto bol ešte donedávna zodpovedný za všetky zločiny? Ten viachlavý drak, čo najprv legislatívne ošetruje všetky zbojstvá a potom beztriestne zbíja? Ten viachlavý chamtivec, čo už na nevydržanie roztvoril nožnice medzi bohatstvom a biedou? Kdežeby! Všetko zavinila akási rozprávková bezhlavá „kríza“. Zrejme sa však tej „kríze“ už potrhala maska a vidno jej za bezhlavú masku – je načase prísť s čímisi novým. Kam sa hrabú také rozprávky ako tá o „kulte osobnosti“ či rozprávka o „kríze“! Je tu nová rozprávka o „striebornej ekonomike“: Podľa nej všetky dnešné problémy zavinili penzisti. Geniálne! Tentoraz to nie je bezhlavá rozprávková bytosť – a predsa zase niet koho obviňovať, lebo tentoraz sme to my všetci. Tentoraz sme to my, obyčajní občania.

To my sme zavinili všetko zlé – tým, že dlho žijeme. Tým, že nevieme slušne zomrieť zamladi. Tým, že sa dopúšťame zločinu starnutia.

LOMIDREVOV OTEC (*Berie jej z rúk noviny a číta on.*) Veď, hľa, už sa neoplatí ani stavať väznice. A načo, keď je nás vinných toľko, že sa do nich nepomestíme?

Gabriela Dzuríková

S rozprávkou o „striebornej ekonomike“ prichádzajú do módy aj rozprávkové náramky. My sami sme všetko zavínili – nuž sa patrí, aby sme sa aj sami vážnili. V domácom väzení. Na vlastné náklady. Akurát tie rozprávkové náramčeky budú čosi stáť – ale veď nám to zrazia z dôchodku...

LOMIDREVOVA MATKA (*Berie mu z rúk noviny a číta ona.*)

No moment. Nikdy nebolo tak rozprávково, aby nemohlo byť rozprávkovejšie. Čo napríklad naši predkovia? Neboli to – čo sa dlhovekosti týka – ešte oveľa väčší zločinci, než sme my? V rozprávke o Lomidrevovi sa dočítame, že mať ho porodila, keď mala deväťdesiat. Pridávala ho, kým nemal Lomidrevo sedemnášť a ona stosedem. A Lomidrevov otec bol ešte o desať rokov starší. Akú rozprávku si teda vymysleli naši predkovia, aby našli vinníka problémov svojej doby? Nijakú. Vinníkov, čo tyranizovali ich bájne slovenské kráľovstvo, nazvali pravými menami, draky nazvali drakmi – a Lomidrevovi prikázali, aby im postínali hlavy. Odmenili ho potom za to princeznou – a tak sa stal Lomidrevo kráľom. Žiaľ – aj toto je iba rozprávka.

OBAJA (*Čítajú naraz.*) Môžete si ju pozrieť v Slovenskom národnom divadle – no na postínanie hláv skutočným drakom sa ešte načakáte. Lubomír Feldek.

LOMIDREVO (*Berie im z rúk noviny a potrhá ich, vracia im ich potrhane.*) Ach, čo tam po budúcnosti, otec! Odložte si, milí rodičia, tie noviny na podkúrenie – a budme radi, že sme v minulosti a hrajme ďalej!

VŠETCI ... vrch má naklonený

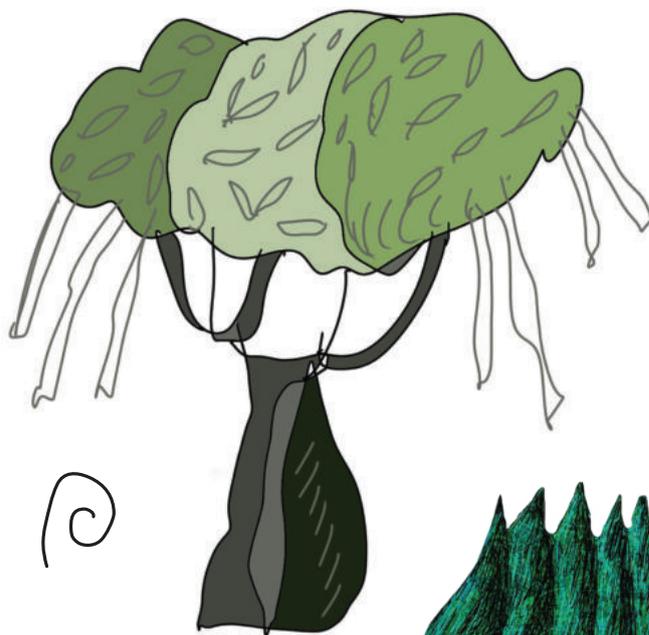
ŠKRATA LAKTIBRADA (*Zatahuje oponu, zatiaľ čo svadobný sprievod chodí okolo zeleného stromu, ktorý sa ustavične nakláňa k Lomidrevovi.*) A tak chodil svadobný sprievod okolo zeleného stromu a aj strom sa krútil, aby sa jeho vrch mohol ustavične nakláňať k Lomidrevovi, a to by už bolo takmer všetko. Keď sa starý kráľ dopyčul, ako nepekne sa Valivrch a Miesižezezo zachovali k Lomidrevovi, chcel ich potrestať. Lomidrevo sa však za nich prihovril a dostali milosť. Starý kráľ bol rád, že si aspoň nemusí lámať hlavu, ktorému z troch začov má odovzdať kráľovstvo. Nielenže bol Lomidrevo najmocnejší, a nielenže nikdy nezradil kamarátov – ešte vedel aj odpustiť kamarátom to, že oni zradili jeho. (*Zaspieva.*)

Vrch má naklonený k Lomidrevovi!
Ej, kráľovské srdce Lomidrevo mal – a preto len z neho sa mohol stať kráľ, ten slovenský kráľ!

VŠETCI (*Aj keď ich už nevidíme, aj veľký zbor.*)
Na Kráľovej holi stojí strom zelený,
Na Kráľovej holi stojí strom zelený,
vrch má naklonený, vrch má naklonený,
vrch má naklonený k tej slovenskej zemi!

ŠKRATA LAKTIBRADA (*pred oponou*) A chcete vedieť, čo bolo ďalej so mnou, so Škratou Laktibradou? Nuž, ja som sa pobrala dierou v zemi zas do nejakej inej rozprávky za kmotru nejakému novému Lomidrevovi. Aby o nových Lomidrevov na Slovensku nikdy nebola núdza.

KONIEC

ČO VŠETKO UJO FELDEK NAPÍŠAL PRE DETI, ČO SA Z JEHO HIER PRE DETI I DOSPELÝCH HRALO V DIVADLÁCH, A ČO SA NAFILMOVALO

KNIHY PRE DETI

Hra pre tvoje modré oči (1958, zošrotované), *Telefón* (1963), *Vianočné pozdravy* (1964), *Zlatúšik* (1965), *Kolesá, krúťte sa* (1966), *Hlava, ktorú som mal vtedy* (1967), *O hluchej babke a vnúčikovi Zlatúšikovi* (1967), *Zelené jelene* (1968), *Stratený zverinec* (1968), *Kuchárska kniha pre deti* (1968), *Rozprávky na niti* (1970), *Škorec výletník* (1970), *Kto to mamke pomáha* (1970), *Zvířecí báje* (v češtine, 1970), *Kúzelník a kvetinárka* (1972), *Hviezdičková rozprávka* (1972), *Kocúr a jeho chlapec* (1972), *Modrá kniha rozprávok* (1974), *Jantárový svet* (1976), *Kvet alfabet* (1976), *Na motýľích krídlach* (1977), *Veselé album zvierat* (1978), *Zelená kniha rozprávok* (1983), *Lapajova šlapaj* (1983), *Moja prvá dúha* (1984), *Pod' sa so mnou hrať* (1985), *Papagáj Columbus* (1991), *Modrozelená kniha rozprávok* (2003), *Veľká kniha slovenských rozprávok* (2003), *Det'skij meter* (2009), *Zlatá svadba* (2010), *Čiernobiela kniha rozprávok* (rozprávky napísané ku grafickým listom Albína Brunovského, 2011), *Uspávanka pre Martinka* (2012), *Princ a Večernica* (2012), *Dvere do rozprávok* (2013), *Truhlica slovenských rozprávok* (2014).

PARAFRÁZY A PRERAZPRÁVANIA

Povešť o krásnej Ašme (1971), *Helga a Haimo Lauth*, *Toto je drevený Ivko* (1972), *Robert Desnos, Spevobáje a spevokvety* (1983), *Bruce Lansky a K. L. Jones, Otcovia hovoria najväčšie voloviny* (1991), *Bruce Lansky a K. L. Jones, Matky hovoria najväčšie pochabosti* (1992), *Mýty a legendy z celého sveta* (2010), *Najkrajšie rozprávky bratov Grimmovcov* (2011), *Najkrajšie rozprávky bratov Grimmovcov* (2012), *Encyklopédia hrôzy a strachu* (2014).

DIVADELNÉ INSCENÁCIE

Čin-Čin (neuskutočnená, pôvodne v Bábkovom divadle v Žiline v roku 1959 plánovaná inscenácia, text stratený, zachovaný fragment vyšiel v knihe *Ťahák z dejín slovenskej literatúry od Lomidreva po Malkáča*, Literárne informačné centrum, 2013), *Figliar Botafogo* (Bábkové divadlo v Žiline, 1966), *Botafogo* (Štátne bábkové divadlo, 1966), *Hra, v ktorej sa spí* (Súbor Slniečko, 1971), *Botafogo v čižmách* (Krajské bábkové divadlo v Banskej Bystrici, 1971), *Pod stolom* (Poetická scéna, 1972), *Botafogovo bohatstvo* (Krajské bábkové divadlo v Banskej Bystrici, 1974), *Rozprávky na niti* (uvedené pod menom L. F., ale autorom scenára bol Pavel Uher, Štátne bábkové divadlo, 1976), *Metafora* (Poetický súbor Novej scény, 1977), *Teta na zjedenie* (Štúdio Novej scény, 1978), *Jánošík podľa Vivaldiho* (Štátne divadlo v Košiciach, 1979), *Hra pre tvoje modré oči*, (úprava Ján Hižnay, Bábkové divadlo v Nitre, 1984), *Utekajte, slečna Nituš* (Divadlo Andreja Bagara v Nitre, 1986), *Perinbaba* (Štátne divadlo v Košiciach, 1987), *Umenie neodísť* (Štúdio Novej scény, 1988), *Skúška* (Slovenské národné divadlo, 1988), *Mam zelle Nitouche – Play* (Divadlo J. G. Tajovského v Banskej Bystrici, 1991), *Dve rozprávky o princeznách* (Bábkové divadlo v Žiline, 1991), *Grand Pierot* (spoluautor Milan Sládek, Nová scéna, 1995, obnovená premiéra v Divadle Aréna, 1997), *Smrť v ružovom* (český preklad Jan Gogola, Divadlo Na zábradlí v Prahe, 1995), *Perinbaba* (divadelná inscenácia filmového scenára, ako spoluautor uvedený Juraj Jakubisko, Divadlo Andreja Bagara v Nitre, 1995), *Teta z Prahy* (napísané sčasti po slovensky,

sčasti po česky, Divadlo Labyrint v Prahe, 1995), *Hurvínkovo okno* (napísané po česky, Divadlo S+H v Prahe, 1996), *Smrť v ružovom* (Divadlo West, 1996), *Snehová kráľovná* (napísané po česky, preložené do angličtiny, v češtine aj v angličtine uviedla agentúra A-Stone v Divadle Jiřího Grossmana v Prahe, 1997), *Pápeřnice* (napísané po česky, Slovácké divadlo v Uherskom Hradišti, 1998), *Hraj, noha, a ty, druhá, tancuj* (Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene, 1999), *Z dreva vyrezané* (nová verzia hry Jánošík podľa Vivaldiho, Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene, 2000), *Žltý balónik* (Divadlo Cyrano, 2000, text publikovaný v básnickej zbierke *Milovanie v pokročilom veku*), *Leťte, slečna Nituš* (Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene, 2001), *Horor v horárni* (Slovenské národné divadlo, 2002), *Smrť v ružovom* (Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene, 2002), *Lomidrevo* (Mestské divadlo v Žiline, 2004), *Popolvár* (v spolupráci s Jánom Ďurovčíkom a Antonom Popovičom, Slovenské národné divadlo, 2006), *Dlhý, široký a Bystrozraký alebo Keď má bača šťastie na zárazy* (Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene, 2006), *Koľko jahôd rastie na mori* (Edward Lear, Lubomír Feldek, Ondrej Spišák, Staré divadlo v Nitre, 2007), *Smrť v ružovom* (Divadelné štúdio Bibiana v Bratislave, 2008), *Tri prasiatka a vlk Úžerník* (Divadelné štúdio Bibiana, 2009, neskôr aj Štátne divadlo v Košiciach, 2012), *Kohútik a sliepočka* (Divadlo a.h.a, 2010), *Perinbaba* (Bábkové divadlo v Žiline, 2010), *Stalo sa v Bratislave* (Konzervatórium, 2011), *Stalin v Žiline* (Mestské divadlo v Žiline, 2012), *Princ a Večernica* (Divadlo Nová scéna, 2012), *Stalin v našom meste* (Mestské divadlo v Zlíne, 2013), *Ako sa stal Lomidrevo kráľom* (nová verzia hry Lomidrevo, Slovenské národné divadlo, 2014).

ROZHLASOVÉ HRY

Mahujá, krásna Cigánka (1957), *Povešť o krásnej Ašme* (1978).

FILMOVÉ SCENÁRE

Perinbaba (réžia Juraj Jakubisko, Slovenská filmová tvorba 1984), *Kúzelník a kvetinárka* (réžia Vlastimil Herold, Slovenská filmová tvorba 1986).

A PRETOŽE NAPÍŠAL VEĽA KRÁSNYCH VECÍ, DOSTAL VEĽA KRÁSNYCH CIEN

Cena Ivana Kraska (1962), Cena Jána Hollého (1971, 1980), Cena Fraňa Kráľa (1972), Zápis na Čestnú listinu Hansa Christiana Andersena (Atény, 1976), Zaslúžilý umelec (1979), Cena Bethlena Gábora (Budapešť, 1992), Pribinov kríž II. triedy (2003), Puškinova medaila za preklad výberu z poézie Sergeja Jesenina (2006), v Pekingu nominovaný na Cenu Hansa Christiana Andersena za Veľkú knihu slovenských rozprávok (2006), Veľká medaila sv. Gorazda (2013).

Gabriela Dzuríková

KRČMA

Petra Vajdová, Ivana Kuxová

ZA TAJOMSTVOM ROZPRÁVOK

(Prečo a ako ich čítať v súčasnosti – dobré rady rodičom i učiteľom)

ZÁPAS O ZMYSEL ŽIVOTA

Na rozdiel od starovekej báje múdrosť nevyskočí v plnej zbroji ako Aténa z Diovej hlavy; vzniká krôčik po krôčiku od úplne iracionálnych počiatkov. Až v dospelosti dokážeme rozumovo uvažovať o zmysle svojej existencie vo svete na základe vlastných skúseností s ním. Nanešťastie si príliš veľa rodičov žiada, aby myseľ detí fungovala ako ich vlastná – ako keby zrelé chápanie seba samého, sveta a predstáv o zmysle života nepotrebovalo postupný vývoj rovnako ako naše telo a duša. Dnes aj v minulosti je najdôležitejšou a zároveň najkomplikovanejšou úlohou pri výchove dieťaťa pomôcť mu nájsť zmysel života. Na to treba zažiť v priebehu rastu nejednu skúsenosť. Ako sa dieťa vyvíja, musí sa krok po kroku učiť lepšie rozumieť sebe samému a tým je čoraz viac schopnejšie rozumieť aj druhým, aby s nimi dokázalo nakoniec nadviazať vzájomne zmysluplný a uspokojujúci vzťah. Aby človek našiel hlbší zmysel, musí byť schopný prekročiť úzko vymedzené hranice egocentrickej existencie a veriť, že prispeje životu niečím významným – ak nie hneď, tak v budúcnosti. Pre spokojnosť so sebou samým a so svojím konaním je taký pocit nevyhnutný. Na obranu pred protivenstvami života si musíme vybudovať

vnútorné zdroje, aby sa naše pocity, predstavy a rozum vzájomne podporovali a obohacovali. Dobré pocity posilňujú rozvoj rozumu, ale len nádej do budúcnosti sa nám môže stať oporou pri nevyhnutných stretnutiach s nepriazňou osudu.

(...) Pri hľadaní zmyslu života nie je nič dôležitejšie než pôsobenie rodičov a osôb, ktoré sa o dieťa starajú. Na druhom mieste v poradí dôležitosti je kultúrne dedičstvo, ak sa dieťaťu podáva správnym spôsobom. Keď sú deti malé, túto informáciu im najlepšie sprostredkuje literatúra.

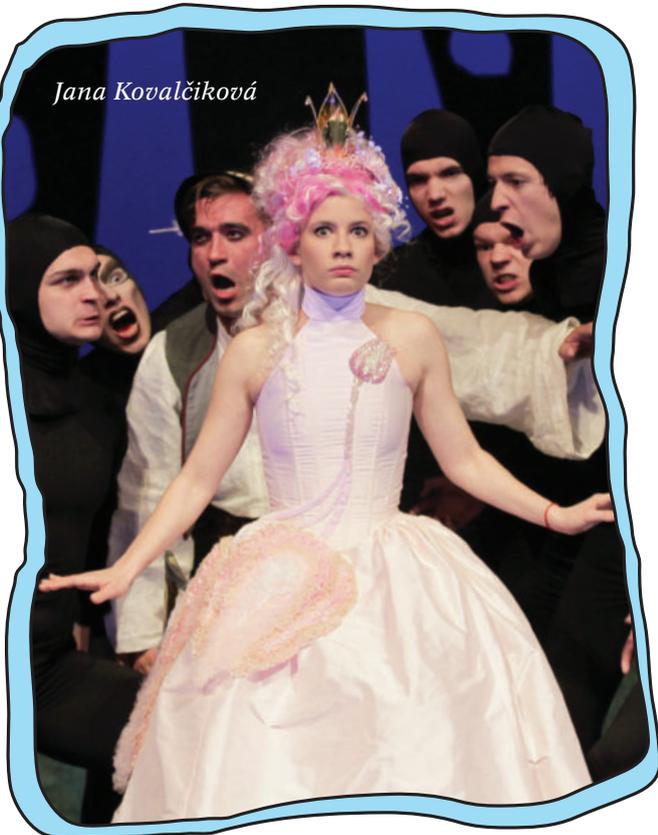
Z tohto dôvodu som hlboko znepokojený väčšinou literatúry, ktorá má údajne rozvíjať detskú myseľ a osobnosť, pretože nepodnecuje a nesýti zdroje, ktoré dieťa najviac potrebuje, aby sa dokázalo vyrovnáť so závažnými vnútornými problémami. (...)

Ak má príbeh naozaj upútať pozornosť dieťaťa, musí ho baviť a vzbudzovať v ňom zvedavosť. Ak mu však má obohatiť život, musí v ňom podnecovať predstavivosť, pomáhať mu rozvíjať rozumové schopnosti a vyjasňovať jeho pocity; byť v súlade s jeho úzkosťami a túžbami, brať vážne jeho ťažkosti a zároveň mu ponúknuť riešenie problémov, ktoré v dieťati spôsobujú zmätok. Musí sa skrátka vzťahovať k všetkým stránkam jeho osobnosti zároveň – a to tak, aby detské trampoty nepodceňoval, ale docenil ich závažnosť a v dieťati súčasne podporoval sebadôveru i dôveru v budúcnosť.

Až na vzácne výnimky zo všetkých týchto i mnohých iných hľadísk z detskej literatúry neobohatí a neuspokojí dieťa, ba ani dospelého nič viac než ľudová rozprávka. Je pravda, že na viditeľnej rovine ľudové rozprávky vypovedajú len málo o životných podmienkach modernej masovej spoločnosti, lebo vznikli už dávno pred ňou. O vnútorných podmienkach ľudských bytostí a správnych riešeniach ich ťažkostí v každej spoločnosti sa však z nich môžeme dozvedieť viac než z akéhokoľvek druhu rozprávania zrozumiteľného deťom. Vzhľadom na to, že dieťa je nepretržite vystavené vplyvu spoločnosti, v ktorej žije, nepochybne sa naučí jej podmienky dobre zvládať, ak mu to dovoľia jeho vlastné vnútorné zdroje.

Dieťa je v živote dosť často zmätené a tým viac mu treba dávať príležitosti, aby porozumelo sebe samému v zložitom svete, s ktorým musí vychádzať. Ak to má dokázať, je nevyhnutné pomôcť mu vyvodiť z chaosu jeho pocitov niečo ucelene zmysluplného. Potrebuje nápady, ktoré mu dovoľia usporiadať si vnútorný priestor, a na základe toho si stvoriť vo svojom živote vnútorný poriadok. Potrebuje – a v tomto okamihu dejín to azda ani nie je potrebné zvlášť zdôrazňovať – morálnu výchovu, ktorá mu jemne a výlučne medzi riadkami naznačí výhody morálneho konania nie pomocou abstraktných etických pojmov, ale toho, čo sa zdá ako hmatateľne dobré a pre dieťa teda zmysluplné.

Jana Kovalčíková

Tento druh zmyslu nachádza dieťa prostredníctvom rozprávok. Dávno pred modernými psychologickými poznatkami to tušili básnici. Nemecký básnik Schiller napísal: „V rozprávkach, ktoré som počúval v detstve, spočíva hlbší význam než v pravde, ktorú učí život.“ Rozprávky, ktoré sa rozprávajú stáročia, ak nie tisícročia, a tým získali čoraz väčšiu vybrúsenosť, nadobudli schopnosť mať zjavné aj skryté významy a oslovovať tým všetky roviny ľudskej osobnosti súčasne, nadväzovať spojenie, ktoré zasahuje nevzdelanú myseľ dieťaťa rovnako ako náročného dospelého. Podľa psychoanalytického modelu ľudskej osobnosti obsahujú rozprávky dôležité posolstvá pre vedomú, podvedomú i nevedomú myseľ, nech už v danom okamihu funguje na akejkoľvek úrovni. Tým, že hovoria o všeobecných ľudských problémoch a najmä takých, ktoré zamestnávajú detskú myseľ, obracajú sa k prebúdzajúcemu sa Ja, podnecujú jeho rozvoj, a pritom ventilujú podvedomé i nevedomé tlaky. (...)

Čím viac som sa snažil pochopiť, prečo sa ľudovým rozprávkam darí tak úspešne obohacovať vnútorný život dieťaťa, tým viac som si uvedomoval, že v oveľa hlbšom zmysle než akákoľvek iná látka na čítanie sa začínajú tam, kde sa dieťa psychologicky a pocitovo skutočne nachádza. Hovoria o prudkých tlakoch jeho vnútra spôsobom, akému dieťa nevedome rozumie a bez podceňovania najväznejších vnútorných bojov, ktoré k rastu patria, ponúkajú príklady prechodného aj trvalého riešenia ťažkostí, ktoré naň doliehajú.

ROZPRÁVKY A ŽIVOTNÁ KRÍZA

Na zvládnutie psychologických problémov rastu, to znamená na prekonanie narcistických sklamaní, oidipovských dilem, súrodeneckej žiarlivosti, rovnako ako schopnosti vzdať sa detských závislostí a získať pocit vlastnej jedinečnosti, vlastnej ceny a zmyslu pre morálne záväzky, potrebuje dieťa porozumieť, čo sa odohráva v jeho vedomej bytosti, aby si mohlo poradiť aj s tým, čo sa deje v jeho nevedomí. Takéto porozumenie a s ním aj schopnosť dať si radu môže dosiahnuť nie rozumovým prístupom k povahe a obsahu svojho nevedomia, ale tak, že sa s ním bude zoznamovať prostredníctvom spriadania denných snov – ako odpoveď na nevedomé tlaky si bude isté časti rozprávania premietiť, rôzne ich skladať a snívať o nich. Tým prevedie nevedomý obsah do vedomých fantázií, ktoré mu umožnia s týmto obsahom nejakým spôsobom naložiť. Práve v tom spočíva jedinečná hodnota rozprávok, lebo detskej predstavivosti ponúkajú nové dimenzie, ktoré by dieťa inak nedokázalo takto naozajstne samo objaviť. Ešte dôležitejšie je, že tvar a stavba rozprávok mu ponúkajú obrazy, vďaka ktorým môže štruktúrovať svoje denné sny a s ich pomocou dať svojmu životu lepší smer.

Dano Heriban

Nanešťastie je väčšina rodičov presvedčená, že dieťa treba odvieť od toho, čo ho najviac trápi: od beztvárnych, nepomenovaných úzkostí a zmätených, zlostných, dokonca násilníckych fantázií. Mnoho rodičov verí, že deťom sa má predkladať len vedomá skutočnosť a príjemné alebo priane splňujúce predstavy – že sa im má ukazovať iba slnečná stránka vecí. Takéto jednostranné smerovanie však vyživuje myseľ iba jedným smerom a skutočný život pritom nie je vždy slnečný.

Existuje všeobecne rozšírený odpor k tomu, aby sa deti dozvedeli, že príčinou mnohých životných nezdarov je práve naša prirodzenosť – sklon všetkých ľudí konať agresívne, asociálne, sebecky, so zlostou a s úzkosťou. Namiesto toho chceme, aby deti verili, že všetci ľudia sú vrodene dobrí. Lenže deti vedia, že ony samy nie sú vždy dobré a často – dokonca, aj ak sú dobré – by dobré radšej neboli. To je v rozpore s tým, čo im hovoria rodičia, a práve to robí z dieťaťa v jeho vlastných očiach netvora.

Prevládajúca kultúra rada predstiera, najmä čo sa týka detí, že temná stránka človeka neexistuje a prehlasuje, že verí v možnosť nápravy človeka (...), ale len odvážnym bojom s tým, čo vyzerá ako zdruvujúca nepriazeň osudu, si môžeme vydobýť zmysel vlastného bytia.

Práve také je posolstvo, ktoré rozmanitým spôsobom objasňujú

dieťaťu rozprávky: že boj proti krutým životným ťažkostiam je nevyhnutný a patrí neodmysliteľne k ľudskej existencii, keď sa však človek boju nevyhýba a tvrdošijne čelí nečakaným a často nespravodlivým útrapám, premôže všetky prekážky a nakoniec vyjde ako víťaz.. (...) „Bezpečné“ príbehy sa o obmedzeniach nášho bytia, smrti a starnutí nezmiňujú a zamľčávajú aj túžbu po večnom živote. Naproti tomu ľudová rozprávka stavia dieťa priamo zoči-voči základným ľudským krízam.

Veľa rozprávok sa napríklad začína smrťou matky či otca a tým sa začínú tie najsrdcervúcejšie trápenia presne tak, ako nastanú smrťou rodiča (alebo strachom z nej) aj v reálnom živote. V iných sa rozpráva o starnúcich rodičoch či rodičovi, ktorý sa rozhodne, že prišiel čas, aby jeho miesto zaujala nová generácia. Kým sa to stane, musí nástupca dokázať, že je toho schopný a hodný.

Pre rozprávky je príznačné, že existenciálnu dilemu uvedú stručne a jasne. To dieťaťu umožní pobiť sa s problémom v jeho najzákladnejšej polohe a zložitejšia zápletká by dieťa iba miatla. Rozprávka zjednodušuje všetky situácie. Postavy sú vykreslené zreteľne a podrobnosti okrem naozaj dôležitých sú vynechané. Všetky charaktery sú skôr typické ako jedinečné. Na rozdiel od moderných detských príbehov je zlo v ľudovej rozprávke rovnako všadeprítomné ako dobro. Dobro a zlo sú stelesnené v určitých postavách a ich činoch takmer v každej rozprávke, rovnako ako sú dobro a zlo prítomné aj v živote a sklony k obom prítomné v každom človeku. Práve táto dualita predstavuje morálny problém, o riešenie ktorého musí človek bojovať.

Gabriela
Dzuríková

Ani zlo nie je bez pôvabu – symbolizované silným obrom, mocnou čarodejnicou či lstivou kráľovnou – a niekedy má dočasne aj prevahu. V mnohých rozprávkach zaujme premožiteľ na nejaký čas miesto, ktoré by malo právom náležať hrdinovi – ako to urobili napr. prefikane sestry v Popoluške. Pohrúženie sa do rozprávok prináša morálno-výchovný zážitok nie preto, že na konci rozprávky je podliak potrestaný, aj keď to sem tiež patrí. Trest či strach z neho v rozprávke, ako aj v živote odrádza od zločinu len do určitej miery. Presvedčenie, že zločin sa nevypláca, odstraňuje oveľa účinnejšie, a preto zlý človek v rozprávke vždy stráca. Mravnosť sa nepresadzuje tým, že cnosť nakoniec zvíťazí, ale tým, že hrdina je svojimi činmi tak veľmi príťažlivý, že dieťa sa s ním stotožní v každom jeho zápase. Vďaka tomuto stotožneniu si predstavuje, že trpí spolu s hrdinom v jeho skúškach a strastiach a zažíva s ním úspech, keď víťazí cnosť. Tieto identifikácie sú samostatným rozhodnutím dieťaťa a hrdinove vnútorné a vonkajšie boje mu vstúpajú morálny postoj.

Rozprávkové postavy nie sú rozporuplné – nie sú zároveň dobré i zlé, ako sme v skutočnosti my všetci. Keďže však takáto polarizácia ovláda detskú myseľ, vládne aj v rozprávkach. Človek je buď dobrý, alebo zlý, nič medzi tým. Jeden brat je hlúpy, druhý múdry. Jedna sestra je cnosťná a pracovitá, ostatné sú zlomyselné a lenivé. Jedna je krásna, ostatné škaredé. Jeden rodič je výhradne dobrý, druhý zlý. Porovnávanie protichodného správania sa nedeje za účelom zdôraznenia správneho správania, ako je to v bájkach. (...) Uvedenie charakterových protikladov dovoľuje dieťaťu ľahko porozumieť, aký je medzi nimi rozdiel, čo by nedokázalo tak pohotovo, keby boli postavy vykreslené vernejšie podľa života so všetkými zložitostami, ktoré charakterizujú skutočných ľudí. Nejasnosti musia počkať, až kým nie je vystavaná pomerne pevná osobnosť na základe pozitívnych identifikácií. Potom má dieťa základňu na porozumenie, že medzi ľuďmi sú veľké rozdiely, a že človek si musí vybrať, kým chce vlastne byť. Toto základné rozhodnutie, na ktorom si človek bude stavať celý ďalší osobnostný vývoj, je uľahčené polarizáciou obsiahnutou v rozprávkach. Navyše sa detské rozhodovanie neopiera ani tak o dobro či zlo ako skôr o to, ktorá strana vzbudzuje náklonnosť alebo odpor. Čím je dobrá postava jednoduchšia a priamejšia, tým ľahšie sa s ňou dieťa stotožní a zavrhnú postavu zlú. Dieťa sa s kladným hrdinom neidentifikuje pre jeho klady, ale preto, že hrdinova situácia v ňom vyvoláva hlboký ohlas. Otázka, ktorou sa dieťa zaoberá, neznie: „Chcem byť dobrý?“, ale: „Komu sa chcem podobať?“ Rozhoduje sa podľa toho, do ktorej postavy sa vžije celým srdcom. Ak je rozprávková postava veľmi dobrým človekom, potom sa dieťa rozhodne, že chce byť tiež dobré. Existujú aj rozprávky bez tohto druhu morálky, a tie neobsahujú delenie postáv na dobré a zlé, pretože slúžia na celkom iný účel. Príbehy alebo postavy ako kocúr v čižmách, ktorý sa postará o úspech hrdinu pomocou lšti, a Jano, ktorý ukradne obrovi poklad, posilňujú osobnosť nie ponukou výberu medzi dobrom a zlom,

ale nádejou, že aj ten najslabší môže v živote uspieť. Koniec koncov, aký by malo zmysel rozhodnutie stať sa dobrým, keď sa človek cíti taký bezvýznamný, že sa bojí, že nikdy nič nedosiahne? V týchto príbehoch nejde o morálku, ale o uistenie, že človeku sa môže dariť. To, či sa človek stavia k životu s vierou, že prekážky je možné zdoлаť, alebo s očakávaním porážky, je tiež veľmi dôležitý existenciálny problém. Vela súčasnej detskej literatúry popiera všetky hlboké vnútorné konflikty, prameniace z našich primitívnych pudov a divokých emócií a v tomto ohľade neposkytujú dieťaťu pomoc. Dieťa je však vystavené zúfalým pocitom osamelosti a opustenosti a často zažíva až smrteľnú úzkosť. Obvykle nevie tieto pocity vyjadriť slovami a keď, tak len nepriamo – strachom z tmy, z nejakého zvieraťa, úzkosťou o svoje telo. Keďže rozpoznanie týchto detských citových poryvov je pre rodičov nepríjemné, rodič má sklon nevšimáť si ich alebo takto vyjadrený strach podceňovať pre svoju vlastnú úzkosť. Veria pritom, že tým utíšia strach dieťaťa. Naproti tomu berie rozprávka tieto existenciálne úzkosti a ťažké rozhodovania vážne a priamo ich vyslovuje – potrebu byť milovaný a strach z vlastnej bezcennosti; lásku k životu a strach zo smrti. Okrem toho ponúka rozprávka spôsoby riešenia, aké dieťa dokáže na svojej úrovni chápať. (...) Rozprávkový hrdina (dieťa) môže nájsť samého seba len vtedy, ak sa vydá do sveta. Prítom nachádza toho druhého, s kým bude môcť naveky šťastne žiť,

to znamená, že už nebude musieť zažívať úzkosť z odlúčenia. Rozprávka sa obracia do budúcnosti a vedie dieťa, aby sa vedome i podvedome vzdalo detskej túžby po závislosti a dospelo k uspokojivej nezávislej existencii.

Dnes deti už nevyrastajú v bezpečí širokej rodiny alebo stmelenej obce. Preto je dôležitejšie ako v časoch, keď rozprávky vznikali, poskytnúť dieťaťu obrazy hrdinov, ktorí musia ísť sami do sveta a ktorí, i keď nepoznajú budúcnosť, nájdu vo svete bezpečné miesto, ak sa s hlbokou vnútornou vierou držia správnej cesty. Rozprávkový hrdina sa na istý čas ocitá osamelý, tak ako osamelo sa z času na čas cíti aj dieťa. Hrdinovi pomáhajú stretnutia so základnými vecami – so stromom, zvieraťom, s prírodou – pretože dieťa je s nimi v užšom spojení než väčšina dospelých. Osud takýchto hrdinov dieťa presvedčí, že sa môže ako oni cítiť vyvrhnuté a opustené vo svete a tápať v tme, ale rovnako ako im aj jemu príde do života krok za krokom múdrosť a pomoc, ak ich bude potrebovať. Dnes viac ako kedykoľvek inokedy potrebuje dieťa uistenie prostredníctvom obrazu osamelého človeka, ktorý je však napriek tomu schopný dospieť k zmysluplným a prospešným vzťahom okolo seba.

(In: Bruno Bettelheim, *Za tajemstvím pohádek*, Praha 2000, preložil P. Kováč)

Milan Ondřík

~

~

Milan Ondřík

~

VYFARBI RÁMÍK. ↗

ONDREJ SPIŠÁK – REŽISÉR

(Režisér je ujo, ktorý všetko režíruje. Vie presne, čo má herec povedať, čo urobiť alebo aj neurobiť. Dohonca aj hedy sa má vypnúť alebo zapnúť svetlo či hudba. Je to vlastne taký šéf, ktorého musia všetci poslúchať.)

Divadelný režisér. Narodil sa roku 1964. Roku 1987 absolvoval bábkarskú fakultu na DAMU v Prahe slávnou inscenáciou *Džezinbed* podľa muzikálu *Na skle malované*, kde sa celý príbeh Jánošíka odohral v posteli s nebesami. Neskôr pracoval v mnohých slovenských

i českých divadlách a často veľmi úspešne hostuje v Poľsku. V súčasnosti je riaditeľom Starého divadla v Nitre. Roku 1990 spolu so scénografom Františkom Liptákom založili divadlo – cirkus Teatro Tatro. Najprv vystupovali v Poprade, neskôr si svoj hlavný stan preniesli do Nitry. Maringotka Teatra Tatra prešla kus sveta s vynikajúcimi inscenáciami (napr. *Sir Halewyn* Michela de Ghelderodeho, *Romeo a Júlia* W. Shakespeara, *Bianca Braselli*, *Dáma s dvoma hlavami* O. Spišáka a J. Weissa, *Prorok Ilja* Tadesza Slobodzianka a naposledy *Majster a Margaréta* Michaila Bulgakova). Spišák režijne pripravil aj celý rad inscenácií Radošinského naivného divadla a s jeho menom sa spája aj otváracia inscenácia Činohry SND v novej budove – *R. U. R.*

Veľmi obľúbeným režisérom je Spišák v Poľsku, kde najčastejšie hostuje v Teatre Lalky vo Varšave (napr. *Robinson Crusoe*), v Teatri lalek v Białystoku (*Guliver*) v divadle Baj Pomorski v Toruni (*Alica v krajine zázrakov*), v Teatre Nowom v Lodži (*Figarova svadba*). V posledných rokoch sa stal „dvorným režisérom“ dnes najznámejšieho poľského dramatika Tadeusza Slobodzianka, ktorému od roku 2002 (*Merlin alebo Iná história*) režíruje všetky prvé uvedenia jeho hier. Spolupráca so Slobodziankom sa viaže k divadlám: Teatr Narodowy Warszawa – *Merlin*, Teatr Wybrzeże Gdansk – *Sen plošnice*, Teatr na Woli Warszawa – kde Spišák inscenoval dnes už svetoznámu Slobodziankovu hru *Naša trieda*, Teatr Dramatyczny Warszawa – *Mladý Stalin*. V Činohre SND režíroval r. 2007 hru Karla Čapka *R. U. R.* Bola to prvá inscenácia naštudovaná v novej budove SND. Inscenáciou rozprávkovkej hry Ľubomíra Feldeka *Ako sa Lomidrevo stal kráľom* začína v novej budove SND tiež novú tradíciu – je to prvá rozprávková hra, ktorú inscenujeme na veľkom javisku SND. Detskú aj „dospeláckú“ tvorbu Ondreja Spišáka (a jeho najčastejšieho spolupracovníka scénografa Františka Liptáka) charakterizuje hlboká ľudskosť, poetickosť, humor, láskavosť a fantazijnosť, teda vlastnosti, ktoré ich predurčujú na tvorbu pre deti, sú však mimoriadne vzácne aj pre dospelého diváka.

ÚTRAPY A NÁDEJE REŽISÉRA LOMIDREVA

Skúste si predstaviť, ako herci slávneho divadla Globe, stojaceho v Londýne na južnom brehu rieky Temže, približne pred štyristo rokmi hrajú novú hru Williama Shakespeara. Típnu, lebo od toho, ako sa nová hra zapáči publiku, závisí ich živobytie. Alžbetínske publikum je úprimné. Ľudia v hľadisku nečakajú na názor kritika – kritici hádam vtedy ani neboli – sami si ho vytvorili podľa toho, či ich hra zaujme, alebo nie. Milujú divadlo, ale ak sa im príbeh zdá nudný alebo herec nevýrazný, ak ho poriadne nepočujú, alebo sa im zdá, že hrá falošne – vypískajú ho. Hodia doňho paradajku.

Dnes je publikum vychované a obsedí aj na nezázivnom predstavení. Ale deti nie. Detské publikum je úprimné rovnako ako alžbetínske. Zakaždým, keď hráme pre deti, zažívame onú neistotu, akú zažívali herci v divadle Globe. Dokážeme ich zaujať, vtiahnuť do deja? Nezačnú chodiť hneď po desiatich minútach na záchod a šušať cukríkmi? Nebudú sa hrať s mobilmi? (Inak tie mobily, to je pliaga. Proti tomu sa ťažko bojuje.)

Nezávidím nám túto ťažkú skúšku, ale zároveň nám ju aj doprajem, pretože je to nádherná, dobrodružná exkurzia

k podstate divadla. A ak sa stane to, o čo nám všetkým ide, ak detské publikum prijme naše rozprávanie, ak ho naše rozprávanie chytí a nepustí až do konca, tak sa nám naša vynaložená energia vráti od detí stonásobne väčšia. Predkladáme deťom príbeh vskutku shakespearovský. Plný lásky, priateľstva, odvahy a múdrosti, ale aj zrady, zbabelosti a pýchy. Veď čo sú deti horší ľudia ako my dospelí? Nezaslúžia si vari rovnakú porciu emócie a vášne ako my? Aj deti rovnako ako my potrebujú hrdinu, ktorý im ukáže, že ten, kto je odvážny, prekoná aj stohlavého draka a za odmenu dostane tú najod danejšiu lásku na svete. A že kráľom sa môže stať len ten, kto je múdry a veľkokorýs. Deti rovnako ako my dospelí potrebujú zažiť zlo, aby na ne v plnej miere začínkala očistná sila dobra. A rovnako ako my dospelí potrebujú veriť, že spravodlivosť na svete existuje. Naším deťom treba rozprávať rozprávky, pretože toto všetko v nich je.

Ondrej Spišák

AKO SA LOMIDREVO STAL KRÁĽOM

LUBOMÍR FELDEK

Agentúra, zastupujúca Lubomíra Feldeka
 Aura-pont, Veslašský ostrov 62, Praha 147 00
 Mail: petra.markova@aura-pont.cz,
 Tel.: +420 2 43191744

OSOBY

LOMIDREVO
VALIVRCH
MIESIŽELEZO
KRÁĽ
PRINCEZNÁ MODROVLÁSKA
PRINCEZNÁ ZELENVLÁSKA
PRINCEZNÁ RUŽOVLÁSKA
ŠKRATA LAKTIBRADA (aj keď má 320 rokov, mala by byť mladá, aj keď je bradatá; v prestrojení si zahrá Kmotru, Krčmára, Básnika, Poštára aj herca v čiernom trikote, ktorý vodí hada)
TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (aj ony nech sú mladé, síce bradaté, ale krásne)
LOMIDREVOV OTEC
LOMIDREVOVA MATKA
TROJHLAVÝ DRAK (hrajú ho traja herci)
ŠESTHLAVÝ DRAK (hrajú ho pôvodní traja plus ďalší traja herci)
DVANÁSTHLAVÝ DRAK (hrá ho pôvodných šesť plus ďalších šesť hercov)
HAD

Hra sa odohráva v rôznych prostrediach, na svete i v podsvetí.

PRVÁ ČASŤ

PRVÝ OBRAZ

V Lomidrevovom rodnom dvore pod zeleným stromom.

Ale ešte predtým – celkom na začiatku – tma.
HLAS ŠKRATY LAKTIBRADY (mocný a ťahavý, rátajúci s ozvenou).

Zablý – ý – skaj, Parom!
 (Pauza, do pauzy sa zablýska, a až teraz sa javisko osvetlí.)

OTEC, MATKA, ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (všetci sú zhromaždení okolo kolisky, ktorú nevidíme, a spievajú).
 Zahrm nad chotá – á – rom!
 (Pauza, do pauzy zahrmi.)

VŠETCI Prebud' nové vtáča v našom hniezde starom!

ŠKRATA LAKTIBRADA (v prestrojení, nech si tvár aj bradu skrýva šatkou) Vykúpeme ho!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „Vykúpeme ho!“)

VŠETCI V studenej rose!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „V studenej rose!“)

VŠETCI Nech nám nezamrzne na snehu bosé.

ŠKRATA LAKTIBRADA Zavinieme ho!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „Zavinieme ho!“)

VŠETCI V bielom plátenku!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „V bielom plátenku!“)

VŠETCI Nech nám neuhorí v horúcom slnku.

ŠKRATA LAKTIBRADA Podperíme ho!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „Podperíme ho!“)

VŠETCI Ružovým kvetom!
 (Pauza, do pauzy sa ozve ozvena:
 „Ružovým kvetom!“)

VŠETCI Nech voňavý vietor nesie ho svetom.

ŠKRATA LAKTIBRADA Zablý – ý – skaj, Parom!
 (Pauza, do pauzy sa znova zablýska.)

VŠETCI Zahrm nad chotá – á – rom!
 (Pauza, do pauzy znova zahrmi.)

VŠETCI Novú kolísčku postav v dome starom!
 (Znova sa zablýska a spustí sa také hromobitie, až sa všetci prikrčia, prípadne scénu ešte umocní stroboskop alebo sa začne farebné dymíť a pod.)

OTEC A už Parom zablýskal.

MATKA A už aj zahrmel.

ŠKRATA LAKTIBRADA A už vám aj stojí nová kolísčka v starom dome. A v nej, aha, ktože je to?
 (Všetci odstúpia a vidíme v kolíske Lomidreva. Kolíska je malá, Lomidrevo veľký, z kolisky mu previsajú nohy aj ruky.)

LOMIDREVO Dobrý deň, mama. Dobrý deň, otec. Dobrý deň, kmotra.

MATKA, OTEC Synček náš, vitaj na Slovensku!

ŠKRATA LAKTIBRADA A aké je len to chlapčisko neobyčajne veľké! Treba mu dať aj neobyčajné meno.

MATKA Dobre vravíte, kmotra.

OTEC Len aké neobyčajné?

ŠKRATA LAKTIBRADA Vy ste rodičia. Vy rozmýšľajte!

MATKA Čo už ja narozmýšľam? Mám iba deväťdesiat rokov – málo mien som v živote počula. Janík? Ondřík? Servác?

ŠKRATA LAKTIBRADA Nie, nie, nie, ešteže čo! To sú všetko obyčajné mená. Otec, vy už máte sto rokov, viac mien ste v živote počuli, skúste vy!

OTEC Joj, keď aj ja mám už bukovú hlavu, darmo si ju budem lámať, nevypadne mi z nej nič, iba dáke lomidrevo.

ŠKRATA LAKTIBRADA No vidíte! Lomidrevo, to je neobyčajné meno, čo sa hodí pre také neobyčajné dieťa. Aj jemu sa iste páči. Ako sa ti páči meno Lomidrevo, Lomidrevo?

LOMIDREVO Veru neviem. Lomidrevo? Čo je na tom mene neobyčajné? No keď myslíte, tak dobre. Budem sa volať Lomidrevo. Ak má však zo mňa vyrásť dačo súce, musíte ma kolísať sedem rôčkov.

OTEC A MATKA (kolíšu Lomidreva a spievajú).

Sedem rôčkov kolíšeme Lomidreva...

LOMIDREVO A pridáť ma bude kto?

MATKA (pridája ho obrovským prsníkom).

OTEC A MATKA (kolíšu Lomidreva a spievajú).

... nech nám naše chlapča pekne zosilnieva. Jemu sa to kolísať...

LOMIDREVO Aj pridávanie!

OTEC A MATKA (kolíšu Lomidreva a spievajú).
 ... veľmi páči.

Sedem rôčkov kolíšeme – vari stačí?

LOMIDREVO (vyskočí, vybehne, vráti sa s plným náručím prútia).

Sedem rôčkov zosilnievam pomaličky – a mám silu vytrhávať iba kríčky. Pokolíšte že ma ešte zo tri rôčky, nech mám silu vytrhávať mladé bučky!
 (Vráti sa do kolisky.)

ŠKRATA LAKTIBRADA Počuli ste?

OTEC A MATKA. Počuli (Kolíšu a spievajú.)

Pokolíšme synka ešte zo tri rôčky...

LOMIDREVO (Obracia sa na Škratu Laktibradu.)

A trochu lepšie ma pridáajte!

MATKA AJ ŠKRATA LAKTIBRADA

(Pridávajú ho obrovskými prsníkmi.)

OTEC A MATKA (Kolíšu Lomidreva a spievajú.):

... nech má silu vytrhávať mladé bučky!

LOMIDREVO (Vyskočí, vybehne, vráti sa a nesie na pleci mladé bučky.):

Desať rôčkov zosilnievam poľahučky – už mám silu vytrhávať mladé bučky.

Rôčik ešte kolíšte ma, moji líubi, nech mám silu vytrhávať hrubé duby!

(Vráti sa do kolisky.)

MATKA Ešte rôčik? Deväťdesiat a sedem je deväťdesiatsedem.

A ešte rôčik – to už budem mať deväťdesiatosem rokov. A ty, tatko, stoosem.

OTEC A na tie tri rôčky, čo sme ho po tých siedmich kolísali, si zabudla? Deväťdesiatsedem a tri bolo u teba sto a u mňa stodesať. A keď ho budeme kolísať ešte rok, budeš mať ty stojeden rokov. A ja stojedenať.

ŠKRATA LAKTIBRADA A čo je to? Ja mám tristo dvadsať, a tu som. Len kolíšte!

OTEC A MATKA (Kolíšu a spievajú.)

Rôčik ešte pohodjaj sa, synček líuby...

LOMIDREVO (Obracia sa aj na Tri Škriatky Laktibradky.) Ale teraz ma už naozaj pridáajte poriadne!

MATKA, ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (ho pridávajú obrovskými prsníkmi).

OTEC A MATKA (Kolíšu a spievajú.)

... nech máš silu vytrhávať...

LOMIDREVO (Strieda prsníky a vo chvíľach, keď má voľné ústa, vykrikuje.) Pridáajte, len pridáajte!

OTEC A MATKA (Kolíšu a spievajú.)

... hrubé duby!

LOMIDREVO (Vyskočí, vybehne, vráti sa s dubom a už si do kolisky nelahne.)

Už mám silu vytrhávať hrubé duby –

dorástol som na siláka,

šubyduby, šubyduby, šubyduby.

Otec, mama, že vás Parom neskára, dokedy ma ešte chcete kolísať a pridáť?

MATKA Ale veď ty si si to želal.

LOMIDREVO A čože som ja vedel, že ma to prestane baviť?

ŠKRATA LAKTIBRADA Vravela som vám – nekolíšte ho už toľko! A vy len kolísať a kolísať.

OTEC A čo ťa teda baví?

LOMIDREVO Mám chuť vytrhať zo zeme všetky lesy na okolí a ponosiť vám ich na pleci do humna, aby ste mali do jari čím kúriť.

ŠKRATA LAKTIBRADA Vidíte? Bude veľmi pracovitý.

OTEC: Ba až priveľmi. Netreba nám, synček, toľko dreva do jari. Veď keď vytrhá všetky lesy, budeme potom v tatranskej púšti žiť, či čo?

MATKA Radšej, tatko, ho ešte päťdesiat rôčkov kolíšme a pridajajme, drobčeka nášho.

LOMIDREVO Nie som nijaký drobček. Keď sa bojíte, že vám tu vytrhám všetky lesy, idem ja do sveta.

ŠKRATA LAKTIBRADA Vravela som vám – neobyčajné dieťa. Zo Slovenska do sveta! Aj nápady má neobyčajné.

MATKA Do sveta? Len to nie. Vo svete na nás zabudneš, nikdy sa už nevrátiš.

OTEC A keď budeme starí, kto nás potom doopatruje?

LOMIDREVO Oj ojoj, kedyže vy budete starí? Priskoro vám je na starobu pomýšľať. Otec, veď vravíte, že máte len stojeďasť. A mať je ešte o desať rokov mladšia.

ŠKRATA LAKTIBRADA Pravdu vraví, ešte sto – dvesto rôčkov budete plniť sily. Ako ja.

MATKA Ak je tak, nuž potom vari aby sme len súhlasili.

OTEC Keď chceš, Lomidrevo, tak si choď! Nebudeme ti lámať vôľu.

MATKA Ale nezabudni na nás!

OTEC A o takých sto – dvesto rôčkov sa vráť doopatrovať nás!

MATKA A vo svete sa dobre drží! Paroma nehnevaj, Morene sa vyhýbaj!

OTEC A každého, koho stretneš, priateľsky vyobijaj, aby ťa mali všetci radi.

LOMIDREVO Idem teda. Majte sa mi tu dobre! (Vyobijma otca.)

OTEC Jaj, ale nie až tak veľmi! Sedemdesiatsedem rebier si mi polámal.

VŠETCI (Objímajú sa s Lomidrevom, jaskajú, chytajú sa za rebrá a spievajú.)

Keď sa synček preč do sveta poberal,

tak nás objal, až nám rebrá polámal.

LOMIDREVO (Spieva.) Zbohom, rodní. Vo svete sa nestratím. Nech vám rebrá zrastú, kým sa navrátim!

DRUHÝ OBRAZ

V hrade a v podhradí.

KRÁĽ (Spieva na hrade.) Som otecko kráľ, troje dcérok mám, sú ako tri kvietky v mojej záhrade. Hrávajú sa vždy dole v podhradí – a ja zatiaľ vládne hore na hrade.

MODROVLÁSKA, ZELENOVLAŠKA A RUŽOVLAŠKA (Hrajú sa a spievajú.)

Mala by tu zaznieť parafráza melódie známej z inej verzie tejto detskej piesne.)

MODROVLÁSKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

ZELENOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

RUŽOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – prečo na mňa krivo kukáš?

VŠETKY TRI Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

RUŽOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zadupkaj! Dup-dup!

MODROVLÁSKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zadupkaj! Dup-dup!

ZELENOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – prečo na mňa krivo kukáš?

VŠETKY TRI Keď si šťastná, tak to ukáž – zadupkaj! Dup-dup!

ZELENOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zavýskaj! Hej-rup!

RUŽOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – zavýskaj! Hej-rup!

MODROVLÁSKA Keď si šťastná, tak to ukáž – prečo na mňa krivo kukáš?

VŠETKY TRI Keď si šťastná, tak to ukáž – zavýskaj! Hej-rup!

MODROVLÁSKA Keď si šťastná, tak to ukáž – bozk mi daj! Ťap-dup-hej-rup!

ZELENOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – bozk mi daj! Ťap-dup-hej-rup!

RUŽOVLAŠKA Keď si šťastná, tak to ukáž – prečo na mňa krivo kukáš?

VŠETKY TRI Keď si šťastná, tak to ukáž – bozk mi daj! Ťap-dup-hej-rup!

VŠETKY TRI Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

Keď si šťastná, tak to ukáž – prečo na mňa krivo kukáš?

Keď si šťastná, tak to ukáž – zatlieskaj! Ťap-ťap!

MODROVLÁSKA (Nájde čosi a položí si to na dľaň, chvíľu si to prezerá, potom dľaň zatvorí – je to hra s prázdnu dľaňou.) Sestričky princezné!

Sestrička Zelenovlaška! Sestrička Ružovlaška! Hádate, čo som našla v brázde!

ZELENOVLAŠKA Vzdávame sa, sestrička Modrovlaška.

RUŽOVLAŠKA Ukáž!

MODROVLÁSKA (Otvorí prázdnu dľaň.)

ZELENOVLAŠKA Prepánakráľa! Trojhlavý dráčik!

RUŽOVLAŠKA Aký je chutný! Vezmeme si ho na noc aj do posteľe?

ZELENOVLAŠKA Najprv ho podme ukázať svojmu kráľovskému oteckovi!

KRÁĽ (z hradu) Nemusíte ísť nikam, kráľovské dcérenky. Vidím všetko aj odtiaľto.

Nestískaj ho tak v hrsti, veď ho zadusíš, Modrovlaška!

MODROVLÁSKA (Znova otvorí prázdnu dľaň.) Ešte dýcha.

KRÁĽ Našťastie! A teraz ho hneď zas polož nazad do brázdy, z ktorej si ho zdvihla!

MODROVLÁSKA Ale prečo?

ZELENOVLAŠKA Chceme sa s ním hrať.

RUŽOVLAŠKA A potom si ho chceme vziať na noc do posteľe.

KRÁĽ To by tak ešte chýbalo. Vy nevíete, čo sa môže stať?

TRI PRINCEZNE Nevieme.

KRÁĽ (Zostúpi z hradu, vezme neviditeľného draka z prázdnej dlane Ružovlašky na svoju prázdnu dľaň a nasadí učiteľský tón.) Nuž vám to vysvetlím. Takýto trojhlavý – ale bývajú aj šesťhlavé a dvanásťhlavé – skrátka takýto dráčik je užitočný, keď žije v zemi a štekli korenky rastlín, aby rýchlejšie rástli. Keď sa však dostane na čerstvý vzduch, aj on rýchlo rastie.

MODROVLÁSKA Prečo rýchlo? A prečo práve na čerstvom vzduchu?

KRÁĽ Pretože pre dráčiky je čerstvý vzduch pochúťka, ktorej sa nevedia nasýtiť. A preto radšej rýchlo polož, zahrab trojhlavého dráčika tam, kde si ho vyhrabala. Beda by nám bolo, keby vyrástol.

VŠETKY TRI PRINCEZNE Aká beda?

KRÁĽ Ani si neželajte vedieť, aká beda! Poslúchni, Modrovlaška, a zahrab ho, kým je ešte malý. (Podá Modrovlaške neviditeľného trojhlavého dráčika.)

MODROVLÁSKA (Zahrabáva neviditeľného trojhlavého dráčika.) Už som ho zahrabala.

TROJHLAVÝ DRÁK (Zrazu sa objaví a prehovorí všetkými tromi hlavami odrazu.) Lenže neskoro.

PRVÁ HLAVA Už som sa stíhol najesť vzduchu.

DRUHÁ HLAVA Už som stíhol vyrásť.

TRETIA HLAVA A vyrástol som za tú chvíľu tak, že som súci na ženie.

PRVÁ HLAVA (k ostatným dvom) Ktorú z tých

troch princezien si mám vybrať? Celkom sa mi páči tá Zelenovlaška.

DRUHÁ HLAVA (k ostatným dvom) Ale jaj! Veď má vlasy ako seno. Radšej sa ožením s tou Ružovlaškou.

TRETIA HLAVA (k ostatným dvom) Aby ma dopíchala ružovými trňami? Najlepšie urobím, keď sa ožením s Modrovlaškou – napokon, ona sama si ma našla a vyniesla ma na čerstvý vzduch. Ona je pre mňa ako modré z neba.

TROJHLAVÝ DRÁK (všetkými tromi hlavami odrazu) Daj mi, kráľ, za ženu svoju najstaršiu dcéru Modrovlašku!

KRÁĽ Ach, čo je to za šialený nápad, aby som dával svoju kráľovskú dcéru za ženu trojhlavému drakovi? Ja ti Modrovlašku za ženu nedám.

PRVÁ HLAVA (k ostatným dvom). On mi ju vraj nedá!

DRUHÁ HLAVA (k ostatným dvom). Čo teraz?

TRETIA HLAVA (k ostatným dvom). Keď nedá, tak nedá.

TROJHLAVÝ DRÁK (všetkými tromi hlavami odrazu) Vezmeme si ju sám!

(Trojhlavý drak schytí Modrovlašku a zmizne s ňou.)

KRÁĽ Beda! Vravel som to!

(Spieva.)

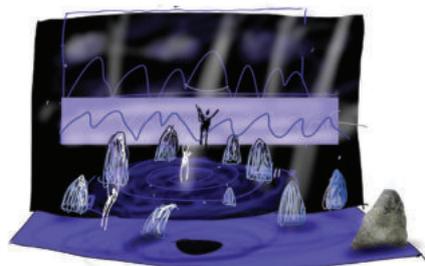
Tri dcéry som mal, bol som šťastný kráľ.

Vôkol mňa aj vo mne vládol mier.

Jedna zmizla však, jednu mi vzal drak,

zostali mi už len dve z troch dcér.

TRETÍ OBRAZ

Medzi vrchmi.

VALIVRCH (Stojí tak, že prečnieva pohorie a spieva.)

Pod vrchom Rován bývam a na Rován sa dívam.

Za Rován výhľad nemám

a na Rován sa hnevám.

No ja s tým raz-dva pohnem –

Rovánu končiar zohnem.

(Zohne končiar Rovánu.)

Už za Rován sa dívam –

a z Rována je Kriván.

LOMIDREVO (Prichádza a spieva.)

Na krídlach letí vtáča,

ten, čo má nohy, kráča.

Cez dediny a mestá

vedie ma moja cesta.

VALIVRCH (Nevíšma si Lomidreva

a pokračuje v úprave pohoria.)

A tieto veľké kopce

rozdelim medzi obce.

Nuž, a čo s týmto malým?

Sem na cestu ho zvalím.

LOMIDREVO (Zastane, usadí sa v horskom sedle.)

Zrazu niet cesty vôbec.

Kto zvalil na ňu kopec?

Hneď, ak ho neodvalí,

vyskúšam jeho svaly.

VALIVRCH A veru ho neodvalím!

LOMIDREVO A prečo ho neodvalíš?

VALIVRCH Pretože ja som Valivrch

a válam tu vrchy. Mám dôležitú

prácu – tak

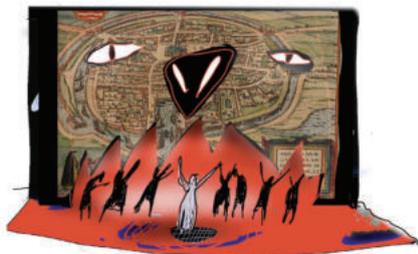
ako ja určím, naveky budú

vyzerať Tatry. Hľa, ako sa

už týčia!

LOMIDREVO Ale tamten Rován sa ti zohol.
VALIVRCH Nezohol sa.
LOMIDREVO Nezohol? A prečo je zohnutý?
VALIVRCH No aj tak sa nezohol. Sám sa nezohol. Ja som ho zohol.
LOMIDREVO A načo?
VALIVRCH Chcel som sa pozrieť, čo je za ním.
LOMIDREVO A kedy ho narovnáš?
VALIVRCH O chvíľu, o dve.
LOMIDREVO O chvíľu, či o dve, si Valivrch, je to tvoja vec. Ale znova ti vravím, že tento kopec mi odvalíš z cesty hneď a zaraz.
VALIVRCH Som Valivrch – aj toto je moja vec. Znova ti vravím – neodvalím.
LOMIDREVO A veru odvalíš. Lebo toto už nie je iba tvoja vec. Chcem ísť po tejto ceste ďalej – nuž je to už aj moja vec.
VALIVRCH A ktože si, že si na mňa tak trúfaš?
LOMIDREVO Som Lomidrevo.
VALIVRCH Smelé si, Lomidrevo!
LOMIDREVO Nie smelé, ale smelý.
VALIVRCH Nuž počúvaj, ty Lomidrevo smelý!
LOMIDREVO Smelý.
VALIVRCH Nuž počúvaj, ty smelý Lomidrevo!
LOMIDREVO Lomidrevo.
VALIVRCH Nuž počúvaj, ty smelý Lomidrevo!
 Odvalím ti ten kopec z cesty hneď a zaraz, ak sa presvedčím, že si mocnejší než ja.
LOMIDREVO Podme teda za pasy. (*Pochytia sa za pasy a Lomidrevo hodí Valivrchu o zem.*) No tak čo? Som mocnejší, či nie som?
VALIVRCH A veru tuším si.
LOMIDREVO Tak odvaluj.
VALIVRCH Odvalil by som... Len ako... Keď ledva lapám po dychu. Vyrazil si mi ho z pľúc, keď si ma tresol o zem.
LOMIDREVO Možno tvoj dych iba tu niekde poletuje a vráti sa ti do pľúc, keď ťa tresnem o zem ešte raz.
VALIVRCH Nie, nie, netreba. Už sa mi vrátil. Už odvalujem. (*Odvalí kopec z cesty.*) A nielenže som ti ho odvalil z cesty, ale... (*Chytá sa Lomidreva udrieť odzađu.*)
LOMIDREVO (*Pruďko sa obráti.*) Aké ale?
VALIVRCH (*Padne na kolená.*) ... Ale nedbal by som aj, keby sme boli kamaráti.
LOMIDREVO (*Zasmeje sa, ale nedá najavo nijaké podozrenie a návrh prijme.*) Môžeme byť. A keď je cesta už voľná, aj na tú cestu môžeme vykročiť spolu. Ideš alebo tu máš ešte robotu? Nechce sa mi čakať, kým znova narovnáš Kriváň.
VALIVRCH Vieš čo? Nech Kriváň naveky ostane taký krivý. Slovákom sa bude páčiť aj taký. Idem s tebou.
OBAJA (*spievajú*)
 Ej, nám toto kamarátstvo bolo asi súdené.
 Priateľstvo je nad bohatstvo.
 Vždy si verní budeme.
 (*Vykročia na ďalšiu cestu.*)

ŠTVRTÝ OBRAZ

Na hrade.

KRÁĽ (*Spieva a pritom plače postupne do rôznych strán.*)
 Tri dcéry som mal, bol som šťastný kráľ.
 Vôkol mňa aj vo mne vládol mier.
 Jedna zmizla však, jednu mi vzal drak,
 zostali mi už len dve z troch dcér.

MASKOVANÝ ŠEŠŤHLAVÝ DRAK (*Prichádza s veľkou vázou, vidno mu iba jednu hlavu.*)
 Dobrý deň, ctihodný plačúci kráľ, prepáč, že ťa vyrušujem pri tvojom plači a speve.
KRÁĽ Kto si a čo si želáš?
MASKOVANÝ ŠEŠŤHLAVÝ DRAK Som predavač váz na kráľovské slzy. A keď som sa dopočul, ako usedavo plačeš, tak som si povedal, že ak by si potreboval ďalšiu vázu...
KRÁĽ Áno, plakal som a naplakal som doplna všetky vázy vo svojom kráľovskom zámku. Ale práve som naplakal poslednú. Áno, plakal som za svojou najstaršou dcérou, zmiznutou princeznou Modrovláskou, ale už neplačem. Už totiž nemám, ja nešťastník, viacej slz a ďalšiu vázu nepotrebujem.
MASKOVANÝ ŠEŠŤHLAVÝ DRAK Neboj sa, slzy sa ti znova nazbierajú, keď budeš plakať aj za princeznou Zelenovláskou...
KRÁĽ Prečo by som plakal aj za princeznou Zelenovláskou? Tá nikam nezmizla...
ŠEŠŤHLAVÝ DRAK (*Odmaskuje sa a prehovorí odrazu šiestimi hlavami.*) Ale môže zmiznúť aj ona, pretože Zelenovlásku si vezmem za ženu zase ja, šesťhlavý drak.
KRÁĽ A ty si kedy tak vyrástol?
PRVÁ HLAVA Vtedy, keď aj môj brat, Trojhlavý drak. Tak dáš mi ju?
KRÁĽ Nie! Svoju prostrednú dcéru Zelenovlásku rozhodne už nijakému drakovi nedám.
DRUHÁ HLAVA (*k ostatným dvom*) On mi ju vraj nedá. Čo teraz?
TRETIA HLAVA (*k ostatným dvom*) A to mám vari ostať starý mládenec?
ŠTVRTÁ HLAVA (*k ostatným dvom*) To teda nie.
PIATÁ HLAVA (*k ostatným dvom*) Keď mi ju nedá...
ŠEŠŤHLAVÝ DRAK (*Všetkými hlavami odrazu zve na kráľa.*) Vezmem si ju sám!
 (*Uchytí princeznú Zelenovlásku a zmizne s ňou. Zanechá kráľovi iba vázu.*)
KRÁĽ Beda! Dvakrát beda! (*Plače do vázy a spieva.*)
 Tri dcéry som mal, bol som šťastný kráľ...
 Mať tri dcéry – šťastná rodina.
 Dve mi zmizli však, dve mi zobral drak,
 zostala mi už len jediná.

PIATY OBRAZ

Pred Miesiželezovou vyhňou.

MIESIŽELEZO (*Stojí v otvorenej vyhni, nad ohňom pod holým nebom nahrieva železné prúty, robí z nich holými rukami mreže, hotové mreže kladie nabok a spieva.*)
 Ja miesim také mreže,
 čo nikto neprereže.
 Tie moje mreže menia paláce na väzenia.
 Niekomu život chránia – a niekomu žiť bránia.
 (*Rozmyšľa nad mrežou, čo drží v ruke, potom ju osadí na nebo.*)
 Aj v nebi mreže treba – nezmizne modré z neba.
LOMIDREVO A VALIVRCH (*Prichádzajú a spievajú.*)
 Na krídlach letí vtáča,
 ten, čo má nohy, kráča.
 Cez dediny a mestá vedie nás naša cesta.

MIESIŽELEZO (*Nevšíma si ich a pokračuje v nahrievaní a ohýbaní železa.*)
 Mrežu, čo zvyšuje mi, osadím zase v zemi.
 Nech vieme všetci presne, kde sme, a kde už nie sme.
LOMIDREVO A VALIVRCH (*Zastanú, usadia sa v horských sedlách.*)
 Tu mrežou cestu strežú.
 Kto osadil tú mrežu?
 Ak ju hneď neodstráni,
 Parom ho nezachráni.
MIESIŽELEZO A ja sa vás nebojím a mrežu neodstránim. Som Miesiželezo a mreže sú na svete potrebné.
VALIVRCH A načo? Mreže bránia dobrým ľuďom v slobodnom pohybe – a to je veľmi zle.
MIESIŽELEZO Ale bránia v slobodnom pohybe aj zlým ľuďom – a to je veľmi dobre.
LOMIDREVO Má pravdu, zlých obmedzovať treba. Ale počuj, Miesiželezo, my sme dobrí ľudia, nás neobmedzuj – daj tú mrežu z cesty nabok, nech môžeme ísť ďalej.
MIESIŽELEZO Dám, až keď sa presvedčím, že ste naozaj dobrí.
LOMIDREVO A ako sa o tom chceš presvedčiť?
MIESIŽELEZO Tak, že pôjdeme za pasy. Uvidíme, kto je lepší.
LOMIDREVO Len o to ti ide? Tak podme za pasy!
 (*Chytia sa za pasy a Lomidrevo hodí Miesiželeza o zem.*) Tak čo, sme dobrí, či nie sme?
MIESIŽELEZO Ste.
LOMIDREVO Tak dávaj tú mrežu nabok.
VALIVRCH Dal by som... Len ako... Keď sa mi trasú kolená. Roztriasol si mi ich, keď si ma tresol o zem.
LOMIDREVO Možno sa ti prestanú triasť, keď ťa tresnem o zem ešte raz.
VALIVRCH Nie, nie, netreba. Už sa mi netrasú. Už tú mrežu dávam nabok. (*Dá mrežu nabok.*) A nielenže som dal nabok mrežu, ale... (*Chytá sa Lomidreva napadnúť odzađu.*)
LOMIDREVO (*Pruďko sa obráti.*) Aké ale?
VALIVRCH (*Padne na kolená.*) Ale nedbal by som aj, keby sme boli kamaráti.
LOMIDREVO (*Zasmeje sa, ale nedá najavo nijaké podozrenie a návrh prijme.*) Môžeme byť. A vy dvaja takisto. Toto je môj kamarát Valivrch zoznám sa aj s ním. A ty, Valivrch, sa zoznám s Miesiželezom. Keď sme sa už všetci traja takto pekne skamarátili, môžeme pokračovať v ceste. Ale skôr než vykročíme, keď vieš tak dobre miesiť železo, umies mi zo železa pevnú valašku, akú nemal ešte nikto na svete.
MIESIŽELEZO To je pre mňa nič. (*Umiesi obrovskú valašku.*) Už je aj umiesená.
LOMIDREVO Vyskúšame, či je pevná. Valivrch, vyhoď ju do výšky a ja nastavím chrbát.
VALIVRCH (*Vyhoď valašku dohora.*)
LOMIDREVO (*Nastaví chrbát. Valaška po chvíli zase padá zhora nadol a na Lomidrevovom chrbte sa rozlomí na dvoje. Lomidrevo sa rozosmeje.*) Cha-cha-cha! Cha-cha-cha! Kto ma to štekľí? Ty, Miesiželezo?
MIESIŽELEZO Ani som sa ťa nedotkol.
LOMIDREVO Tak čo to bolo? To si ma poštekľil ty, Valivrch?
VALIVRCH Nie. To sa ti na chrbte zlomila Miesiželezova valaška.
LOMIDREVO (*zvážnie*) Tak? A potom že vraj pevná.
MIESIŽELEZO Nechcel som, aby sa ti zaťala do chrbta.
LOMIDREVO Výchovorky. Ak chceš ísť naozaj s nami, mies znova, ale teraz už poriadne!
MIESIŽELEZO Na tvoju zodpovednosť. (*Miesi znova.*) A už je aj umiesená. Túto ti, Valivrch, neradím vyhadzovať vysoko.
LOMIDREVO Nestaraj sa, Miesiželezo! Valivrch, vyhoď ju ešte vyššie!
VALIVRCH (*Vyhoď valašku dohora.*)
LOMIDREVO (*Nastaví chrbát.*) Už spadla?
VALIVRCH Ešte nie. Kázal si, Lomidrevo, ešte vyššie – nuž som ju vyhodil až po oblaky.
LOMIDREVO A dobre si urobil. No, už spadla?

MIESIŽELEZO Ešte nie. A ani si neželám vidieť tvoj chrbát, keď spadne.

(Valaška konečne padá zhora nadol a zatne sa Lomidrevovi do chrbta.)

VALIVRCH A MIESIŽELEZO *(S hrôzou si zakryjú oči.)*

LOMIDREVO *(Ostáva zohnutý a ani nemihne okom.)* Vrávim vám, jednému aj druhému, aby ste si nerobili o mňa starosť. Len aby ma, keď spadne, neštekli, lebo som veľmi štekľivý a zaraz sa rozosmejem. A aby sa zas nerozlomila na dvoje, lebo ma smiech zaraz prejde. Ale vidím, Valivrch, že si si dal naozaj záležať a vyhodil si ju poriadne vysoko, keď ešte nepadá. Či sa tá tam volácke nezaťala Paromovi do päty?

VALIVRCH Nie, veď už spadla.

LOMIDREVO Spadla? A kde je? Vari ma netrafila?

MIESIŽELEZO To teda trafila. Zataľa sa ti rovno do chrbtovej kosti.

LOMIDREVO Hej? A prečo som si to nevyšmol?

Así sme sa trochu zarozprávali. Ale hlavne, že sa zataľa, potvora. Vytrhnite mi ju odtiaľ!

VALIVRCH A MIESIŽELEZO *(Vytrhnú valašku z Lomidrevovej chrbta a podajú mu ju.)*

LOMIDREVO *(Poťazká valašku.)*

Táto sa nezlomila. Dobrá je. Môžeme ísť.

VŠETCI TRAJA *(Spievajú.)*

Ej, nám toto kamarátstvo

bolo asi súdené.

Priateľstvo je nad bohatstvo.

Vždy si verní budeme.

(Vykročia na ďalšiu cestu.)

ŠIESTY OBRAZ

V hrade.

KRÁĽ *(plače do veľkej vázy.)*

Tri dcéry som mal, bol som šťastný kráľ, Mat' tri dcéry – šťastná rodina.

Dve mi zmizli však, dve mi zobral drak.

Zostala mi už len jediná.

MASKOVANÝ DVANÁŠTLAVÝ DRAK *(Prichádza s balíkom čierneho súkna, vidno mu iba jednu hlavu.)* Dobrý deň, ctihodný plačúci kráľ, prepáč, že ťa vyrušujem pri tvojom plači a speve.

KRÁĽ Kto si a čo si želáš?

MASKOVANÝ DVANÁŠTLAVÝ DRAK Som predavač čierneho súkna pre smutných kráľov. A keď som sa dopočul, ako smútiš, tak som si povedal, že keby si potreboval ďalší balík čierneho súkna...

KRÁĽ A na čo by mi bol? Áno, smútim a dal som potiahnuť čiernym súknom pol kráľovstva

na znak smútku za zmiznutou princeznou Modrovláskou. Áno, smútim, a dal som potiahnuť čiernym súknom aj druhú polovicu kráľovstva na znak smútku za zmiznutou princeznou Zelenovláskou. Ale už nemám, ja nešťastník, viacej čo potahovať a nepotrebujem ďalšie čierne súkno.

MASKOVANÝ DVANÁŠTLAVÝ DRAK A prečo si nepotiahol čiernym súknom aj svoj trón? Na trón si zabudol, ale môžeš to napraviť a potiahnuť ho čiernym súknom dnes – na znak smútku za zmiznutou princeznou Ružovláskou.

KRÁĽ Prečo by som to robil? Veď princezná Ružovláška nezmizla. O tú jedinú som neprišiel.

DVANÁŠTLAVÝ DRAK *(Odmaskuje sa a nezrozumiteľne zveve dvanástimi hlavami odrazu.)*

KRÁĽ Oj, toto mi len chýbalo! Tak ty si dvanásťhlavý drak? Prepáč, ale zle ti rozumiem, keď reveš všetkými hlavami odrazu.

JEDNA HLAVA Prídeš aj o tu jedinú princeznú, čo ti ostala, pretože tú si vezmem za ženu zase ja. Už mi rozumieš dobre?

KRÁĽ Teraz ti už, bohužiaľ, rozumiem dobre.

Ale Ružovlásku, svoju najmladšiu dcéru, ti nedám, Ružovláška je ešte veľmi mladá, je ešte skoro dieťa a...

DVANÁŠTLAVÝ DRAK *(Znova nezrozumiteľne zveve dvanástimi hlavami odrazu, uchytí princeznú Ružovlásku a zmizne s ňou, zanechá kráľovi iba balík čierneho súkna.)*

KRÁĽ Beda, trikrát beda! *(Potahuje svoj trón čiernym súknom a spieva.)*

Mal som dcéry tri ako v povetří

tri škovránky – každý z nich mi štebotal.

Stratili sa však, každú zobral drak,

ostal mi len nemý havran – čierny žiaľ.

(Utiera si oči čiernym súknom, potom sa doň aj vysmrká.)

SIEDMY OBRAZ

Na dvore krčmy. Všetko je potiahnuté čiernym súknom.

KRČMÁR *(Stojí nad narazeným čiernym sudom a spieva.)*

Hostil som v čase inom ľudí len bielym vínom.

Keď biele víno pili,

ľudia sa veselili.

Dnes – mesto v čiernom súkne.

Srdce mi hádam pukne –

tak mi je z toho clivo.

(Točí do džbánčekov čierne pivo.)

Točím len čierne pivo.

LOMIDREVO, VALIVRCH A MIESIŽELEZO *(Prichádzajú a spievajú.)*

Na krídlach letí vtáča,

ten, čo má nohy, kráča.

Cez dediny a mestá

vedie nás naša cesta.

KRČMÁR *(Nevšíma si ich.)*

Len čierne pivo točím,

odkedy čierny zločin

rozplakal nášho kráľa.

Aj čierne hory žialia.

LOMIDREVO, VALIVRCH A MIESIŽELEZO

(Zastanú a usadia sa.)

A konečne sme v krčme.

Tu teraz chvíľu trčme!

Hej, krčmár, biele víno,

to mliečko materino!

KRČMÁR Lutujete, no môžete dostať iba čierne

pivo. *(Podáva im tri džbánčeky piva.)*

LOMIDREVO A to už prečo?

KRČMÁR Nevidíte, že celé naše kráľovské

mesto je potiahnuté čiernym súknom?

LOMIDREVO Vidíme. Súkenník musel urobiť

dobry obchod.

KRČMÁR A to ti kto povedal? Kto ti prezradil naše

štátne tajomstvo?

LOMIDREVO Nikto mi nemusel. Prišiel som na to

aj sám. Za taký dobrý obchod by sa niekde mohol

niekto ľahko dostať aj do basy.

KRČMÁR Niekde ľahko, u nás ťažko. U nás

všetkých zlodejov chráni prezumpcia nevinny

a daj si pozor, aby si sa do basy nedostal ty za svoje

hlúpe poznámky.

LOMIDREVO Už som ticho.

KRČMÁR A dobre robíš, pretože máme smútok.

Nášmu kráľovi zmizli tri dcéry.

LOMIDREVO A to už ako sa mohlo stať?

KRČMÁR Uniesli ich tri draky.

LOMIDREVO Uniesli? A kam ich uniesli?

KRČMÁR Draky žijú pod zemou, nuž kam inam ich mohli uniesť? Vtiahli ich dierou pod zem. Náš kráľ sa ide pominúť do žialu a sľubuje, že tomu, kto ich nájde a vyslobodí, dá za ženu dcéru, ktorú si vyberie.

LOMIDREVO Utekaj, vyhľadaj kráľa a oznám mu, že sme tu my traja a že sa na to dáme.

KRČMÁR Ako ja krčmár môžem vyhľadať kráľovi?

Kráľ nikoho nechce vidieť, ani on sa nikomu

neukazuje na oči. Iba že by ste si ho našli vy sami.

LOMIDREVO Tak dopijeme – a nájdeme si ho.

VŠETCI TRAJA *(Pijú a spievajú.)*

Ej, nám toto kamarátstvo

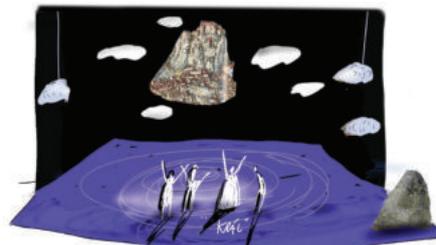
bolo asi súdené.

Priateľstvo je nad bohatstvo.

Vždy si verní budeme.

(Vykročia na ďalšiu cestu.)

ÔSMY OBRAZ

V kráľovskej záhrade.

KRÁĽ *(Spieva.)*

Tri dcéry som mal, bol som šťastný kráľ,

boli to tri kvietky v mojej záhrade.

Stratili sa však, každú zobral drak,

pusto je dnes v záhrade aj na hrade.

LOMIDREVO, VALIVRCH A MIESIŽELEZO

(Prichádzajú a spievajú.)

Na krídlach letí vtáča,

ten, čo má nohy, kráča.

Cez dediny a mestá

vedie nás naša cesta.

LOMIDREVO A už sme si ho aj našli.

VALIVRCH A teraz čo?

MIESIŽELEZO Počkáme, kým sa nám prihovori?

LOMIDREVO A čo by sme čakali? Vy ma počkajte

tu obďaleč a ja sám sa mu prihovorím.

(Valivrch a Miesiželezo sa pousádzajú obďaleč.)

KRÁĽ *(Spieva.)*

Mal som dcéry tri ako v povetří

tri škovránky – každý z nich mi štebotal.

Stratili sa však, každú zobral drak,

ostal mi len nemý havran – čierny žiaľ.

LOMIDREVO *(Prihovori sa Kráľovi.)* Najjasnejší

pán kráľ! Dozvedeli sme sa, čo vás

postihlo, a prichádzame vám povedať, že my traja

vaše dcéry vyslobodíme.

KRÁĽ Kto ste?

LOMIDREVO Ja som Lomidrevo a tamto obďaleč

sú moji verní priatelia, Valivrch a Miesiželezo.

KRÁĽ Ste poriadni chlapi, ale čo z toho? Nik nevie,

kde je tá diera, ktorou sa draky s mojimi dcérami

prepadli pod zem.

LOMIDREVO Kdesi len bude a nájdeme ju. Vy

nám len dajte tritisíc siah dlhý povraz, po ktorom

sa do nej spustíme! A poriadny kotol a dost'

jedla, nech tam nepomrieme hladom. A ozaj ste

vysloboditeľovi svojich dcér sľúbili dať za ženu tú,

ktorú si vyberie?

KRÁĽ Dostanete kotol, jedlo i povraz. A ozaj som

sľúbil, a čo som sľúbil, to aj dodrám.

LOMIDREVO Lenže my vaše dcéry vyslobodíme

traja. Dáte nám ich za ženy všetky tri?

KRÁĽ Keď ste traja, dám vám

všetky tri. Co už lepšie môžem

urobiť?

LOMIDREVO Nič lepšie. Toto

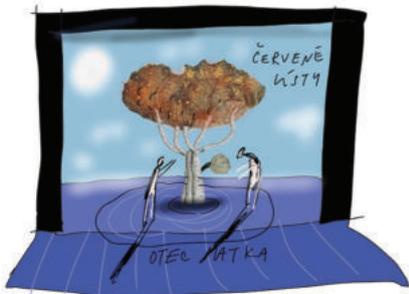
bude najlepšie. Odbavíte,

pán kráľ, tri svadby pri

jednej. A budete mať

troch dobrých zaťov – ako keby ste si našli troch dobrých kamarátov.
VŠETCI ŠTYRIA (sa objímajú a spievajú).
 Ej, nám toto kamarátstvo bolo asi súdené.
 Priateľstvo je nad bohatstvo.
 Vždy si verní budeme.
 (Lomidrevo, Valivrch a Miesižezezo vykročia na ďalšiu cestu.)

DEVIATY OBRAZ

Doma u Lomidrevovcov. Lomidrevovi rodičia sedia pod stromom, na ktorom sa postupne zelené listie mení na červené.

OTEC (Spieva.)
 Ej, už sa na tom strome lístie červeneje.
 Ej, už sa na tom strome lístie červeneje.
 Kam sa Lomidrevo na zimu podeje?
 Kam sa Lomidrevo na zimu podeje?
MATKA Veď to, že kam! Ja by som bola radšej, tatko, keby sa Lomidrevo vrátil – ešte skôr, než zomrieme.
OTEC Neboj sa, mamka, poživeme ešte a jeho návratu sa dočkáme.
MATKA Ale predsa, len tatko.
OTEC Čo predsa, mamka?
MATKA Predsa by som mu rada, odkázala, aby sa už vrátil domov lebo nám je za ním clivo.
OTEC Nuž clivo, to hej, clivo nám za ním je. Ale po kom mu to chce odkázať, mamka?
MATKA Po vtáčikoch.
OTEC Je jeseň. Vtáčiky už odleteli. (Zahrní, zo stromu spadne červený list.) Ale mám nápad! Čo keby sme mu poslali list?
MATKA List? Aký list?
OTEC Nuž takýto jesenný. Takýto červený, čo práve spadol zo stromu.
MATKA Ale veď čo sa ja pamätám, tatko, ešte nikto nikomu takýto list neposlal.
OTEC Tak budeme, mamka, prví, čo pošlú. Bude to náš vynález?
MATKA A ako sa ten náš vynález bude volať?
OTEC Veď ti vravím ako. Použijeme na ten náš vynález list zo stromu – nuž aj ten vynález sa bude volať list.
MATKA List?
OTEC Aj to, čo viselo na strome, bol list, aj to, čo mu pošleme, bude list. To bude najjednoduchšie.
MATKA List – list. Dobre si to vymyslel tatko! Ale počkaj – a ako chceš ten list poslať Lomidrevovi?
OTEC Nuž ako. Po vetre.
MATKA List – vietor. Aj toto si dobre vymyslel, tatko. Ale počkaj – a keď vietor nášmu Lomidrevovi donesie náš list, čo ten list Lomidrevovi povie?
OTEC Povie mu to, čo my tu vravíme teraz. Že nám je za ním clivo.
MATKA (Prezerá si list.) Že nám je za ním clivo – to mu má povedať takýto suchý list? Takýto suchý list mu o našej clivote nepovie nič. Iba že by... Tatko, a čo keby sme ten list zmáčali slzami?
OTEC List – slzy. Toto si zase ty dobre vymyslela, mamka. Taký slzami zmáčaný list, ten mu o našej clivote povie všetko.
MATKA A nebude ani ťažké zmáčať ho. Veď ja, aha – ja naozaj od clivoty za Lomidrevom už plačem. (Plače na list.)

OTEC A ja vari neplačem? Aha, veď i ja plačem. (Plače na list.)
OBAJA (Striedavo plačú na list a spievajú.)
 Ej, už to lístie padá, už ho vietor kmaše.
 Ej, už to lístie padá, už ho vietor kmaše.
 Na jednom z tých listov sú aj slzy naše.
 Na jednom z tých listov sú aj slzy naše.
MATKA Stačilo, tatko. Už ten list poriadne zvlhol. Už sa z neho Lomidrevo dovŕti, ako nám je za ním clivo. Môžeš ho už teraz poslať po vetre!
OTEC (Ide hodiť list do vetra.) Spolahní sa, mamka, už ho posielam. (Nehodí ho.)
MATKA Vravíš, že posieľaš a neposieľaš. Prečo si ho ešte neposlal, tatko?
OTEC (Sadne si.) Neduje vietor.
MATKA Teraz zadul. Teraz ho pošli!
OTEC (Znova ide hodiť list do vetra, ale znova ho nehodí.) Zás neduje.
MATKA Duje. Znova duje. Posielaj
OTEC (Znova ide poslať list, ale znova nepošle.) Zás neduje.
MATKA Máš pravdu. Zás neduje.
OTEC Mýliš sa, práve teraz duje! (Vyskočí a pošle list po vetre. List chvíľu poletuje nad ich hlavami.)
MATKA No sláva! Už letí!
OTEC Len letí akosi pomaly. Čo keby sme, mamka, tomu vetru trochu pomohli? Fúkaj!
OBAJA (Fúkajú a pomáhajú vetru, až kým list neodletí.)
MATKA Tak. A teraz sa už Lomidrevo určite vráti, keď mu ten náš slzami zmáčaný list rozpovie náš žiaľ.
OTEC Len aby taký slzami zmáčaný k nemu aj doletel. Len aby cestou neuschol.
OBAJA (Spievajú.)
 Ej, už za tebou, synček, lístoček náš letí.
 Ej, už za tebou, synček, lístoček náš letí.
 Ak cestou neuschne, žiaľ! náš rozpovie ti.
 Ak cestou neuschne, žiaľ! náš rozpovie ti.

DESIATY OBRAZ

Pri ohnisku Škraty Laktibrady.

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Tancujú okolo ohniska a spievajú na melódiu „Ej, nechodí, Hricu.“)
 Sem, do lesa, podte v noci aj vy, chlapi milí!
 Tancujú tu o polnoci bosorky a víly.
 Do tanca, chlapi!
 A pri tom tanci do kaše vás dostaneme, a s kašou vás zjeme!
 Radšej, ste sa mali, chlapi, niekde schovať!
 Radšej, chlapi, s nami v noci netancovať!
 Radšej, chlapi, radšej, chlapi, nebyť naši – kto je náš, kto je náš, ten je v kaši.
ŠKRATA LAKTIBRADA Ale pozor! Už sa sem aj nejakí chlapik blížia. Sú traja. A pekne urastení. Skryme sa! (Všetky sa skryjú.)
LOMIDREVO, VALIVRCH A MIESIŽEZEZO (Prichádzajú, majú batoh s jedlom, kotol a povraz, spievajú.)
 Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča.
 Von z kráľovského mesta vedie nás naša cesta.

(Na Lomidrevov pokyn zastanú.)
LOMIDREVO Stáť! A už sme aj tu! Na rúbanisku uprostred lesa.
VALIVRCH Pozrite, tu ktosi nechal ohnisko. Ešte celkom nevyhaslo.
MIESIŽEZEZO Nad to ohnisko si môžeme zavesiť kotol.
LOMIDREVO No treba najprv v tom ohnisku znova rozduchať oheň.
VŠETCI TRAJA (Dúchajú.)
LOMIDREVO Pomôžte aj vy, deti!
DETI V HLADISKU (Pomáhajú dúchať.)
LOMIDREVO Stačí – už horí. A teraz sa rozdelíme. Ja a Miesižezezo pôjdeme hľadať diery v zemi a Valivrch bude zatiaľ v kotle variť kašu s údeným mäsom. Ideme, Miesižezezo.
LOMIDREVO A MIESIŽEZEZO (Odchádzajú a spievajú.)
 Ej, nám toto kamarátstvo bolo asi súdené.
VALIVRCH (Ostáva sám a pospevuje si.)
 Ja uvarím zatiaľ kašu a v tej kaši údené. (Zavesí kotol nad ohnisko, naloží doň, mieša.)
 Ja kašu uvarím, ja si svoje urobím – ale neviem, neviem, či si urobia svoje aj tí dvaja. Neviem, neviem, či oni nájdu nejakú diery.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Zrazu sa vynorí z úkrytu, zatiaľ čo tri Škriatky Laktibrady vytrčajú iba hlavy.) Variš kašu, variš?
VALIVRCH (pre seba) Ej, bistú, až ma trhol. Kto ma to oslovuje? Podľa tej dobrý lakeť dlhej brady by to mohla byť Škrata Laktibrada. (Nahlas.) Varím kašu, varím.
ŠKRATA LAKTIBRADA Variš kašu, variš, ale ješť ju nebudeš.
VALIVRCH Sám ju ješť nebudem, to máš pravdu. Budú ju ješť so mnou aj moji kamaráti Lomidrevo a Miesižezezo.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Približuje sa.) Variš kašu, variš, ale ješť ju nebudeš.
VALIVRCH A keby som aj nejedol, tebe z nej aj tak nedám.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Približuje sa a hojdá bradu Valivrchovi pred očami.) Akú mám bradu?
VALIVRCH (Gúľa očami a prezerá si bradu Škraty Laktibrady.) Nuž, veru celkom peknú. Takú čiernučkú.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Chodí Valivrchovi bradou popod nos.) Nielen čiernučkú, aj voňavučkú.
VALIVRCH (Ovoniava bradu Škraty Laktibrady.) A naozaj – aj voňavučkú.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Spúšťa Valivrchovi bradu do ruky.) A nielen voňavučkú, ale aj jemnučkú.
VALIVRCH (Zabúda na opatnosť a pohľadza bradu Škraty Laktibrady.) A naozaj – aj jemnučkú. (Spamätá sa.) Ale ani tak nebudeš ješť moju kašu.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Rozopína Valivrchovi košelu.) Že by, Valivrch, že by? A čo ak ti ju, takú horúcu, zjem rovno na holom pupku? Cha-cha-cha!
VALIVRCH (zase zabúda na opatnosť) Že na holom! Cha-cha-cha! Tak to by som chcel vidieť. Cha-cha-cha! Laktibrada, ty asi o inej kaši vpravíš, a na akúsi inú kašu myslíš.
ŠKRATA LAKTIBRADA (Obnažuje Valivrchovi brucho.) Že by, Valivrch, že by? A čo ak myslím presne na tú istú kašu, o ktorej vravím? Chcel si to vidieť – tak to uvidíš.
 Sem sa, Škriatky Laktibrady! Pomôžte mi! (Zrazu schmatne kotol, vykydne z neho kašu na Valivrchov holý pupok.)
TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Vybehnú s pišťaním z úkrytov a pomôžu Škrate Laktibrade – pohlcú kašu a so smiechom zase zmiznú vo svojich úkrytoch.)
VALIVRCH Jaj, jaj, to páli! Potvora Škrata Laktibrada! Potvory Škriatky Laktibrady! Kaša preč – celý pupok mám obarený. A ešte aj musím s takým obareným pupkom uvariť novú kašu, kým sa vrátia kamaráti. Veď by ma tí vysmiali. (Nakladá do kotla, varí novú kašu.)
LOMIDREVO A MIESIŽEZEZO (Prichádzajú a spievajú.)

Na krídlach letí vtáča,
ten, čo má nohy, kráča.

LOMIDREVO Hej, Valivrch, vyhladli sme – či si nám navaril?

VALIVRCH Ej, navaril, navaril – už treba len odstaviť a môžete jesť. (*Stavia pred nich kotol.*)

MIESIŽELEZO A nebudeš jesť aj ty?

VALIVRCH Nevyhladl som tak ako vy, ja ešte

nebudem.

LOMIDREVO (*Ochutná kašu a čosi sa mu nepáči.*)

A veď to sa nedá jesť. Kaša je nedovarená.

MIESIŽELEZO (*Ochutná mäso a čosi sa mu nepáči.*) Aj mäso surové. Vari si tu celý čas

ležal hore pupkom?

LOMIDREVO Prečo si to nedovaril poriadne?

MIESIŽELEZO Času si mal na to dosť.

VALIVRCH Ej, keď som sa akosi zle cítil.

Celý deň mi bolo ako na umretie.

LOMIDREVO (*Nakloní sa nad Valivrchu.*)

A nezaspal si náhodou? A neprilhalo ťa

v spánku čosi neobdobré? (*Vytiahne mu spod*

košeľe chl p z Laktibradinej brady.) Tu máš

akýsi chl.

VALIVRCH To nebude chl. To tu poletovalo

len babie leto.

MIESIŽELEZO Babie leto – a čierno?

VALIVRCH Aj ja som sa čudoval. A čo vy?

Vám sa ako vodilo?

LOMIDREVO Ani nám sa nevodilo dobre.

Nemilobohu sme zabili čas, dieru pod zem sme

nenášli a ešte si nás aj ty nechal hladných. Teraz

sa vymeníme. Poriadnu kašu navarí Miesiželezo.

A ja budem ďalej hľadať dieru s tebou, Valivrch.

Ideme.

LOMIDREVO A VALIVRCH (*Odchádzajú a spievajú.*)

Ej, nám toto kamarátstvo

bolo asi súdené.

MIESIŽELEZO (*Ostáva sám a pospevuje si.*)

Ja uvarím zatiaľ kašu

a v tej kaši údené.

(*Zavesí kotol nad ohnisko, naloží doň, mieša.*)

Ja uvarím veru inú kašu ako

Valivrch – ale neviem, nevím, či sa tým dvom

povodí inak, ako sa nám dvom povodilo predtým.

Veď tej diery pod zem niet nikde – akoby sa sama

prepadla do nejakej diery.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Znova sa vynorí z úkrytu,*

zatiaľ čo tri Škriatky Laktibradky vytŕčajú iba

hlavy.) Variš kašu, variš?

MIESIŽELEZO (*pre seba*) Bistu, ktože je to? Podľa

tej brady – Škrata Laktibrada. Tak toto bolo to

Valivrchovo babie leto. (*Nahlas.*) Varím kašu,

varím.

ŠKRATA LAKTIBRADA Variš kašu, variš, ale jesť ju

nebudeš.

MIESIŽELEZO Sám ju jesť nebudem. Budú ju jesť

so mnou aj moji kamaráti Lomidrevo a Valivrch.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Približuje sa.*) Variš kašu,

variš, ale jesť ju nebudeš.

MIESIŽELEZO A keby som aj nejedol, tebe z nej aj

tak nedám.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Približuje sa a hojdá bradu*

Miesiželezovi pred očami.) Akú mám bradu?

MIESIŽELEZO (*Gúľa očami a prezerá si*

Laktibradinu bradu.) Celkom peknú. Takú

čiernučkú.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Chodí Miesiželezovi bradou*

popod nos.) Nielen čiernučkú, aj voňavučkú.

MIESIŽELEZO (*Ovoniava Laktibradinu bradu.*)

A naozaj – aj voňavučkú.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Spúšťa Miesiželezovi bradu*

do ruky.) A nielen voňavučkú, ale aj jemnučkú.

MIESIŽELEZO (*Zabúda na opatrnosť a pohľadza*

Laktibradinu bradu.) A naozaj – aj

jemnučkú. (*Spamätá sa.*) Ale ani tak nebudeš jesť

moju kašu.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Rozopína Miesiželezovi*

košeľu.) Že by, Miesiželezo, že by? A čo ak ti

takú horúcu zjem rovno na holom pupku? Cha-

cha-cha!

MIESIŽELEZO (*Zase zabúda na opatrnosť.*) Že na

holom! Cha-cha-cha! Možno na Valivrchovom,

ale nie na mojom. Cha-cha-cha! Laktibrada, ty asi

o inej kaši vravíš, a na akúsi inú kašu myslíš.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Obnažuje Miesiželezovi*

brucho.) Že by, Miesiželezo, že by? A čo ak

myslím presne na tú istú kašu, o ktorej vravím?

Zdá sa ti, že máš iný pupok ako Valivrch,

a máš taký istý. Sem sa, Škriatky Laktibradky!

Pomôžte mi! (*Zrazu schmatne kotol, vykydne*

z neho kašu na Valivrchov holý pupok.)

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Vybehnú s krikom*

a pišťaním z úkrytov a pomôžu Škrate

Laktibrade – pohlcú kašu a so smiechom zase

zmiznú vo svojich úkrytoch.)

MIESIŽELEZO Jaj, jaj, to páli! Potvora Škrata

Laktibrada! Potvory Škriatky Laktibradky!

Kaša preč – a pupok obarený. Tak pre toto bolo

Valivrchovi na umretie. A ešte aj musím s takým

obareným pupkom uvariť novú kašu. Veď by mi

tí dali, keď sa vráti. (*Nakladá do kotla, varí*

novú kašu.)

LOMIDREVO A VALIVRCH (*Prichádzajú*

a spievajú.)

Na krídlach letí vtáča,

ten, čo má nohy, kráča.

LOMIDREVO Hej, Miesiželezo, ale teraz sme už

naozaj hladní ako vlky – či si nám navaril?

MIESIŽELEZO Ej, navaril, navaril – už treba len

odstaviť a môžete jesť. (*Stavia pred nich*

kotol.)

VALIVRCH A ty nebudeš jesť s nami?

MIESIŽELEZO Sýty som odčera, ja ešte

nebudem.

LOMIDREVO (*Ochutná kašu a čosi sa mu*

nepáči.) A veď ani toto sa nedá jesť. Aj táto kaša

je nedovarená.

VALIVRCH (*Ochutná mäso a čosi sa mu nepáči.*)

No vidíš, Miesiželezo! Aj tvoje mäso je

surové. Aj ty si ležal celý čas hore pupkom?

LOMIDREVO Prečo si to nedovaril poriadne?

VALIVRCH (*Tak, aby nepočul Lomidrevo.*) Teraz

si skús ľahnúť dole pupkom, cha-cha-cha!

MIESIŽELEZO Ej, veru aj ja som sa akosi zle cítil.

Aj mne bolo celý deň ako na umretie.

LOMIDREVO (*Nakloní sa nad Miesiželeza.*) Aj

tebe? Čo sa to s vami porobilo, kamaráti? Čo

vás to máta? (*Vytiahne Miesiželezovi spod*

košeľe chl p z Laktibradinej brady.) Hľa, veď aj

ty tu máš akýsi chl.

MIESIŽELEZO To nebude chl. Tak je to, ako

vravel Valivrch – poletuje tu babie leto.

VALIVRCH A také čiernučké, voňavučké,

jemnučké, čo? Aj ty si sa čudoval?

MIESIŽELEZO Ja som sa už ani čudovať nevládal.

A čo vy? Vám sa ako vodilo?

LOMIDREVO Ani nám sa nevodilo dobre. Znova

sme sa len poneveriali a diery pod zem

nikde. A navyše si nás ani ty nedokázal nakrmiť.

Znova sa vymeníme. Kašu

budem teraz variť. A dieru pôjdete hľadať vy

dva. No, už choďte!

VALIVRCH A MIESIŽELEZO

(*Odchádzajú a spievajú.*)

Ej, nám toto kamarátstvo

bolo asi súdené.

LOMIDREVO (*Ostáva sám a pospevuje si.*)

Ja uvarím zatiaľ kašu

a v tej kaši údené.

(*Zavesí kotol nad ohnisko, naloží doň, mieša.*)

Tí diery nenájdu – no aspoň ja uvarím poriadnu

kašu. Nech sa konečne najeme.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Znova sa vynorí z úkrytu,*

zatiaľ čo tri Škriatky Laktibradky vytŕčajú iba

hlavy.) Variš kašu, variš?

LOMIDREVO (*do hladiska.*) Aha ju! To bude

Škrata Laktibrada! Alebo azda nie? Opýtam sa

a dozviem sa. (*Smerom k Škrate Laktibrade.*)

Hej, a ty si kto?

ŠKRATA LAKTIBRADA Som Škrata Laktibrada.

Tvoja stará známa.

LOMIDREVO Akože stará známa? Nijakú Škratu

Laktibradu som nikdy v živote nestretol.

ŠKRATA LAKTIBRADA Mýliš sa, Lomidrevo. Stretol

si ma, len čo si prvý raz otvoril oči.

LOMIDREVO A to už ako?

ŠKRATA LAKTIBRADA A to už tak. Len sa

rozpamätaj. Kto pomohol tvojim rodičom, keď ti

nevedeli vymyslieť meno?

LOMIDREVO Pomohla im kmotra.

ŠKRATA LAKTIBRADA A kto bola tá kmotra?

LOMIDREVO Škrata Laktibrada! To si bola ty?

ŠKRATA LAKTIBRADA Ja som to bola. Veru ja.

Ja som bola tá tvoja kmotra, Lomidrevo. Nuž

hádám sa teraz nerozkostríme. Variš kašu,

variš?

LOMIDREVO Počkaj, Škrata Laktibrada! Ale veď

vtedy si vravela, že máš tristo dvadsať rokov!

A teraz sa mi zdá...

ŠKRATA LAKTIBRADA Veď hej. Uhádol si. Pridala

som si vtedy nejaký ten rôčik. To

my Škraty robievame. Vtedy som mala

tristo dvadsať – a teraz mám štrnásť.

LOMIDREVO Aj ti verím. Nemala si tristo dvadsať

vtedy – a nemáš štrnásť teraz. Vtedy si si pridávala

a teraz si uberáš.

ŠKRATA LAKTIBRADA Veď hej. Zase si uhádol. No

že si to ty, Lomidrevo, taký rúči šuhaj, poviem ti

pravdu. Nemám ešte ani...

LOMIDREVO Ani koľko?

ŠKRATA LAKTIBRADA Ani osem...

LOMIDREVO Ani osem?

ŠKRATA LAKTIBRADA Ani osemdesiat!

LOMIDREVO Nežartuj už a povedz presne, koľko

máš rokov?

ŠKRATA LAKTIBRADA Presne? Práve od dnešného

dňa som dospelá. Práve dnes mám osemmásť.

LOMIDREVO Osemmásť? Práve dnes? Všetko

najlepšie k narodeninám.

ŠKRATA LAKTIBRADA Milé od teba. Hoci mi

vinuješ bez kytyce. Ale to nič. Nemohol si vedieť.

No hádam ma aspoň pohostiš. Tak čo? Variš

kašu? Variš?

LOMIDREVO (*do hladiska.*) Pozriteže! Škrata

Laktibrada v tom mala prsty! Tak pre toto

nedovarili kašu Valivrch a Miesiželezo. Všetko

mi je jasné. A čo je jasné mne, to je jasné aj mojej

valaške! (*Nenápadne si nachystá valašku.*)

Znova sa obráti k Škrate Laktibrade.) Nič

nevarím, Škrata Laktibrada, už som dovaril. Ale

slinky na kašu ti tečú zbytočne – ešte je horúca.

ŠKRATA LAKTIBRADA A čo ak ti ju, takú horúcu,

zjem rovno na holom pupku?

LOMIDREVO Hovoríš, a nerobíš.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Hojdá bradu Lomidrevovi*

pred očami.) Ale ba robím. Cha-cha-cha! Pozri,

akú mám peknú bradu! Takú čiernučkú.

LOMIDREVO (*Neušima si Laktibradinu bradu.*)

Čo tam po čiernučkej, keď nie je voňavučká.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Chodí Lomidrevovi bradou*

popod nos.) Ale ona je aj voňavučká, ovoňaj!

LOMIDREVO (*Neušima si Laktibradinu bradu.*)

Čo tam po voňavučkej, keď nie je jemnučká.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Spúšťa Lomidrevovi bradu*

do ruky.) Ale ona je aj jemnučká, pohladkaj ju!

LOMIDREVO (*Hladká Laktibradinu bradu.*)

A naozaj je jemnučká. Hebučká ako hodváb.

(*Spieva.*)

Si jemná ako hodváb.

Môj život – clivota.

Odváb ma, prosím, odváb

do svojho života!

Obýval som, ja zlosyn,

svet s drsným pňavom.

Odváb ma z neho, prosím,

tým svojím hodvábom!

Takú bradu škoda iba hladkať. Takú bradu treba

vedieť nežne...

ŠKRATA LAKTIBRADA Ach, ako ty vieš nežne!

LOMIDREVO Nežnúčko...

ŠKRATA LAKTIBRADA Ach, ako ty vieš nežnúčko!

LOMIDREVO Nežnúlinko...

ŠKRATA LAKTIBRADA Ach, ako ty vieš nežnúlinko!

LOMIDREVO (*Zrazu schmatne Laktibradu za*

bradu a priviaže si ju bradou o valašku.)

Schmatnúť a priviazať na valašku – a teraz

povedz, akú kašu si mala na mysli?

ŠKRATA LAKTIBRADA Takúto veru nie! (*Spieva.*)

Jaj, Lomidrevo milý,

robil? Kaša je dovarená, chystám sa ju zjesť na tvojom holom pupku.

ŠKRATA LAKTIBRADA Jaj, to nerob!

LOMIDREVO A prečo nie? Veď aj pupček máš, ako vidím, chutný. Na to, aby sa z neho jedla kaša, ako stvorený.

ŠKRATA LAKTIBRADA Mój pupček je chutný, ale tvoja kaša je ešte horúca.

LOMIDREVO A keď si ju ty jedla z Valivrchovho a Miesiželezovho pupka, bola vari studená? Ale neboj sa! Nijaká kaša sa neje taká horúca, ako sa varí. Ani túto ti nevykudnem horúcu na tvoj chutný pupček, ak sa dohodneme.

ŠKRATA LAKTIBRADA Dohodneme sa, dohodneme. A na čom sa chceš dohodnúť?

LOMIDREVO Ja ti nevykudnem horúcu kašu na pupok – a ty mi necháš svoju bradu.

ŠKRATA LAKTIBRADA Žiadaj si niečo iné, Lomidrevo. Moja brada, to je moja obživa. V tej brade mám všetku svoju silu.

LOMIDREVO Veď preto si ju od teba pýtam. Tvoja sila sa stane mojou silou.

ŠKRATA LAKTIBRADA A čo ostane mne?

LOMIDREVO Neobarený pupok. To sa ti zdá málo? Ale ako myslíš. Keď nepristávaš, keď si svoj neobarený pupok tak málo ceníš, potom si nechaj svoju bradu, a ja ti zase tú horúcu kašu... (*Chystá sa vykudnúť kašu Škrate Laktibrade na pupok.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Pomôžte, Škriatky Laktibradky!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*S pišťaním pribiehajú.*)

LOMIDREVO Ale čo? Škriatky Laktibradky?

Vari ani vy si nechcete ustrážiť svoje pupčeky? (*Povyhŕňa im košeľe.*)

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*S pišťaním sa dávajú zas na útek.*)

LOMIDREVO (*Obracia sa zas k Škrate Laktibrade.*) Tak vidíš, Škrata Laktibrada! Darmo si voláš pomoc! I tie Škriatky Laktibradky sa radšej skryli! A ja ti tú horúcu kašu...

ŠKRATA LAKTIBRADA Nie, nie, nerob to! Pristávam. Nechaj si radšej svoju bradu!

(*Škrata Laktibrada si odlepí bradu. Brada ostane priviazaná na Lomidrevovej valaške. Škrata Laktibrada rozhrabe ohnisko a zmizne pod zemou.*)

LOMIDREVO (*Hvižďne si.*) Zdá sa, že mám dnes šťastný deň. Nielenže som dovaril kašu, nielenže som získal bradu Škraty Laktibrady – ale už viem aj, kde je tá diera pod zem.

VALIVRCH A MIESIŽELEZO (*Prichádzajú a spievajú.*)

Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča.

LOMIDREVO Kdeže ste toľké časy?

Vari ste našli diery?

VALIVRCH Že sa ti chce ešte aj žartovať, Lomidrevo!

MIESIŽELEZO Tak sme ju našli, ako si ty dovaril kašu.

LOMIDREVO Ale ja som kašu dovaril. A výbornú, s mäsom. Môžete hneď sadať a jesť.

(*Stavia pred nich kotol.*)

VALIVRCH Ale ty s nami jesť nebudeš, čo?

MIESIŽELEZO Aj tebe je na umretie, ako bolo nám, čo?

LOMIDREVO Čo by mi bolo na umretie. Akurát, že som hladný – tak ako vy. Pravdaže budem jesť aj ja. (*Všetci sa pustia do kaše.*) No, aká je?

VALIVRCH Nechce sa mi veriť – tuším je naozaj dovarená.

MIESIŽELEZO Zázrak. Ani to mäso nie je surové.

LOMIDREVO Aký zázrak? Dobrý oheň, ešte lepší kuchár.

VALIVRCH A čo babie leto?

LOMIDREVO Nijaké nepoletovalo.

MIESIŽELEZO (*Prezerá si Lomidreva zblízka.*) Vari nikde nemáš ani jediný čierny chlup?

LOMIDREVO A to zas hej. A nie jeden – ale celú bradu. (*Ukáže im Laktibradinu bradu.*) Čo vy?

Našli ste konečne diery?

VALIVRCH Všetko sme prehládali. Ale je to márne.

MIESIŽELEZO Tej diery naozaj nikde na okolí niet.

LOMIDREVO A čo by aj robila na okolí? Chlapci moji, pozerajte! Tá diera je tu. (*Ukáže im diery pod ohniskom.*)

MIESIŽELEZO A VALIVRCH (*Striedavo pozerajú do diery, na Lomidreva, jeden na druhého – kyslo sa usmievajú a od prekvapenia nie sú schopní dostať zo seba ani slovo.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Znova sa objavia, Škrata Laktibrada s pomocou troch Škriatiek Laktibradiiek zatahuje oponu a paroduje Lomidreva.*)

Chlapci moji, pozerajte! Tá diera je tu. Mal to komu povedať! Keď sa Valivrch a Miesiželezo dozvedeli, že Lomidrevo objavil aj tú diery pod zem, zatvárali sa, že sa radujú, ale v duchu sa nahnevali. Ani obarené pupky ich už tak neboleli, ako ich začala mučiť závisť. Mučiť a zožierať. Tak je to s ľuďmi. Odne pamäti sa boja, že ich zožerú nejaké tajomné pažravé obludy. Tisíce rozprávok si o tom už povymýšľali – a je to presne naopak. Kdeže sa my, úbohé rozprávkové bytosti, môžeme vyrovnat ľuďom? Niet pažravších oblúd, než sú ľudia. Ľudia sú takí pažraví, že ich nemusíme zožrať my – zožerú sa sami. A nielen sami medzi sebou. Ľudia vedia zožrať aj sami seba. Lebo ľudí v jednom kuse zožiera ich vlastná nenávisť a pomstychtivosť, ich vlastná chamtivosť a závisť. Áno, závisť. Aj keď sa vám to zdá čudné. Veď Lomidrevo, Valivrch a Miesiželezo sú kamaráti. A vy si vravíte –

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY

Závisť? Medzi kamarátmi čože závisť hľadá?

ŠKRATA LAKTIBRADA

Práve medzi kamarátov

závisť chodí rada –

ako že sa volám Laktibrada.

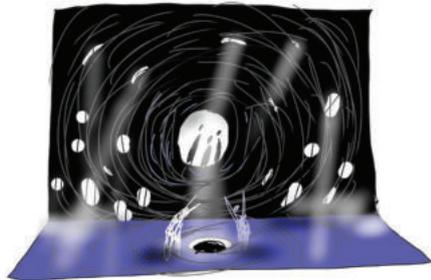
Ale o tom až po prestávke.

PRESTÁVKA

(*Ak sa hrá bez nej, Škrata Laktibrada oponu hneď zase rozťahne.*)

DRUHÁ ČASŤ

JEDENÁSTY OBRAZ

Pod dierou. Tma, iba hore svieti diera do podzemia.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Sedí uprostred bradatých troch Škriatiek Laktibradiiek v tme pod dierou, ona jediná je bez brady a spieva.*)

Bývala som krásna, mladá Škriatka Laktibradka, no dnes veru nie som rada, že mi chýba brada.

Na svete veru niet pre mňa mieru!

Dnes už mám len, namojveru, tú pekelnú diery.

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Tancujú okolo Škraty Laktibrady, ovievajú ju svojimi bradami, aby ju ešte viac potrápili, a spievajú.*)

Radšej si sa, stará Škrata, mala schovať! Radšej kašu Lomidreva nebantovať!

Takí chlapci, takí chlapci nie sú naši – Sama si, sama si

teraz v kaši.

ŠKRATA LAKTIBRADA Je to tak. A tuším ani pod zemou nebudem mať pokoja.

(*Hore nad dierou sa objavia tváre našich mládenčov.*)

VALIVRCH Ej, tá je hlboká!

MIESIŽELEZO Veru aj mne sa tak vidí.

LOMIDREVO A možno ani taká hlboká nie je, možno je v diere Škraty Laktibrady iba taká hlboká tma. Posviet tam, Valivrch!

VALIVRCH (*V diere sa objavuje jeho ruka s faklou.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Aha ich, chlapov! Nestačí im rozdúchať oheň na svete, nedbali by podpáliť aj moje podsvetie.

VALIVRCH Ej, darmo ja svetim – na dno takej hlboké diery nedosvietim.

LOMIDREVO Tak teda ty tam, Miesiželezo, hoď kameň! Uvidíme, ako dlho bude padať.

MIESIŽELEZO (*Hodí kameň. Počujeme ho dopadnúť na javisko.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Musela sa uhnúť.*)

Takmer ma zabil, surovec jeden.

MIESIŽELEZO Ej, darmo ja hádzem. Na dne takej hlboké diery ten kameň dopadnúť nezačujem.

LOMIDREVO Ale ja som na jej dno dovidel, ja som ten kameň dopadnúť začul. (*Spieva.*)

Ententiky, domino, každá diera má aj dno, na dne diery zvoní zvon,

od pimplicka do pimplicka, dik-dika-apatika –

Valivrch, ideš prvý!

VALIVRCH Ja?

LOMIDREVO Vyšlo to na teba – mal si šťastie.

MIESIŽELEZO A LOMIDREVO (*Spúšťajú do diery Valivrchu priviazaného na povraze.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Hej, Škriatky Laktibradky! Do práce!

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY

LAKTIBRADKY (*Vyskakujú pod Valivrchom a dobiedzajú doňho.*) Kvá-kvá-kvá! Sss-sss-sss!

VALIVRCH (*Myká povrazom.*) Jaj, ťahajte ma nazad hore!

LOMIDREVO A čo už tak skoro? Veď sme ťa nespustili ešte ani na dvadsať siah.

VALIVRCH Skáču tu do mňa žaby a sipia hady – bojím sa, že ma zožerú.

LOMIDREVO A MIESIŽELEZO (*Vytiahnu ho.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Strachopud! Aj bez čarodejnej brady som ho vedela vystrašiť.

MIESIŽELEZO Daj sa mi svete, zlaknúť sa žiab a hadov. Spustite tam mňa!

LOMIDREVO A VALIVRCH (*Spúšťajú Miesiželeza.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Hej, Škriatky Laktibradky! Znova do práce!

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY

LAKTIBRADKY (*Vyskakujú pod Miesiželezom a dobiedzajú doňho.*) Kvá-kvá-kvá! Sss-sss-sss!

MIESIŽELEZO Jaj!

LOMIDREVO Čo je? Máme ťa ťahať nazad?

MIESIŽELEZO (*Prekoná strach.*) Ešte nie.

Spúšťajte ďalej.

LOMIDREVO A VALIVRCH (*Spúšťajú Miesiželeza ďalej.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Ej, keby som tak mala svoju čarodejnú bradu, ja by som ti ukázala.

No aj bez tej brady dám si s tebou rady. Smelo sa doňho, Škriatky Laktibradky!

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY

LAKTIBRADKY (*Vyskakujú pod Miesiželezom a dobiedzajú doňho.*) Vydávajú pri tom neartikulované zvuky a vychádza im z úst aj dym, ktorý zahalí Miesiželeza.) Kvá-kvá-kvá! Sss-sss-sss!

MIESIŽELEZO (*Myká povrazom.*) Jaj, predsa len ma ťahajte nazad hore!

LOMIDREVO A VALIVRCH (*Vytiahnu ho.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Nevrela som? Aj tento sa zlakol.

LOMIDREVO A čože? Veď sme ťa nespustili ešte ani na sto siah. Vrel si, že ty sa žiab a hadov nebojíš.

MIESIŽELEZO Žaby a hady, to nebolo nič.

Ale tam hlbšie ma ovalil taký smrpad a plameň, že som sa šiel zadusiť od dymu.

LOMIDREVO Dúfal som, že sú so mnou lepší chlapci. Spúšťajte mňa! Máme povraz dlhý tritisíc siah, postačí až na dno tej diery.

A nevyťahujte ma, kým nim tri razy nemýknem.

VALIVRCH A MIESIŽELEZO (*Spúšťajú Lomidreva a s ním aj valašku s Laktibradinou bradou.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA To je ten, čo má moju bradu. Hádám ma nepozná. Poriadne sa teraz sústreďte, Škriatky Laktibradky! Vystrašíme aj jeho.

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Vyskakujú pod Lomidrevom a dobiedzajú doňho.*) Kvá-kvá-kvá! Sss-sss-sss!

LOMIDREVO Cha-cha-cha! Kšc! (*Pretiahne každú Škriatku Laktibradku valaškou.*)

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Dávajú sa na útek.*) Jaj! Jaj! Jaj!

LOMIDREVO Ešte vám je málo? Kšc! (*Pretiahne aj Škratu Laktibradu.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Jaj, jaj, to bolelo! (*Vydáva neartikulované zvuky a vypúšťa dym.*)

LOMIDREVO Ten škreklavý hlas mi je akýsi známy. (*Znova ju pretiahne valaškou.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Beda, spoznal ma. Ten sa ma nebál, ani keď som mala bradu – bodaj by sa ma zľakol, keď som bez brady.

LOMIDREVO (*Dopadne na javisko.*) Tak dozviem sa, kto to tu škrieka?

ŠKRATA LAKTIBRADA Vraj škriekam! Toto sa hovorí dáme? Radšej sa skryjem. (*Skrýje sa.*)

LOMIDREVO No tak! Kde sa skrývaš? Ozvi sa!

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Cuší.*)

LOMIDREVO Ak sa sama neukážeš, potvora, nájdem si ťa ja, a bude to pre teba horšie. (*Švihne valaškou.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA (*z úkrytu*) Ukážem sa, ale vráť mi najprv bradu.

LOMIDREVO Ach tak! Stará známa. A hneď sa mi zdalo, že podľa smradu spoznávam Škratu Laktibradu. Nuž, vráť mi bradu, vrátim – ale najprv mi povedz, či sa tu pod zemou vyznáš?

ŠKRATA LAKTIBRADA Pravdaže sa tu vyznám, veď som tu doma.

LOMIDREVO Tak potom kde je chyba? Zaved' ma k strateným trom princeznám a vyslúžiš si za odmenu svoju bradu.

ŠKRATA LAKTIBRADA Ale keď každá z nich býva inde.

LOMIDREVO Veď ma najprv k princeznej Modrovláske. A nestráť sa mi v tej tme z očí, Škrata Laktibrada!

ŠKRATA LAKTIBRADA Ani ty mne, Lomidrevo! A vy kde ste, Škriatky Laktibradky?

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Znova sa objavia.*) Tu sme.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

DVANÁSTY OBRAZ

V dúpäti Trojhlavého draka.

MODROVLÁSKA (*Zošíva šidlom veľké plechové papuče a spieva.*)

Ach, tam doma niet už o mne správ! Môj manžel je drak, má troje hlavy.

Jedného dňa uniesol ma sem – zatvorila sa nado mnou zem.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Prichádzajú a spievajú.*)

Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča.

Popod dediny, mestá vedie nás naša cesta.

ŠKRATA LAKTIBRADA A sme na mieste. Tu býva Modrovláska. Ale býva tu s ňou aj trojhlavý drak. Ďalej už s tebou nejdem.

LOMIDREVO Keď sa bojíte, tak sa niekde ukryte. Nie aby si utiekla, Škrata Laktibrada, veď sa chceš hádam dočkať svojej brady,

ŠKRATA LAKTIBRADA Len aby ju drak nezožral aj s tebou.

LOMIDREVO Taká chutná zas nie je.

ŠKRATA LAKTIBRADA Škriatky Laktibradky, skrývame sa.

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Skrývajú sa.*)

MODROVLÁSKA (*Spieva.*) Šijem, šijem z plechu papuče mužovi na dračie paprče.

(*Pichne sa šidlom.*) Au! Pichla som sa šidlom do prsta.

Škoda, že nie radšej do srdca.

LOMIDREVO (*Pokročí dopredu.*) To by tak ešte chýbalo.

MODROVLÁSKA (*Prelakne sa.*) Ach! Človeče nebohý, kto si a kde si sa tu vzal? Veď sem nezaletí ani vtáčik-letáčik.

LOMIDREVO Som Lomidrevo a nie som nebohý. A ani ty si nemusíš vrázať zo zúfalstva šidlo do srdiečka – prišiel som, aby som ťa odtiaľto vyslobodil, princezná Modrovláska.

MODROVLÁSKA Horkýže ma vyslobodíš. Mám za muža trojhlavého draka.

LOMIDREVO Iba troj?

MODROVLÁSKA A z každej hlavy mu šľahá oheň. Keď sa vráti, dýchne na teba, a potom ťa zje.

LOMIDREVO Uvidíme, či bude mať čas na mňa dýchať. A kde je?

MODROVLÁSKA Šiel pozrieť včely, každú chvíľu bude spiatky. (*Spoza javiska priletí budzogáň.*)

Aha, už sa blíži. To je jeho trojcentový budzogáň – vždy ho hádže pred sebou, aby ho nemusel niesť.

LOMIDREVO Taký je lenivý, že ani budzogáň sa mu nechce nosiť? Treba ho prevychovať.

Dnes ho ponese. (*Zdvihne budzogáň a hodí ho nazad za javisko.*)

MODROVLÁSKA To si nemal robiť. Teraz len bude môj muž zúrivy. Lepšie urobíš, keď sa skrýješ za mojou sukňou. (*Skrýje Lomidreva za sukňou.*)

TROJHLAVÝ DRAK (*Vchádza s veľkým fučaním, s budzogáňom na pleci, jeho tri hlavy medzi sebou debatujú.*) Fuj! Čo to tu smrdí? Že by nejaká divina alebo zelenina? Nie, to bude človečina. Áno, človečina tu smrdí. (*Všetky tri hlavy zrevú súčasne.*) Žena moja, sem s ňou, nech ju zožeriem!

MODROVLÁSKA Kde by sa tu vzala človečina? Ťažký budzogáň neseš, spotil si sa pod ním – mužiček môj, to iba ty tak smrdíš.

TROJHLAVÝ DRAK (*Privoniava k princeznej, jeho tri hlavy medzi sebou debatujú.*) A predsa cítim človečinu. Tu odkiaľsi. Alebo že by odtiaľto?

MODROVLÁSKA Dobre vieš, že sem nemá ako vkročiť ľudská noha. Ak cítiš človečinu, tak iba tú moju.

TROJHLAVÝ DRAK (*Všetky tri hlavy zrevú súčasne.*) Potom si mi to ty hodila nazad budzogáň. A za to zožeriem teba.

LOMIDREVO (*Vyskočí spoza princeznej sukne.*) Kde si to počul, aby princezná hádzala budzogáne? Ja som ti ho zahodil nazad.

TROJHLAVÝ DRAK (*Jeho tri hlavy medzi sebou debatujú.*) Že vraj on! Kto je to? To nie je možné, aby sa sem dostal niekto takýto a hádzal budzogáne. Alebo že by hej? (*Všetky tri hlavy zrevú súčasne.*) Ty? A prečo?

LOMIDREVO Aby si nezlenivel a trochu si povcičil svaly. Budeš ich potrebovať – som Lomidrevo a prišiel som si s tebou zmerať sily.

TROJHLAVÝ DRAK (*Jeho tri hlavy hovoria sriedavo.*) Ty so mnou? Nuž ako myslíš. Zmerajme si ich. Aspoň sa zasmejeme. Pozri

– tu je olovená zem. (*Všetky tri hlavy zrevú súčasne.*) Vraz ma do toho olova tak hlboko, ako vládzeš!

LOMIDREVO (*Chytí ho a vrazí po pás do zeme.*)

TROJHLAVÝ DRAK (*Vyskočí a vrazí Lomidreva do zeme vyše pása.*)

LOMIDREVO (*Vyskočí a vrazí draka do zeme tak hlboko, že mu trčia iba tri hlavy.*) No tak, čo je s tebou? Už si tam akosi dlho, hybaj von!

TROJHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba prvá hlava.*) Veď počkaj!

LOMIDREVO Veď čakám.

TROJHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba druhá hlava.*) Ešte počkaj!

LOMIDREVO Vravím, že čakám. Už?

TROJHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba tretia hlava.*) Ešte chvíľku počkaj!

LOMIDREVO Počkal by som ešte, no moja valaška sa ponáhľa. Rátajte, deti! Jeden. (*Zotne prvú hlavu a ako deti rátajú, stína postupne aj ostatné.*)

DETI V HLADISKU (*rátajú*). Dve. Tri.

TROJHLAVÝ DRAK (*Všetky tri hlavy sa gúľajú, revú, potom už len vzdychajú, až napokon znehybnajú a stíchnu.*)

MODROVLÁSKA Vyslobodil si ma. Vďaka ti, Lomidrevo. A teraz už podme hore na svet.

LOMIDREVO Ej, najstaršia princezníčka Modrovláska, ty sa mi vôbec nepáčiš. Vari si zabudla, že ešte máš dve sestry? Aj tie treba vyslobodiť. A čo tieto plechové papučky? Drak si ich už neužije – no mne budú akurát. Vezmem si ich na pamiatku.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Vyjde z úkrytu.*) A mne by bola akurát moja brada.

LOMIDREVO Aj ty, Škrata Laktibrada, vydrž. Najprv nás zaved' tam, kde býva princezná Zelenovláska.

ŠKRATA LAKTIBRADA Nezaostaňte, Laktibradky!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Príďajú sa.*)

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A MODROVLÁSKA (*Vykročia a spievajú.*)

Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti musia držať pokope.

TRINÁSTY OBRAZ

V dúpäti Šesthlavého draka.

ZELENOVLÁSKA (*Pletie z drôtu veľkú košelu a spieva.*)

Ach, tam doma niet už o mne správ. Môj manžel je drak a má šesť hláv.

Jedného dňa uniesol ma sem – zatvorila sa nado mnou zem.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A PRINCEZNÁ MODROVLÁSKA

(*Prichádzajú so spevom.*)

Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča.

Popod dediny, mestá vedie nás naša cesta.

ŠKRATA LAKTIBRADA A sme na mieste. Tu býva prostredná

princezná. Ale býva tu s ňou aj šesťhlavý drak. Ďalej už s tebou radšej nejdem.

LOMIDREVO Tak sa znova ukry! A ty, princeznička Modrovláska, sa ukry spolu so Škratou Laktibradou. A čakajte!

ŠKRATA LAKTIBRADA Škriatky Laktibradky aj princezná Modrovláska, do úkrytu!

ŠKRATA LAKTIBRADA, PRINCEZNÁ MODROVLÁSKA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Skrývajú sa.*)

ZELENOVLÁSKA (*Spieva.*)
Toto bude z drôtu košela pre draka – pre môjho manžela. (*Pichne sa ihlicou.*) Au! Ihlica ma bodla do prsta. Škoda, že nie radšej do srdca.

LOMIDREVO (*Pokročí dopredu.*) To by tak ešte chýbalo, princezná Zelenovláska.

ZELENOVLÁSKA (*Prelakne sa.*) Ach! Človeče nebohý, kto si a kde si sa tu vzal? Veď sem nezaletí ani vtáčik-letáčik.

LOMIDREVO Som Lomidrevo a nie som nebohý. A ani ty si nemusíš vrážať zo zúfalstva ihlicu do srdiečka – prišiel som, aby som ťa odtiaľto vyslobodil.

ZELENOVLÁSKA Horkýže ma vyslobodíš. Mám za muža šesťhlavého draka.

LOMIDREVO Iba šesť?

ZELENOVLÁSKA A z každej hlavy mu šľahá oheň. Keď sa vráti, dýchne na teba, a potom ťa zje.

LOMIDREVO Uvidíme, či bude mať čas na mňa dýchať. A kde je?

ZELENOVLÁSKA Šiel pozrieť ovce, každú chvíľu bude spiatky. (*Spoza javiska priletí budzogaň.*) Aha, už sa blíži. To je jeho šesťcentový budzogaň – vždy ho hádže pred sebou, aby ho nemusel niesť.

LOMIDREVO Aj tento je taký lenivý, že ani budzogaň sa mu nechce nosiť? Aj tohto treba prevychovať. Dnes ho poniesie. (*Zdvihne budzogaň a hodí ho nazad za javisko.*)

ZELENOVLÁSKA Ach, to si nemal robiť. Teraz len bude môj muž zúrivy. Lepšie urobíš, keď sa skryješ za moju sukňu. (*Skrýje Lomidreva za sukňu.*)

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Vchádza s veľkým fučaním, s budzogaňom na pleci. Jeho šesť hláv medzi sebou debatuje.*) Fúj! Fúj! Žena moja, čo to tu smrdí? Azda bravčovina? Alebo hovädzina? Mačacina to nebude, tá smrdí inak. Ba veru to bude človečina. (*Všetkých šesť hláv zveve súčasne.*) Žena moja, sem s ňou, nech ju zožeriem.

ZELENOVLÁSKA Kde by sa tu vzala človečina? Ťažký budzogaň nesieš, spotil si sa pod ním – mužiček môj, to iba ty tak smrdíš.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Privoniava k princeznej, jeho šesť hláv medzi sebou debatuje.*) A predsa cítim človečinu. Tu odkiaľsi. Alebo že by odtiaľto? Nie, nie! Skôr odtiaľto! A ba odtiaľto!

ZELENOVLÁSKA Dobre vieš, že sem nemá ako vkročiť ľudská noha. Ak cítiš človečinu, tak iba tú moju.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Všetkých šesť hláv zveve súčasne.*) Potom si mi to ty hodila nazad budzogaň. A za to zožeriem teba.

LOMIDREVO (*Vyskočí spoza sukne Princeznej.*) Kde si to počul, aby princezná hádzala budzogaňe? Ja som ti ho zahodil nazad.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Všetkých šesť hláv zveve súčasne.*) Ty? A prečo?

LOMIDREVO Aby si nezlenivel a trochu si povčičil svaly. Budeš ich potrebovať – som Lomidrevo a prišiel som si s tebou zmerať sily.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Jeho šesť hláv hovori striedavo.*) Povedal to alebo zle počujeme? Počujeme dobre, naozaj to povedal. Keď povedal, tak povedal. Dobre, zmerajme si sily. Aspoň sa zasmejeme. Pozri – tu je železná zem. (*Všetkých šesť hláv zveve súčasne.*) Vraz ma do toho železa tak hlboko, ako vládzeš!

LOMIDREVO (*Chytí ho a vrazí po pás do zeme.*)

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Vyskočí a vrazí Lomidreva do zeme vyššie pásu.*)

LOMIDREVO (*Vyskočí a vrazí draka do zeme tak hlboko, že mu trčí iba šesť hláv.*) No tak čo je

s tebou? Už si tam akosi dlho, hybaj von!

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba prvá hlava.*)
Veď počkaj!

LOMIDREVO Veď čakám.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba druhá hlava.*)
Ešte počkaj!

LOMIDREVO Čakám, vravím. Ale dokedy?

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba tretia hlava.*)
Ešte počkaj!

LOMIDREVO Nemám veľa času.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba štvrtá hlava.*)
Ešte počkaj!

LOMIDREVO Tak dobre, ešte chvíľu. Už?

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba piata hlava.*)
Ešte počkaj!

LOMIDREVO No už hádam stačilo!

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Ozve sa iba šiesta hlava.*)
Ešte počkaj!

LOMIDREVO Počkal by som ešte, no moja valaška sa ponáhla. Rátajte, deti! Jeden. (*Zotne prvú hlavu a ako deti rátajú, stína postupne aj ostatné.*)

DETI V HLADISKU (*Rátajú.*) Dva. Tri. Štyri. Päť. Šesť.

ŠESTĽHLAVÝ DRAK (*Všetkých šesť hláv sa gúľa, všetky revú, potom už len vzdychajú, až napokon znehybnjú a stíchnu.*)

ZELENOVLÁSKA Vyslobodil si ma.

MODROVLÁSKA (*Vyjde z úkrytu.*) Aj mňa vyslobodil, sestrička moja.

OBIDVE Ďakujeme ti, Lomidrevo. A teraz už podme hore na svet.

LOMIDREVO Ej, Modrovláska a Zelenovláska, ani jedna z vás dvoch sa mi nepáči. Zabudli ste, že ešte máte najmladšiu sestru Ružovlásku? Aj tú treba vyslobodiť. A čo táto drôtená košielka? Aj tú si vezmem na pamiatku. Drak si ju už neužije – a mne sa zide.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Vyjde z úkrytu.*) A mne by sa zišla zas moja brada.

LOMIDREVO Aj ty ešte vydrž a najprv nás zaved' tam, kde býva princezná Ružovláska.

ŠKRATA LAKTIBRADA Aj vy, Laktibradky!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Pridajú sa.*)

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A OBE PRINCEZNE (*Vykročia a spievajú.*)
Pod zemou sa ľahko stratí, kto nekráča po stope. Aj pod zemou komaríti musia držať pokope.

ŠTRNÁSTY OBRAZ

V dúpätí Dvanásťhlavého draka.

RUŽOVLÁSKA (*Vyšiva zlatou niťou veľký vankúš a spieva.*)
Ach, tam doma niet už o mne správ. Môj manžel je drak, má dvanásť hláv. Jedného dňa uniesol ma sem – zatvorila sa nado mnou zem.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A OBE PRINCEZNE (*Prichádzajú so Spevom.*)
Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča. Popod dediny, mestá vedie nás naša cesta.

ŠKRATA LAKTIBRADA A sme na mieste. Tu býva najmladšia princezná. Ale býva tu s ňou aj dvanásťhlavý drak. Tobož teraz už s tebou ďalej nejdem.

LOMIDREVO Tak sa znova ukry, a vy, princezničky, s ním. A čakajte!

ŠKRATA LAKTIBRADA Škriatky Laktibradky aj princezná Modrovláska a Zelenovláska, znova sa treba skryť.

ŠKRATA LAKTIBRADA, PRINCEZNÉ MODROVLÁSKA A ZELENOVLÁSKA A TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Skrývajú sa.*)

RUŽOVLÁSKA (*Spieva.*)
Vyšívam tu svojmu mužovi zlatou niťou vankúš ružový. (*Pichne sa ihlou.*) Au! Pichla som sa ihlou do prsta. Škoda, že nie radšej do srdca.

LOMIDREVO (*Pokročí dopredu.*) To by tak ešte chýbalo.

RUŽOVLÁSKA (*Prelakne sa.*) Ach! Človeče nebohý, kto si a kde si sa tu vzal? Veď sem nezaletí ani vtáčik-letáčik.

LOMIDREVO Som Lomidrevo a nie som nebohý. A ani ty si nevrážaj zo zúfalstva ihlu do srdiečka – prišiel som, aby som ťa odtiaľto vyslobodil.

RUŽOVLÁSKA Horkýže ma vyslobodíš. Mám za muža dvanásťhlavého draka.

LOMIDREVO Iba dvanásť?

RUŽOVLÁSKA A z každej hlavy mu šľahá oheň. Keď sa vráti, dýchne na teba, a potom ťa zje.

LOMIDREVO Uvidíme, či bude mať čas na mňa dýchať. A kde je?

RUŽOVLÁSKA Šiel pozrieť býky, každú chvíľu bude spiatky. (*Spoza javiska priletí budzogaň.*) Aha, už sa blíži. To je jeho dvanásťcentový budzogaň – vždy ho hádže pred sebou, aby ho nemusel niesť.

LOMIDREVO Tretí lenivec, čo sa mu ani budzogaň nechce nosiť. Aj tohto prevychováme. Dnes ho poniesie. (*Zdvihne budzogaň a hodí nazad za javisko.*)

RUŽOVLÁSKA Ach, to si nemal robiť. Teraz len bude môj muž zúrivy. Lepšie urobíš, keď sa skryješ za moju sukňu. (*Skrýje Lomidreva za sukňu.*)

DVANÁSŤHLAVÝ DRAK (*Vchádza s veľkým fučaním, s budzogaňom na pleci. Jeho dvanásť hláv medzi sebou debatuje.*) Fúj! Fúj! Fúj! Žena moja, čo to tu smrdí? Azda bravčovina? Alebo hovädzina? Mačacina to nebude, tá smrdí inak. Vari len to nie sú halušky s bryndzou? Alebo nebudaj guláš? Som síce maškrtník, ale čo je veľa, to je veľa. A ba lepšie veľa než málo! Ale nie hocakej gebuziny. No toto nevyzerá na hocakú gebuzinu. Stoppercentne to bude človečina. (*Všetkých dvanásť hláv zveve súčasne.*) Žena moja, sem s ňou, nech ju zožeriem.

RUŽOVLÁSKA Kde by sa tu vzala človečina? Ťažký budzogaň nesieš, spotil si sa pod ním – mužiček môj, to iba ty tak smrdíš.

DVANÁSŤHLAVÝ DRAK (*Privoniava k princeznej, jeho dvanásť hláv medzi sebou debatuje.*) A predsa cítim človečinu. Tu odkiaľsi. Alebo že by odtiaľto? Nie, nie! Bude to odtiaľto! Ja necítim nič. Máš asi nádchu. Ja tú človečinu cítim poriadne. To bude potom poriadna človečina. Keby bola poriadna, sedela by doma. Bude to asi človečina veľmi neporiadna! Neporiadna alebo poriadna, podľa môjho názoru chuťovo je to rovnaké. Tu odtiaľto ju cítim! A ba odtiaľto!

RUŽOVLÁSKA Dobre vieš, že sem nemá ako vkročiť ľudská noha. Ak cítiš človečinu, tak iba tú moju.

DVANÁSŤHLAVÝ DRAK (*Všetkých dvanásť hláv zveve súčasne.*) Potom si mi to ty hodila nazad budzogaň. A za to zožeriem teba.

LOMIDREVO (*Vyskočí spoza sukne princeznej.*) Kde si to počul, aby princezná hádzala budzogaňe? Ja som ti ho zahodil nazad.

DVANÁSŤHLAVÝ DRAK (*Všetkých dvanásť hláv zveve súčasne.*) Ty? A prečo?

LOMIDREVO Aby si nezlenivel a trochu si povčičil svaly. Budeš ich potrebovať – som Lomidrevo a prišiel som si s tebou zmerať sily.

DVANÁSŤHLAVÝ DRAK (*Jeho dvanásť hláv hovori striedavo.*) Dobre, zmerajme si ich – aspoň sa zasmejem. Aj ja! Aj ja! Aj ja! Na čom sa smejete? Niektorá z vás vie nejaký nový vtíp? Lepšie sa dívaj a budeš ho vedieť aj ty! Tento chriateľ si chce merať sily!

No tak, chriašťel, vytiahni meter a začni si ich merať! No nemal by si si radšej vymerať hrob? Pozri – tu je oceľová zem. (Všetkých dvanásť hláv zreve súčasne.) Vraz ma do tej ocele tak hlboko, ako vládzeš!

LOMIDREVO (Chytí Draka a vrazí ho po pás do zeme.)

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Vyskočí a vrazí Lomidreva do zeme vyše pása.)

LOMIDREVO (Vyskočí a vrazí Draka do zeme tak hlboko, že mu trčí iba dvanásť hláv). No tak čo je s tebou? Už si tam akosi dlho, hybaj von!

DVANÁSTHLAVÝ DRAK Veď počkaj!

LOMIDREVO Veď čakám.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba prvá hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Čakám, vravím.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba druhá hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Čakám, čakám.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba tretia hlava)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Ale musím ti prezradiť, že aj keď sem-tam zabijam, nerád zabijam čas.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba štvrtá hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Tak dobre, ešte chvíľu.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba piata hlava)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Už stačilo?

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba šiesta hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Nezdá sa ti, že preceňuješ moju trepezlivosť?

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba druhá hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO No dobre, ešte počkám. Úú?

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba tretia hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Len aby som tu pri tom čakaní nezosivel.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba štvrtá hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Keby si tu bol aspoň postavil nejakú čakáreň s lavičkami a bufetom!

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba piata hlava.)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Tak už stačilo?

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Ozve sa iba šiesta hlava)

Ešte počkaj!

LOMIDREVO Počkal by som ešte, no moja valaška sa ponáhla. Rátajte, deti!

Jeden (Zotne prvú hlavu a ako deti rátajú, stína postupne aj ostatné.)

DETI V HLADISKU (Rátajú). Dva. Tri. Štyri. Päť.

Šesť. Sedem. Osem. Deväť. Desať. Jedenásť.

Dvanásť.

DVANÁSTHLAVÝ DRAK (Všetkých dvanásť hláv sa gúľa, všetky revú, potom už len vzdychajú, až napokon znehybnjú a stíchnu.)

RUŽOVLÁSKA Vyslobodil si ma.

LOMIDREVO A teraz už môžeme ísť hore na svet.

RUŽOVLÁSKA Počkaj, Lomidrevo. Ale ja mám ešte dve staršie sestričky – aj tie uniesli draky, aj tie treba vyslobodiť.

LOMIDREVO Princeznička Ružovláška, ty si na ne nezabudla? Ty sa mi páčiš!

OBE STARŠIE PRINCEZŇE (Vyjdú z úkrytu.) Nás už vyslobodil, sestrička naša.

VŠETKY TRI Ďakujeme ti, Lomidrevo.

LOMIDREVO Ešte si vezmem na pamiatku tento zlatou niťou vyšívajú vankúšik. Drak si už naň ani jednu hlavu nepoloží. Aj tak by mu bol pre dvanásť hláv jeden vankúš málo. A pre moju jednu bude dost. A možno aj pre dve. (Speva.)

Načo je mužovi

vankúšik ružový,

ak mal by sám len klásť naň unavenú hlavu? Každý, kto ľúbil, vie –

zmestia sa naň aj dve.

VŠETKY TRI A čiá bude tá druhá hlava?

LOMIDREVO Ešte si iba vyvolím tú pravú.

Sám spať – to unaví.

Vankúšik dvojhlavý, od teba na svete niet mocnejšieho draka. Ja jednu hlavu dám –

druhú si pohľadám.

VŠETKY TRI A čiá bude tá druhá hlava?

LOMIDREVO Tej, ktorá bude taká... Včas vám poviem aká.

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Vybehnú z úkrytu a začnú sa líškať Lomidrevovi.) A veď aj tie naše hlavy...

ŠKRATA LAKTIBRADA (Vyskočí z úkrytu a odozenie ich.) Kšc! Zalezte!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Neochotne zalezú.)

ŠKRATA LAKTIBRADA (Teraz sa líška

Lomidrevovi už iba ona.) A veď aj moja hlava by mohla byť tou druhou hlavou na tvojom vankúši. Najmä keby si sa rozhodol vrátiť mi na ňu tú čiernučkú, voňavučkú, jemnučkú bradu.

LOMIDREVO Nerozhodol som sa ešte. Aj ty, Škrata Laktibrada, buď trpezlivá – veď si nás

ešte nezaviedla nazad pod diery, kde visí môj povraz.

ŠKRATA LAKTIBRADA (sklamane) Môžete znova vyliezť, Laktibradky!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Znova sa objavia.)

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A VŠETKY TRI PRINCEZŇE

(Vy Kročia a spievajú.)

Pod zemou sa ľahko stratí,

kto nekráča po stope.

Aj pod zemou kamaráti

musia držať pokope.

PÄTNÁSTY OBRAZ

Pod diery. Tma, iba hore svieti diera do podzemia. Z diery nadol visí povraz. V diere tváre Valivrchu a Miesižezeleza.

VALIVRCH Počuj, Miesižezelezo, čo ty na to, že Lomidrevo bol doteraz vo všetkom od nás lepší? Nám Škrata Laktibrada obarila pupky – a Lomidrevo ju pripravil o bradu. My sme sa báli spustiť do diery – a on sa do nej spustil, akoby mu všetko bolo fuk.

MIESIŽEZELO Veď z toho „fuk“ je už aj dobre nafúkaný. Keby aspoň tých drakov nepremohol, aby trochu sľučala tá jeho nafúkanosť.

VALIVRCH A čo by sme mali z toho? Veď potom by sme si ani my nemohli vziať za ženy vyslobodené princeznené.

MIESIŽEZELO Pravdu máš, Valivrch. Radšej len nech tých drakov premôže a nech sa vráti. A o to, aby ten nafúkanec sľučal, sa postaráme potom.

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA, TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY A TRI PRINCEZŇE (Prichádzajú so spevom.)

Na krídlach letí vtáča, ten, čo má nohy, kráča.

Popod dediny, mestá

vedie nás naša cesta.

ŠKRATA LAKTIBRADA Sme na mieste, Lomidrevo. Tu je tvoj povraz – a môžeš mi vrátiť bradu.

LOMIDREVO Vydrž ešte, vravím ti. Ešte neviem, Škrata Laktibrada, či si mi neskántrila

mojich dvoch kamarátov. Hahó, Valivrch, Miesižezelezo – ste tam hore, živí a zdraví?

VALIVRCH A MIESIŽEZELO Hahó, tu sme. A ty si živý a zdravý tam dole?

LOMIDREVO Hahó, ja som živý a zdravý zase tu.

VALIVRCH Hahó, a draky?

LOMIDREVO Hahó, zabil som ich všetkých troch.

MIESIŽEZELO Hahó, a princeznené?

LOMIDREVO Hahó, všetky tri sú živé a zdravé a sú to vo mnou. Práve sa chystám priviazať na povraz prvú z nich.

MODROVLÁSKA A to budem ja, Modrovláška. Som najstaršia.

LOMIDREVO Len si choď prvá! Ja ťa nepotrebujem a hore ťa čaká ženich. (Priviaže Modrovlásku.) Hahó, môžete ťahať. (Ako ju ťahajú, Lomidrevo sa za ňou díva.)

Naozaj sa mi vôbec nepáči. Aj tvoja brada, Škrata Laktibrada, je krajšia.

ŠKRATA LAKTIBRADA Tak mi ju vráť.

LOMIDREVO Takú peknú bradu? Vydrž.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Vytiahnu Modrovlásku nahor.) Hahó, je tu.

VALIVRCH Táto bude moja.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Znova spustia povraz.)

LOMIDREVO A teraz priviažem druhú.

ZELENOVLÁSKA A to budem ja, Zelenovláška.

Som prostredná.

LOMIDREVO Ani o teba nestojím. Choď si druhá, aj teba tam hore čaká ženich. (Priviaže Zelenovlásku.) Hahó, môžete ťahať.

(Ako ju ťahajú, Lomidrevo sa za ňou díva.) A veru ani táto sa mi nepáči.

ŠKRATA LAKTIBRADA Moja brada je krajšia?

LOMIDREVO Uhádla si – a práve preto ti ju ešte nedám.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Vytiahnu Zelenovlásku nahor.) Hahó, je tu.

MIESIŽEZELO A táto bude moja.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Znova spustia povraz.)

LOMIDREVO A teraz tretiu.

RUŽOVLÁSKA Ty si ma, Lomidrevo, vyslobodil, ty si zaslúžiš, aby ťa vytiahli nahor skôr než mňa.

LOMIDREVO A vieš, princeznička Ružovláška, že ty jediná za čosi stojíš? Ale aj keby si nestála – patrí sa, aby si šla nahor na svet predmo mnou.

(Priviaže Ružovlásku.) Hahó, môžete ťahať. A opatrne! Hahó, táto nie je vaša. (Ako ju ťahajú, Lomidrevo sa za ňou díva.) Táto sa mi

zo všetkých troch páči najviac – táto bude moja. Čo poviete, však mám dobrý vkus, Škriatky

Laktibradky?

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Neolúdné zamravnú.)

LOMIDREVO Nepoviete nič? Tak aspoň ty uznaj, Škrata Laktibrada – pred jej krásou by zbledla aj tá tvoja čierna brada.

ŠKRATA LAKTIBRADA Takže mi bradu už konečne vrátiš?

LOMIDREVO To som nepovedal.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Vytiahnu princeznú Ružovlásku nahor.) Hahó, je tu.

(Znova spustia povraz.)

VALIVRCH A teraz ty sa priviaž, Lomidrevo.

LOMIDREVO Priviaž sa na ten povraz spolu so mnou, Škrata Laktibrada.

MIESIŽEZELO Teraz ideme, kamarát, vytahovať teba.

LOMIDREVO A bradu ti dám, keď nás vytiahnu hore.

ŠKRATA LAKTIBRADA Ja nemusím odtiaľto odchádzať, som tu doma. Ale ako myslíš, môžem ťa vyprevadiť. No čo keď sa povraz s nami dvoma v polceste pretrhne a zrútime sa nadol?

LOMIDREVO Potom už tvoja brada nebude chýbať ani mne, ani tebe.

VALIVRCH Hahó, ozvi sa, Lomidrevo!

ŠKRATA LAKTIBRADA Mám lepší nápad, Lomidrevo! Vyskúšajme najprv, či je povraz

dost mocný a priviažme naň veľký kameň.

LOMIDREVO Čo by som si bez teba počal?

Dobre, že som ti tú bradu ešte nevrátil. (Priväzuje na povraz kameň.)

MIESIŽEZELO Hahó, už si priviazaný?

LOMIDREVO Hahó, už som, už môžete ťahať.

VALIVRCH A MIESIŽEZELO (Keď je kameň v polovici cesty, prerežú povraz a kameň sa s hrmotom zrúti nadol.)

LOMIDREVO AJ LAKTIBRADA

(Ledva stihnú uskočiť a gúľajú sa, napokon ostanú nehybne ležať.)

LOMIDREVO Mala si pravdu, Škrata Laktibrada – ten povraz bol slabý.

VALIVRCH Tak čo, Lomidrevo – ešte vždy si taký nafúkaný? Cha-cha-cha.

MIESIŽELEZO Tam si trč naveky, v tej diere, tam ťa tá tvoja nafúkanosť prejde. Cha-cha-cha, už je po tebe. Počuješ?

VALIVRCH Ako môže počuť, keď už je po ňom? Cha-cha-cha. (*Ich tváre sa stratia, ich smiech doznieva v dialke.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Nemala som pravdu. Povraz bol mocný dosť. Len ho tí dvaja prerezali. Oni boli slabí.

LOMIDREVO O kom to hovoríš?

ŠKRATA LAKTIBRADA O Valivrchovi a Miesiželezovi.

LOMIDREVO Oni a slabí?

ŠKRATA LAKTIBRADA Slabí kamaráti.

LOMIDREVO Iba ak tak.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*ostáva*) Ale teraz už vstávajme. Neostaneme hádam tu pod zemou len tak nemilobohu ležať, keď sa môžeme hýbať.

LOMIDREVO Už som na nohách. (*Postaví sa na nohy.*) Jaj. (*Znova sa zosype na zem.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Vidím. Už si. Len akosi čudne na tých nohách stojíš, keď zase ležiš. Čo je s tebou, Lomidrevo?

LOMIDREVO Počkaj! Ako sa mám postaviť, keď mi ten kameň padol na nohu? Mám ju asi dodrúžganú.

ŠKRATA LAKTIBRADA Len jednu? A čo druhá?

LOMIDREVO Druhú mám v poriadku.

ŠKRATA LAKTIBRADA Tak potom kde je chyba?

Musíš okolo toho narobiť toľko rečí? Chyť sa ma! Pomôžem ti postaviť sa aspoň na tú druhú.

LOMIDREVO (*Postaví sa s pomocou Škraty Laktibrady.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA Aj vy ho podoprite, Laktibradky!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Podopnú Lomidreva.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA A teraz vykroč!

LOMIDREVO Na jednej nohe?

ŠKRATA LAKTIBRADA A moje nohy sú čo?

Spolu s mojimi máš tri! A nohy mojich troch Laktibradiiek? Tých je šesť. Dohromady máš teraz nôh až deväť. Ideme!

LOMIDREVO Ideme? A kam?

ŠKRATA LAKTIBRADA To sa ukáže, keď ta prideme. (*Vykročia.*)

LOMIDREVO (*S pomocou Škraty Laktibrady a troch Škriatiek Laktibradiiek začne skakať na jednej nohe – a zrazu sa opäť zrúti a ostane nehybne ležať.*) A tuším sme tam už aj prišli.

ŠESTNÁSTY OBRAZ

U Lomidrevovcov.

OTEC (*Pobieha pod stromom, z ktorého vietor už pohadzoval polovicu červeného listia a usiluje sa chytiť ďalší červený list, ktorý práve padá, no ešte chvíľu poletuje vo vzduchu.*)

MATKA Co to robíš, tatko?

OTEC Chytám ďalší červený list.

MATKA A prečo ho chytáš?

OTEC Keď sa Lomidrevo po tom našom prvom liste nevrátil, keď nám naň ani neodpovedal, pošleme mu druhý.

MATKA Aj ten zmáčame slzami?

OTEC A načo? Kým by k nemu doletel, takisto by uschol. Tento nebudeme máčať. Mám lepší nápad.

MATKA Aký, tatko?

OTEC Taký, aký sa mi prísnil dnes v noci. Tento list, mamka, popíšeme písmenami.

MATKA A čo sú to písmená?

OTEC To veru neviem, mamka.

MATKA Ako že nevieš, keď sa ti o nich snívalo?

OTEC Snívalo sa mi o písmenách, áno, snívalo, ale čo sú to písmená, to sa mi neprísnilo.

MATKA Tak sa opýtajme niekoho, kto to vie. Nevie to Konštantín? Alebo Metod?

OTEC Kdeže ti je Konštantín, kdeže ti je ešte Metod. Veď tí majú prísť až o tisíc rokov.

Nezabúdaj, mamka, že žijeme v dobe, keď písmená u nás ešte nevymyslel nikto.

MATKA Tak ich vymysli ty, tatko!

OTEC Ja?

MATKA A kto iný? Vymyslel si list – vymyslíš aj písmená.

OTEC Lahko sa ti to povie, mamka – vymysli písmená. No vymýšľa sa to už ťažšie. Keď chcem, napríklad, začať list slovami „milý náš Lomidrevo“, potrebujem ako prvé písmeno M. Už som to M skúšal vymyslieť a nepodarilo sa mi to.

MATKA Keď sa ti nepodarilo vymyslieť písmeno M, tak sa tomu písmenu vyhni. Lomidrevo dobre vie, že je náš milý, nemusíš mu to písať. Stačí, keď ho oslovíš len Lomidrevo.

OTEC Keď ho oslovím len „Lomidrevo“, na to zas potrebujem písmeno L. Aj to som už skúšal vymyslieť, a ani to sa mi nepodarilo.

MATKA A čo keby si ho oslovil len „synček“?

MATKA Múdra! A kde vezmem písmeno S?

MATKA Aj S je také ťažké? SSSSSSSSS! Čo je na tom také ťažké?

OTEC Povedať SSSSSSSSS! – na tom nie je ťažké nič. Ale skús to potom napísať! Znova to vyslov a potom rozmýšľaj, ako to napísať – a uvidíš, že ani ty na nič neprídeš!

MATKA SSSSSSSSS!

OTEC SSSSSSSSS!

MATKA SSSSSSSSS!

OTEC SSSSSSSSS!

MATKA SSSSSSSSS!

OTEC SSSSSSSSS!

HAD (*Zrazu sa objaví na javisku, je to báбка, ktorú vodí v čiernom trikote oblečená Laktibrada.*) SSSSSSSSS!

MATKA (*Píšiť od strachu.*) Jojojoi!

OTEC Čo je?

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Syčí.*) SSSSSSSSS!

MATKA (*Ukazuje na hada.*) Had! Vyplašili sme hada! Odožeň ho!

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Syčí.*) SSSSSSSSS!

OTEC (*Pokúša sa odohnať hada.*) SSSSSSSSS!

Ideš, potvora!

MATKA Už si ho odohnal?

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Syčí a had kľučkuje.*) SSSSSSSSS!

OTEC (*Prenasleduje hada.*) Už... už... Žofka!

MATKA Aj keď je to len užovka – syčí a ja sa jej bojím.

OTEC (*Prenasleduje hada.*) Neboj sa, dosyčí.

Keď sa had nechce dať odohnať, zabijem ho.

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Syčí a had kľučkuje.*) SSSSSSSSS!

OTEC (*Chytí hada.*)

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Syčí.*) SSSSSSSSS!

(*Zrazu had vytvorí písmeno S.*)

MATKA Už si ho zabil?

OTEC Nie! Nezabil som ho a ani ho nezabijem.

(*Pobozká hada.*)

MATKA Nielenže si ho nezabil, ale ty ho bozkávaš!

Prečo?

OTEC Pretože som mu vďačný! Práve som s jeho pomocou vymyslel písmeno S! Aj písmeno S bude syčať a zvíjať sa ako had! (*Pustí hada a chrptom k publiku napíše prstom do vzduchu písmeno S.*) SSSSSSSSS! Takto bude dnes aj o tisíc rokov vyzerat písmeno S. (*Zas píše do vzduchu písmeno S a pýta sa publika.*) Aké písmeno som napísal, deti?

DETI S!

OTEC Len smelo! Ešte raz! SSSSSSSSS!

(*Znova píše do vzduchu písmeno S a pýta sa obecenstva.*) Aké písmeno som napísal do vzduchu, deti?

DETI V HLADISKU SSSSSSSSS!

OTEC A kto mi ho pomohol vymyslieť?

DETI V HLADISKU Had!

OTEC Ssprávne! Had! (*Obráti sa k Matke.*)

To preto som toho hada nezabil. To preto som ho vybozkával. Teraz, keď už vieme, ako sa píše S, môžeme začať Lomidrevovi písať list. A oslovíme ho tak, ako si povedala. Ako? SSSSSSSSS...

MATKA Sssynček! (*Spieva na melódiu Kopala studničku.*)

OTEC (*píše*) SSSynček!

MATKA Rýchlo dopíš ten list! Práve duje!

OTEC Nedur ma tak, lebo ešte napíšem synček s mäkkým i. (*Dopíše a pošle list po vetre.*) Veď už ten list letí! (*List chvíľu poletuje nad ich hlavami.*)

OBAJA (*Fúkajú a pomáhajú vetru, až kým list neodletí.*)

OTEC Teraz už list k nemu vari len doletí. Teraz nám už nemusí byť tak clivo.

MATKA A predsa mi je clivo aj teraz. (*Premáha plač a spieva na melódiu Kopala studničku.*) Clivo, clivo mi je, srdce divo bije!

Clivo, clivo mi je, srdce divo bije!

Zastav mi to srdce divoko bijúce,

bo mi hruď rozbije!

A ako potom budem takou rozbitou hruďou

dojčiť Lomidreva, keď sa vráti?

OTEC A ako ho chceš dojčiť so zastaveným srdcom, keď ti ho zastavím? Nebudem ti srdce celkom zastavovať. (*Jemne jej chytí hruď.*)

Ssstačí, keď ti sssrdce len trošššku ssspomalím.

HAD SSSSSSSSS!

SEDEMŇASTÝ OBRAZ

V podsvetí.

LOMIDREVO (*Spí a objíma Škratu Laktibradu.*)

Holubička! Žubrienočka! Pipulka! Papulka!

Chvojina moja! Pobožkaj ma! Ešte aspoň raz!

A ešte raz! A ešte raz!

ŠKRATA LAKTIBRADA (*Báje a bozkáva Lomidreva.*)

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (*Sú poschovávané po rôznych kútoch, ale všetko sledujú, opakujú niektoré slová a chichocú sa.*)

LOMIDREVO (*Zrazu sa prebúdzá.*) Kde som to?

ŠKRATA LAKTIBRADA V mojom podsvetí.

LOMIDREVO (*zazíva*). Áaa – a ty si kto?

ŠKRATA LAKTIBRADA Čo ma už nepoznáš,

Lomidrevo? Som Škrata Laktibrada.

LOMIDREVO Prepáč, Škrata Laktibrada, že si mi vyšumela z hlavy, kým som spal. Ale ber to s pochopením, veď sa poznáme iba pár hodín.

ŠKRATA LAKTIBRADA To nič, že si ma nespoznal.

Bol si rozospatý. Ale keby dačo, poznáme sa nie iba pár hodín, poznáme sa už pár mesiacov.

LOMIDREVO Pár mesiacov? Hádám len nechceš povedať...

ŠKRATA LAKTIBRADA Chcem či nechcem, je to tak. Spal si v jednom kuse pár mesiacov. Už som sa bála, že sa vôbec neprebudíš.

LOMIDREVO Prečo by som sa nemal prebudiť?

ŠKRATA LAKTIBRADA Aj na to si už zabudol? Tvoji kamaráti Valivrch a Miesiželezo ťa mali vytiahnuť na svet, no na polceste odrezali povraz, lebo dúfali, že na ňom visíš, a chceli, aby si sa zrútil späť do podsvetia a aby si sa pri tom páde zabil. Na povraze si však nebol priviazaný ty – bol na ňom priviazaný iba skúšobný kameň.

LOMIDREVO Takže som mal šťastie?

ŠKRATA LAKTIBRADA Nie až tak celkom. Lebo ten kameň ti, nanešťastie, spadol rovno na nohu a dodrúžgal ti ju. Už niekoľko mesiacov sa ti tá noha hojí – a ty tu zatiaľ už niekoľko mesiacov ležiš v horúčke a blúzniš.

LOMIDREVO Blúznim? A o čom?

ŠKRATA LAKTIBRADA Ani sa nepýtaj. Musela by som sa červenat', keby som ti to mala zreferovať. Môžem ti iba povedať, že mi to tvoje blúznenie bolo celkom pochuti.

LOMIDREVO Vidíš, aká si. Tak povedz!

ŠKRATA LAKTIBRADA Radšej nie, Lomidrevo, radšej nie.

LOMIDREVO A čo ty? Ty si nespala?

ŠKRATA LAKTIBRADA Trochu aj áno – ale nie v jednom kuse.

LOMIDREVO A prečo nie v jednom kuse?

ŠKRATA LAKTIBRADA A kto by sa o teba staral, keby som ja drichmala? Kto by ti masť tú tvoju dodrúžganú nohu zázračnou masťou? Kto by ti ju liečil?

LOMIDREVO Vari chceš povedať...

ŠKRATA LAKTIBRADA Že už ju máš vyliečenú.

Môžeš sa zas postaviť na obe nohy.

LOMIDREVO (Postaví sa na nohy.) A naozaj. Zase stojím na oboch nohách. Vďaka ti, Škrata Laktibrada.

ŠKRATA LAKTIBRADA Rado sa stalo.

LOMIDREVO (Lepešie sa pozrie na tvár Škraty Laktibrady, potom siahne po valašku a presvedčí sa, že je ešte vždy na nej priviazaná Laktibradina brada.) Ale jedno nerozumiem, Škrata Laktibrada. Ak som, ako vravíš, niekoľko mesiacov ležal v horúčke a blúznil, ak som niekoľko mesiacov spal – prečo si ty ešte tu? Prečo si to nevyužila? Prečo si neodviazala svoju bradu z mojej valašky, neuchmatla ju a nezdupkala?

ŠKRATA LAKTIBRADA A vari som ťa tu mala nechať zahnúť, tak ako to chceli urobiť tí kamaráti, ktorých si mal tamhore na svete?

LOMIDREVO Vďaka ti, Škrata Laktibrada, že si ma nenechala zahnúť. A čo sa tých dvoch kamarátov tamhore na svete týka, mal som ich, ale ich už nemám. No vidím,

že predsa len mi ešte dvaja kamaráti ostali.

ŠKRATA LAKTIBRADA Zase dvaja? Ktorých dvoch myslíš?

LOMIDREVO (Schytí svoju valašku a spieva.)

Jeden z nich je moja valaška –

keď ju moja ruka potažká,

vie do konca môjho života,

aká ju kde čaká robota.

ŠKRATA LAKTIBRADA Ale spomínal si dvoch kamarátov, Lomidrevo. Prezradíš mi, kto druhý ešte, okrem valašky, je tu pod zemou tvoj kamarát?

LOMIDREVO Ty si to, Škrata Laktibrada. Nie si ty až taká potvora, ako vyzeráš. Keby som sa mohol vrátiť na svet a tam sa ožením s princeznou Ružovláskou, a keby som sa stal potom kráľom, vzal by som si do kráľovského paláca aj teba a vymenoval by som ťa za hlavnú ránhojičku v celom svojom kráľovstve.

ŠKRATA LAKTIBRADA A myslíš si, že to je to, po čom ja túžim? Nie, Lomidrevo. Veď ja by som nemohla byť odrazu aj hlavnou Škratou Laktibradou v podsveťi, aj hlavnou ránhojičkou na svete.

LOMIDREVO A veď ti to ani nehrozí. Veď ani ja sa už asi nikdy nedostanem z podsveťi.

Nikdy sa neožením s nijakou Ružovláskou. Nikdy ju už neuvidím a nestanem sa kráľom. Ber si za svoje služby svoju bradu a choď si svojou cestou.

(Hodí jej bradu.)

ŠKRATA LAKTIBRADA A ty?

LOMIDREVO Čo už tam po mne? Hoc aj sa už nikdy z podsveťi na svet nedostanem živý –

(Spieva.)

kamarátka moja valaška,

keď ju moja ruka potažká,

nenechaj ma padnúť ako snop

a pred smrťou vykope mi hrob.

ŠKRATA LAKTIBRADA (Prilepi si bradu.) Hrob sem,

hrob tam – ale či sa to patrí? To sa mi ty za moje

služby tak odvdáčaješ, že ma odháňaš?

LOMIDREVO Neodháňam ťa, Škrata Laktibrada! Iba ti dávam slobodu.

ŠKRATA LAKTIBRADA A ja mám teraz vari íst a teba opustiť v tvrdzi?

LOMIDREVO Hore na svete sa to bežne tak robí.

ŠKRATA LAKTIBRADA Tu pod svetom sa to tak nerobí nikdy, Lomidrevo! Nielen ty si zistil, že som tvoja kamarátka. I ja som zistila, že som nikdy nemala lepšieho kamaráta, než si ty. Aj keď ti už nemusím slúžiť – ja... ja... ja... ti musím prezradiť, že ťa mám rada... že ťa neopustím... a že...

LOMIDREVO Je to pekné, čo vravíš Laktibrada... Vážim si to... Ale...

ŠKRATA LAKTIBRADA Nechaj ma dohovoriť...

Ja ti musím prezradiť, že ťa mám rada... že ťa neopustím... a že ti pomôžem dostať sa zas na svet k tej tvojej stokrát než ja šťastnejšej Ružovláske! (Škrata Laktibrada odviaže kameň, vyštvorá sa s povrazom hore a spustí ho Lomidrevovi.) Hahó, priviaž sa, Lomidrevo!

LOMIDREVO (sa priviaže) Hahó, už som

priviazaný, môžeš ťahať.

ŠKRATA LAKTIBRADA Škriatky Laktibrady, kam ste sa poschovávali? Pomôžte mi!

TRI ŠKRIATKY LAKTIBRADKY (Pritancujú

z rôznych kútov a pomáhajú jej.)

LOMIDREVO, ŠKRATA LAKTIBRADA A ŠKRIATKY

LAKTIBRADKY (Spievajú.)

Pod zemou sa ľahko stratí,

kto nekráča po svete.

Aj pod zemou kamaráti

musia držať pokope.

ŠKRATA LAKTIBRADA A TRI ŠKRIATKY

LAKTIBRADKY (počas piesne vytiahnu

Lomidreva hore na svet a potom sa ako

circusové artistry jedna po druhej spustia po

povraze nadol.)

LOMIDREVO (zhora, vidíme v diere už iba jeho

hlavu) Hahó, Laktibrada! Už som hore – a ty

si kde?

ŠKRATA LAKTIBRADA (dole) Hahó, Lomidrevo!

Ja som už zas dole.

LOMIDREVO Ďakujem ti. A príď niekedy ku mne

na kašu!

ŠKRATA LAKTIBRADA Nemám rada kašu, asi

neprídem.

OSEMŇASTÝ OBRAZ

V kráľovskom zámku.

KRÁĽ (Spieva.) Mal som dcéry tri ako v povetří tri škovránky – každý z nich mi štebotal. Stratili sa však, každú zobral drak.

Ostal mi len nemý havran – čierny žiaľ.

VALIVRCH, MIESIŽELEZO A TRI PRINCEZNE

(Prichádzajú.)

VALIVRCH Ale už nemusíte žiaľiť, výsosť, lebo všetky tri draky ležia pod zemou s postínanými hlavami.

MIESIŽELEZO A všetky vaše tri dcéry sú

vyslobodené a sú tu!

KRÁĽ Dcérenky moje! Naozaj! Vy ste sa mi

vrátili! Vďaka vám, statoční mládenci, za ich

vyslobodenie.

VALIVRCH Nie je to iba naša zásluha.

MIESIŽELEZO Aj my sme odvedli dobrú prácu,

to hej, ale bez Lomidreva by sme to nedokázali.

KRÁĽ A kde je Lomidrevo? Kde je váš tretí

statočný druh?

VALIVRCH Lomidrevo, žiaľ, ostal pod zemou.

KRÁĽ Vari ste ho tam nechali?

MIESIŽELEZO To nie, to by sme neurobili nikdy.

VALIVRCH Ale stala sa nehoda, na ktorej nemá

vinu nikto. Keď sme ho, ako posledného,

ťahali spod zeme hore na tento svet, pretrhol

sa v polovici cesty povraz.

MIESIŽELEZO A on sa zrútil znova pod zem.

VALIVRCH A tam zahynul.

KRÁĽ Ako viete, že zahynul? Volali ste naňho?

MIESIŽELEZO Volali sme?

VALIVRCH Volali.

MIESIŽELEZO Volali sme naňho, ale už

neodpovedal.

KRÁĽ Škoda ho, statočného šuhaja. Nuž, ešte raz,

vďaka aspoň vám.

VALIVRCH Ale nikdy nesmieme zabudnúť, že aj

jemu. On má najväčšiu zásluhu, že sa nám to

podarilo..

MIESIŽELEZO Bez neho by sme tu teraz pred vami

nestáli. On si zaslúži najväčšiu úctu.

KRÁĽ Pekne od vás, že to vravíte. O to viac

si vás vážim, že ste takí skromní. Nebohému

Lomidrevovi vzdáme najväčšiu úctu tak,

že najlepšiemu básnikovi nášho kráľovstva

príkážeme... Kde je náš najlepší básnik?

ŠKRATA LAKTIBRADA (V prestrojení, tentoraz nech

si tvár skrýva za veľké okuliare, no bradu si ako

básnik skrývať nemusí.) Tu som, výsosť.

KRÁĽ Ako sa cítite, majstre?

ŠKRATA LAKTIBRADA Ďakujem, výsosť, zdravie mi

služí.

KRÁĽ Pýtam sa, ako sa cítite v našom kráľovstve.

Všetci občania, ktorých sa na to pýtam, mi tvrdia,

že sa cítia v našom kráľovstve šťastní.

ŠKRATA LAKTIBRADA Aj ja sa cítim šťastný.

KRÁĽ Prečo aj vy?

ŠKRATA LAKTIBRADA Nuž... (Deklamuje.)

Aj ja mám len preto šťastie v žití,

že ľžem pár dôležitých...

KRÁĽ Pokračujte!

ŠKRATA LAKTIBRADA ... zmrzlín.

Aj keď smrdia, aj keď jazyk bolí,

aj keď ľžem proti vlastnej vôli,

ľžem ďalej, veď mám ženu, detí,

veď mi z hlavy kosier neuletí,

dňom i nocou ľžem neprestajne,

iba občas odplujem si tajne...

KRÁĽ Zaujímavé. Ešte nikdy som nepočul takú

zaujímavú báseň o zmrzline. Nenadarmo ste,

majstre, považovaný za najlepšieho básnika

v našom kráľovstve. Práve preto som sa rozhodol

poveriť práve vás, aby ste napísali divadelnú

hru, ktorá sa bude volať...

ŠKRATA LAKTIBRADA Vymyslím nejaký pekný

názov.

KRÁĽ Neskáčte mi do reči, majstre! Vy píšete hry,

ale názvy dávam ja. Tá hra sa bude volať *Ako sa*

Lomidrevo nestal kráľom. Co vy na to?

ŠKRATA LAKTIBRADA Vaše želanie je pre mňa

rozkazom. Som poctený touto úlohou, výsosť.

KRÁĽ (Obracia sa k Valivrchovi a Miesiželezovi.)

A o tom, kto sa stane kráľom po mojej smrti,

rozhodnem medzi vami dvoma. Bude to ťažké

rozhodovanie, pretože obaja ste rovnako odvážni

a ušlachtilí mládenci, no...

MODROVLÁSKA, ZELENVLÁSKA No mali by sa

najprv oženit!

KRÁĽ Áno, najprv sa musíte oženit s mojimi

dvoma staršími dcérami, Modrovláskou

a Zelenovláskou. Obidve svadby vystrojíme naraz,

vyjde to lacnejšie. A ešte lacnejšie to vyjde, keď

vystrojíme naraz tri. Aj ty, princezná Ružovláska...

RUŽOVLÁSKA Ale veď ja, otecko...

KRÁĽ Viem, je ti smutno za Lomidrevom. Smútok

však nemusí trvať sto rokov. Už si si posmútila

cestou a teraz, keby sme aj pre teba našli

vhodného ženicha...

RUŽOVLÁSKA Nie! Ja sa nevydám skôr, kým medzi

svadobnými dami nebudú dračie papuče pre

Modrovlásku, dračia košela pre

Zelenovlásku a dračí vankúš

pre mňa!

KRÁĽ Neprotič mi. Keď

sa nájde vhodný ženich,

vydáš sa aj ty. (Obráti

sa k Škrate Laktibrade.) Majstre! Nechcili by ste ju za ženu vy?
ŠKRATA LAKTIBRADA Och, výsosť, to je nečakaná a krásna ponuka, ale...

KRÁĽ Čo zase? Aké ale?

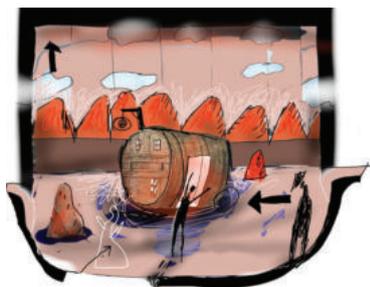
ŠKRATA LAKTIBRADA Ale to, čo povedala princezná Ružovláska... Ten nápad s tými dračími papučami, dračou košelou a dračím vankúšom, ten jej nápad je za všetky drobné. Ten jej nápad má v sebe obrovskú poéziu! To sa mi, namojdušu, do tej hry, čo mám napísať, bude hodiť stokrát lepšie. (Nadvihne okuliare a žmurkne do obecenstva.) Hoci aj to, keby som sa ja stala kráľovským zaťom, by mohlo byť zaujímavé. Ale nie, pre deti. (Kráľovi.) Lichotí mi váš návrh, výsosť, ale aj ja, podobne ako princezná Ružovláska, naň odpovedám nie.

KRÁĽ Aj vy hovoríte nie? Majstre, ale veď ste tu pred chvíľou vraveli čosi o lízani zmrzliny – a teraz si zrazu dovoľujete povedať kráľovi nie?
ŠKRATA LAKTIBRADA Prepáčte, výsosť, ale kto zmrzlinu líže v zime, v lete, nevie ešte nič o tomto svete. Zato ja dňom i nocou lížem neprestajne, ale občas odplujem si tajne... Zmrzlina je zmrzlina – ale poézia je poézia! Dovolujem si teda odmietnuť vašu ponuku a moja hra sa nebude volať Ako sa Lomidrevo nestal kráľom, ale bude sa volať...

KRÁĽ Ako?

ŠKRATA LAKTIBRADA Inak.

DEVÄTNÁSTY OBRAZ

Na dvore krčmy. Pohorie v pozadí je potiahnuté červeným súknom.

KRČMÁR (Stojí nad sudom, ktorý je takisto červený, a spieva.)

Hostil som v čase clivom

ľuď len čiernym pivom.

Keď čierne pivo pili,

ľuďia si zasmútili.

Dnes mesto zdobia stuhý.

Teším sa ako druhí –

dnes veselica bude.

(Stáča zo suda do džbána biele víno.)

Mám biele víno v sude.

LOMIDREVO (Prichádza s valaškou v ruke a spieva.)

Na krídlach letí vtáča,

ten, čo má nohy, kráča.

Cez dediny a mestá

vedie ma moja cesta.

Táto krčma mi je akási známa. Aj ten krčmár.

No ak sa chcem od neho čosi

dozvedieť, musím si dať pozor, aby ma

nespoznal. Budem sa vydávať za

drotára. (Stiahne si klobúk na oči.)

KRČMÁR (Nevšíma si ho.)

Tri princezné sú doma

aj s hrdinami dvoma.

Dvom z nich dnes svadbu stroja –

aj tretiu s niekým spoja.

LOMIDREVO (Sadne si do horského sedla.)

Prešiel som tristo dedín –

konečne zase sedím.

Hej, krčmár, nože ukáž,

čo svojim hosťom núkaš!

KRČMÁR A ty si kto? Akoby som ťa tu už

niekedy bol videl.

LOMIDREVO To je možné. Veď som drotár.

(Spieva.)

Ja som dobrý remeselník z tej trenčianskej stolice, po mestečkách, po dedinách chodím drôtovať hrnce.

Nuž možno som niekedy zavítal už aj sem, aj keď sa na nič také nepamätám.

Nepamätám sa, že by som videl niekedy takého veselého krčmára.

KRČMÁR Veselý som, lebo dnes je v našom

kráľovstve veselý deň. Dnes sa u nás je

aj pije zadarmo. Daj si, drotár, džbánček

bieleho vína, a aj ty sa rozveseľ.

(Podáva mu džbán vína.)

LOMIDREVO Neradiš mi zle. Dám si. A prečo je

veselý deň? Čo je tu u vás nové?

KRČMÁR Všetko. A všetko, čo je nové, je aj

dobré. Tri dcéry nášho kráľa, ktoré

uniesli draky, sú zase doma, a dve staršie z nich

sa budú vydávať za dvoch

mládenčov, čo ich vyslobodili.

LOMIDREVO A čo tretia?

KRČMÁR Tá si ešte preberá. Vraj sa nevydá, kým

nebudú medzi svadobnými darmi pre najstaršiu

princeznú dračie papuče, pre prostrednú dračiu

košela a pre ňu, najmladšiu,

dračí vankúš – preto sa hľadá niekto, kto by

princeznám také svadobné dary vyhotovil.

A potom aj tretiu princeznú za niekoho vydajú.

Lenže kde sa nájde remeselník, čo vyrobí také

dračie veci?

LOMIDREVO A čo je to nejaký zázrak? Dračie

papuče treba ušiť z plechu. Dračiu košelu treba

upliesť z drôtu. A dračí vankúš treba vyšíť

zlatou niťou. Chod', krčmár, do zámku a ohľas,

že remeselník, čo také veci vyrobí, sa už našiel.

KRČMÁR A keď sa ma spýtajú, kde sa našiel,

čo poviem?

LOMIDREVO Povieš, že sa našiel u teba. Veď

remeselník, čo vie urobiť také veci, môže byť

iba drotár, a to som ja. Povedz im, že už som

sa aj pustil do práce.

KRČMÁR Už bežím. (Hvizdne si a tvári sa, že

odchádza, ale nenápadne sa vráti a pozoruje

Lomidrevo.)

LOMIDREVO (Popíja, nerobí nič, ani krčmára si

nevšíma, ale aj bez toho, že by sa

obzrel, vie, že krčmár neodišiel.) A ako to

bežíš, keď si ešte tu?

KRČMÁR A ako si sa pustil do práce, keď si

sa ešte do nej nepustil?

LOMIDREVO Akože nepustil? Veď pomaly som

už s prácou hotový (Spieva a pantomimicky

šije.)

Pre najstaršiu šijem papuče na Valivrchove

papuče.

(Nenápadne vytiahne z kapsy plechové dračie

papuče, hodí ich krčmárovi,

potom pantomimicky štrikuje a spieva.)

Miesiželezo nech manželku

získa za drôtenú košielku.

(Nenápadne vytiahne z kapsy drôtenú dračiu

košelu, hodí ju krčmárovi.)

Tak už vidíš, ako som sa pustil do práce? Teraz

ja chcem vidieť, ako bežíš.

KRČMÁR Taktó bežím. (Rozbehne sa, ale znova

sa zastaví.) A čo dračí vankúš pre

najmladšiu princeznú? Ten po mne nepošleš?

LOMIDREVO Povedz, že ten ešte hotový nemám.

Sú aj veci, ktoré idú pomaly. Napríklad tvoju

hlavu, tú len tak napochytre nezdrôtuje nikto.

KRČMÁR A prečo by mal niekto zdrôtovať aj

moju hlavu?

LOMIDREVO Pretože ak už ani teraz poriadne

nepobežíš... (Zamáva valaškou.)

KRČMÁR Už bežím, už teraz naozaj bežím.

(Odbehne.)

LOMIDREVO (Popíja a spieva.)

Ja som dobrý remeselník

z tej trenčianskej stolice,

po mestečkách, po dedinách

chodím drôtovať hrnce.

RUŽOVLÁSKA (Nenápadne sa objaví

a počúva ho.)

LOMIDREVO (Spieva.)

Ktovej žene hrncek puká,

každej dobrá moja ruka,

ktovej chýba kúštik drôtu,

každá pozná moju nótu.

Puknuté hrnce, rajničky

dajte si zdrôtovať, ženičky –

všetko zdrôtujem!

RUŽOVLÁSKA (Preruší ho.) Pekne spievaš, milý

drotár. Škoda, že to, čo mám puknuté ja, sa

zdrôtovať nedá.

LOMIDREVO (Stiahne si klobúk na oči, aby ho

princezná nespoznala.) A čo máš

puknuté, princeznička? Kde máš svoj puknutý

hrniec?

RUŽOVLÁSKA Mój puknutý hrniec je moje

puknuté srdce.

LOMIDREVO Pozrieme sa! A za kým ti to

srdiečko puká?

RUŽOVLÁSKA Za Lomidrevom, ktorý ma

vyslobodil spod zeme, ale on sám ostal pod

zemou. Odvtedy ho vo dne v noci iba čakám

a čakám...

LOMIDREVO A ktovie, či sa ho niekedy dočkáš.

Lomidrevo sa spod zeme nevracia

možno preto, že tam našiel svoj hrob.

RUŽOVLÁSKA Vraví to Valivrch, vraví to

Miesiželezo, vracia to tak aj moje sestry, lenže

ja tomu neverím.

LOMIDREVO Dnes neveríš, no čo ak zajtra

uveríš? A na tvoje puknuté srdiečko najlepšie

drotár bude nový ženich.

RUŽOVLÁSKA Nie, milý drotár. Aj keby

Lomidrevo našiel pod zemou hrob, budem

ho ľúbiť až za hrob. A ďalej ho budem čakať

s puknutým srdcom až do svojej smrti.

LOMIDREVO Najmladšia princeznička, za takú

lásku za hrob si zaslúžiš, aby som sa tvoje

puknuté srdiečko pokúsil zdrôtovať aspoň ja.

RUŽOVLÁSKA A ako ho chceš zdrôtovať, milý

drotár, keď ho mám schované v hrudi?

LOMIDREVO Tak ho chcem zdrôtovať, že ho z tej

hrude vyložíš – (Vytiahne zlatom vyšívany

vankúš a posotí si klobúk dozadu, aby ho

princezná Ružovláska spoznala.) – a na tento

zlatou niťou vyšívany vankúšik ho položíš.

RUŽOVLÁSKA Lomidrevo, tak predsa som sa ťa

dočkala!

LOMIDREVO Čakala si ma, nuž prečo by si sa

nedočkala?

(Spieva a vedie si pritom princeznú do stredu

javiska, kde stojí zelený strom.)

Načo je mužovi

vankúšik ružový,

ak mal by sám len klásť naň unavenú hlavu?

Každý, kto ľúbil, vie –

zmesť sa naň aj dve.

RUŽOVLÁSKA A čiá bude tá druhá hlava?

LOMIDREVO Už dávno som si vyvolil tú pravú.

LOMIDREVO A RUŽOVLÁSKA (Spievajú.)

Sám spať – to unaví.

Vankúšik dvojhlavý,

od teba na svete niet mocnejšieho draka.

Kto jednu hlavu mal –

druhú si pohľadal.

RUŽOVLÁSKA Vidíš, aký si. Tak teda povedz už,

čiá bude tá druhá hlava?

LOMIDREVO Tej, čo až za hrob ľúbi ma a čaká.

(Počas tohto rozhovoru a spevu sa mení

scéna, Lomidrevo si vedie

Ružovlásku pod zelený strom, na ktorom vejú

svadobné stuhý.)

ŠKRATA LAKTIBRADA (Prichádza ako poštar,

zvoní zvončekom a vykrikuje do hladiska).

Nuž, a tak mohli byť všetky tri svadby odrazu.

A pretože hneď po trojsvadbe sa mal stať

Lomidrevo kráľom, trojsvadba sa mala konať,

háďajte kde? Nuž kde inde – na Kráľovej holi!

KRÁĽ, PRINCEZNÁ MODROVLÁSKA

A ZELENOVLÁSKA AJ ICH ŽENÍSI VALIVRCH

A MIESIŽELEZO (prichádzajú vo svadobnom

a všetci spievajú.)

Na Kráľovej holi strojí strom zelený,

na Kráľovej holi strojí strom zelený...

ŠKRATA LAKTIBRADA Lenže s tými troma

svadbami treba ešte počkať, výsosť! Najprv

si prevezmite poštu. (Podáva mu červený

list, ktorý sme videli odletieť zo stromu

Lomidrevovcov.)

KRÁĽ Čo je to?

ŠKRATA LAKTIBRADA To je list.

KRÁL Aký list?

ŠKRATA LAKTIBRADA List zďaleka.

KRÁL Zďaleka? A ako sa k nám dostal?

ŠKRATA LAKTIBRADA Priniesol ho vietor.

KRÁL (Prezerá si list.) A čo s ním mám urobiť?

ŠKRATA LAKTIBRADA Treba si ho prečítať..

KRÁL Čo je to čítať?

ŠKRATA LAKTIBRADA Vy neviete, čo je to čítať?

KRÁL Neviem. A keby som to aj vedel – čo z toho, keď neviem čítať.

ŠKRATA LAKTIBRADA Neviete, čo je to čítať, ani neviete čítať, dajte teda prečítať ten list niektorej zo svojich dcér. Alebo nech ho prečíta niektorý z vašich zaťov?

KRÁL Prečítaj ho ty, Modrovláska! (Podáva list Modrovláske.)

MODROVLÁSKA Ani ja neviem čítať, otecko.

Prečítaj ho ty, Valivrch. (Podáva list Valivrchovi.)

VALIVRCH Ani ja neviem čítať. Prečítaj ho ty, Zelenovláska. (Podáva list Zelenovláske.)

ZELENOVLÁSKA Ani ja neviem čítať. Prečítaj ho ty, Miesiželezo. (Podáva list Miesiželezovi.)

MIESIŽELEZO Ani ja neviem čítať. Prečítaj ho ty, Ružovláska. (Podáva list Ružovláske.)

RUŽOVLÁSKA Ani ja neviem čítať. Prečítaj ho ty, Lomidrevo. (Podáva list Lomidrevovi.)

LOMIDREVO Lenže ani ja neviem... (Lepšie sa pozrie na list.) A ba veru ja viem! Veď toto je list zo stromu, čo stojí pri mojom rodnom dome! To je už druhý list, čo mi píše otec a mať.

RUŽOVLÁSKA A ty si im neodpovedal ešte ani na ten prvý.

LOMIDREVO Nebolo kedy. Ale na tento druhý im už odpoviem. Pošlem im odkaz. Pošlem im pozvanie našu svadbu.

RUŽOVLÁSKA Ako im ho pošleš?

LOMIDREVO Oni mi posielajú listy po vetre, aj ja im svoj odkaz pošlem po vetre. (Spieva.)

Odkážem po vetre otcovi, materi, odkážem po vetre otcovi, materi, že mi svadba stojí, že mi svadba stojí, že mi svadba stojí na Kráľovej holi – a že nech prídu! (Volá kamsi do dialky.) Hahó, mamko! Hahó, tatko! Pozývam vás na svadbu!

KRÁL A čo teraz?

VALIVRCH Budeme čakať, kým sa im uráči prísť?

MIESIŽELEZO To sa načakáme!

LOMIDREVO Budte radi, že sa načakáte, lebo hneď po svadbe sa chystám s vami zakrútiť!

VALIVRCH, MIESIŽELEZO (Preľáknú sa.) Prečo by si mal s nami zakrútiť?

LOMIDREVO (Zamyslí sa a mávne rukou.) Nuž

a prečo nie? Po svadbe býva tanec, budeme sa v ňom krútiť všetci.

ŠKRATA LAKTIBRADA A budete sa v ňom krútiť čoskoro, lebo, hľa, tvoji rodičia, Lomidrevo, už dostali tvoj odkaz a už prichádzajú.

LOMIDREVO A to tak rýchlo?

OTEC A MATKA (Objavia sa v pozadí, ale to, čo ťahajú za sebou, ešte nevidíme.)

OTEC Ale čoby rýchlo. Ideme krokom, Lomidrevo.

MATKA No ráťali sme s tvojím svadobným pozvaním a vyrazili sme na cestu už deň vopred.

OTEC A nie sami.

MATKA Ideme aj s celou dedinou.

OTEC A MATKA (Postupujú dopredu a až teraz vidíme, že na povraze za sebou ťahajú celú Lomidrevovu rodnú dedinu. Sú to domčeky pozapájané za sebou ako vozne vlaku, z komína toho prvého sa aj dymí. Otec a matka urobia okružnú cestu okolo zeleného stromu, spievajú pritom, a hoci nevidíme nijakých ďalších svadobčanov, počujeme spievať aj veľký zbor.)

Na kráľovej holi stojí strom zelený,
Na kráľovej holi stojí strom zelený,
Vrch má naklonený, vrch má naklonený
Vrch má naklonený k Lomidrevo – o – vi!

ŠKRATA LAKTIBRADA (Zaťahuje oponu, zatiaľ čo svadobný sprievod chodí okolo zeleného stromu, ktorý sa ustavične nakláňa k Lomidrevovi.) A tak chodil svadobný sprievod okolo zeleného stromu a aj strom sa krútil, aby sa jeho vrch mohol ustavične nakláňať k Lomidrevovi, a to by už bolo takmer všetko. Starý kráľ, keď sa do počul, ako nepekne sa Valivrch a Miesiželezo zachovali k Lomidrevovi, chcel ich potrestať. Lomidrevo sa však za nich prihovril a dostali milosť. Starý kráľ bol rád, že si aspoň nemusí lámať hlavu, ktorému z troch zaťov má odovzdať kráľovstvo. Nielenže bol Lomidrevo najmocnejší, a nielenže nikdy nezradil kamarátov – ešte vedel aj odpustiť kamarátom to, že oni zradili jeho. (Zaspieva.)

Ej, kráľovské srdce

Lomidrevo mal –

a preto len z neho

sa mohol stať kráľ, ten slovenský kráľ!

Na Kráľovej holi stojí strom zelený,

Na Kráľovej holi stojí strom zelený,

VŠETCI (Aj keď ich už nevidíme, aj veľký zbor.)

vrch má naklonený, vrch má naklonený,

vrch má naklonený k tej slovenskej zemi!

ŠKRATA LAKTIBRADA (pred oponou) A chcete vedieť, čo bolo ďalej so mnou, so Škratou Laktibradou? Nuž, ja som sa pobrala dierou v zemi zas do nejakej inej rozprávky, za kmotru nejakému novému Lomidrevovi. Aby o nových Lomidrevov na Slovensku nikdy nebola núdza. (Na prekvapenie divákov znova rozťahne oponu.)

EPILÓG

V rodnom dvore nejakého nového Lomidreva. V pozadí nízke pohorie.

OTEC, MATKA, ŠKRATA LAKTIBRADA

(ktorá sa zase stihla preobliecť za kmotru, sú tu aj všetky ostatné postavy, všetci sú zhromaždení okolo kolisky, ktorú nevidíme, spievajú.)

Zabľýskaj, Parom,
zahrm nad choťárom,
prebúd' nové vtáča
v našom hniezde starom!

Vykúpeme ho
v studenej rose,
nech nám nezamrzne
na snehu bosé!

Zaviníme ho
v bielom plátenku,
nech nám neuhorí
v horúcom slnku!

Podperíme ho
ružovým kvetom,
nech voňavý vietor
nesie ho svetom!

Zabľýskaj, Parom,
zahrm nad choťárom,
novú kolísočku
postav v dome starom!
(Zabľýska sa, zahrml.)

OTEC A už Parom zabľýskal.

MATKA A už aj zahrml.

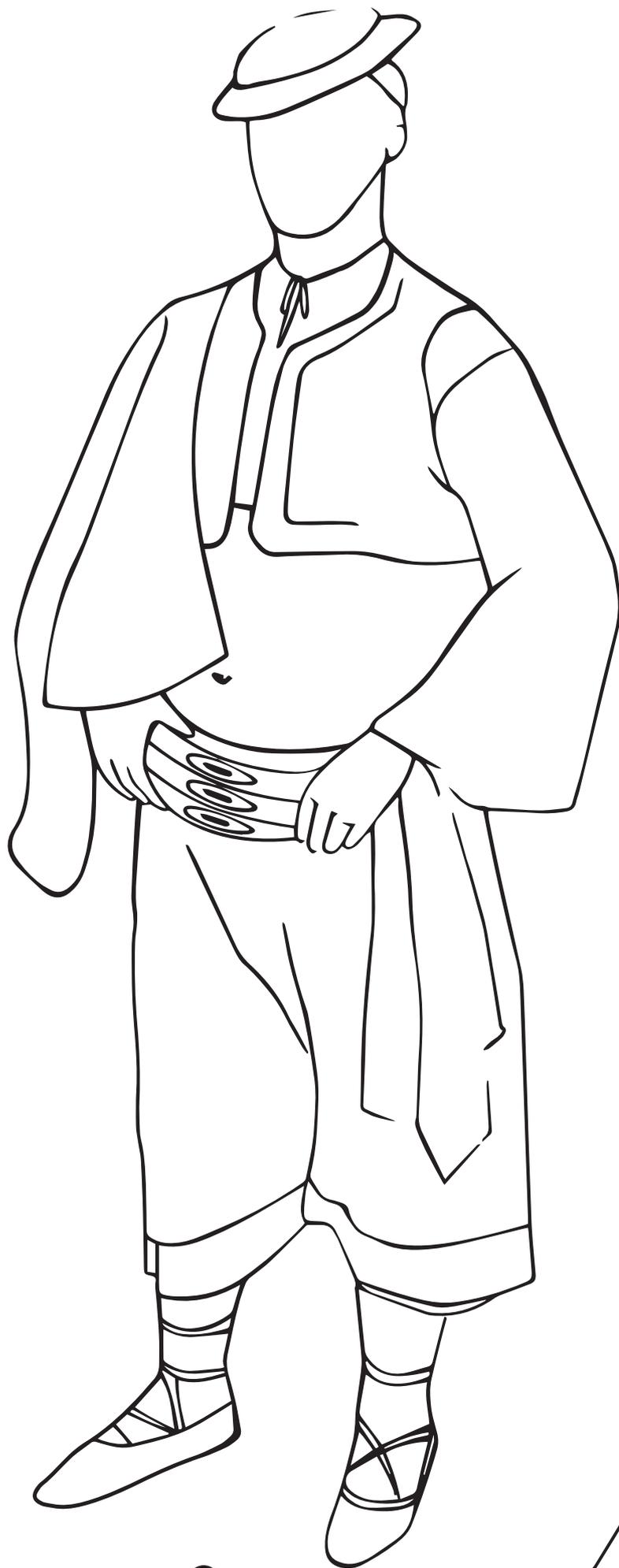
ŠKRATA LAKTIBRADA A už vám aj stojí nová kolísočka v starom dome. A v nej, aha, ktože je to? (Všetci odstúpia a vidíme v kolíske Lomidreva. Kolíska je malá, nový Lomidrevo veľký, z kolisky mu prevísajú nohy aj ruky.)

LOMIDREVO Dovidenia, deti!

KONIEC

MAĽOVANKA

podľa kostýmových návrhov
Kathy Hollej

LONDREVO

MODROVLÁSKA

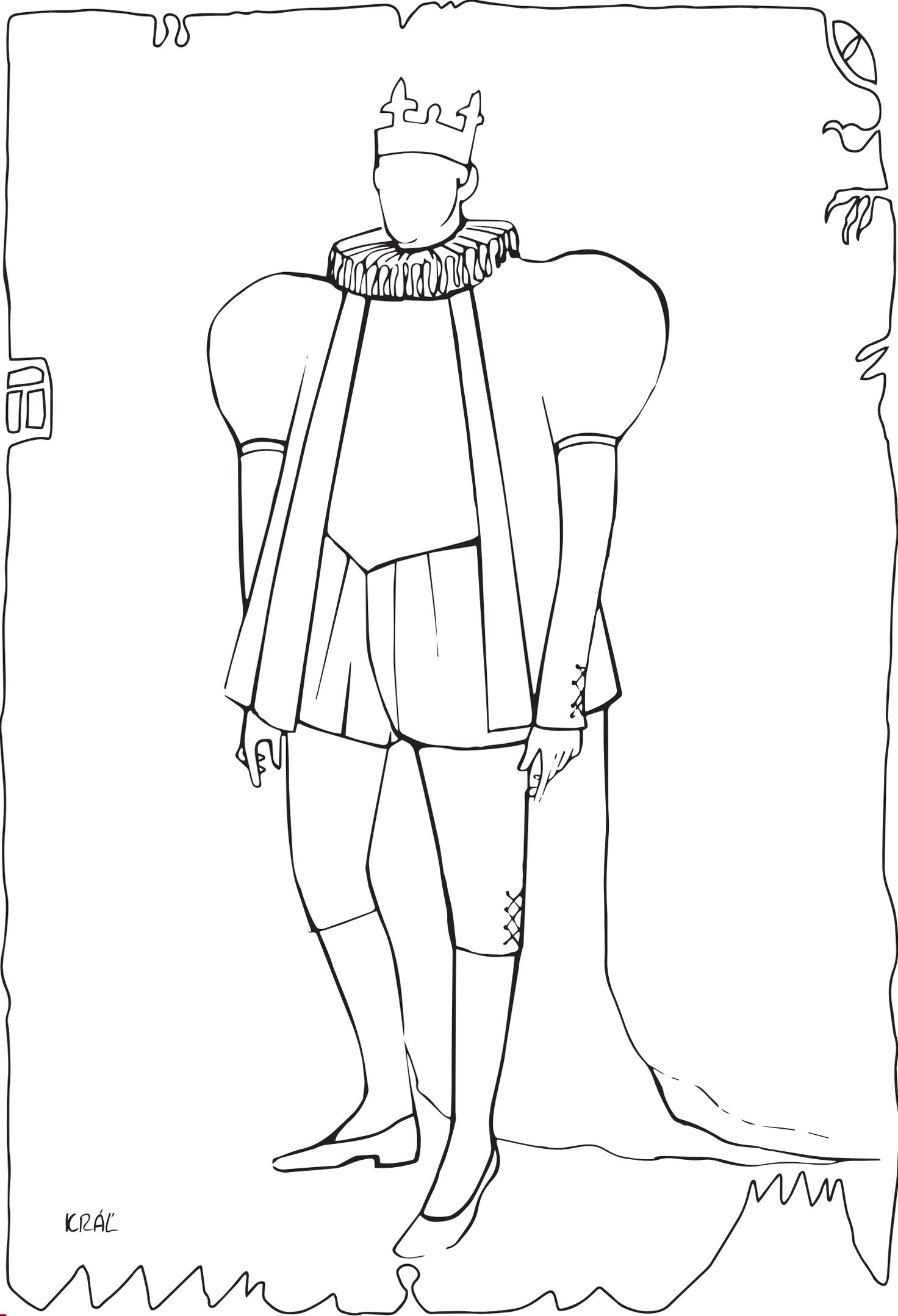

ZELENOVLÁSKA

RUŽOVLÁSKA

KRÁL

LAKTIBRADA

SEM NAKRESLI TO, ČO SA TI NA PREDSTAVENÍ NAJVIAC PÁČILO. ↷

SKRYTÝ
POKLAD
SLOVENSKA

Must line

Chardonnay
Riesling (Rizling rýnsky)
Frankovka modrá rosé
Frankovka modrá

100% hrozivé šťavy si
môžete zakúpiť
v ELESKO wine park,
Partizánska 2275, Modra.

V prípade záujmu môžete
kontaktovať aj našich
obchodných zástupcov:
obchod@elesko.sk.

www.elesko.sk

 ELESKO

Cocktail Time

Coffee Break
Recepcia
Cocktail párty
Ples
Detská párty
Domáca párty
Grill párty
Svadba
Športové podujatia

Váš Cateringový Partner

Cateringové služby na všetky druhy príležitostí a presne podľa Vašich požiadaviek.

www.gtgggroup.sk

info@gtgproup.sk
+421 903 892 222

www.zipava.sk | 0903 726 529

ZIPAVA

DERNIÉRA V ZIPAVE

STRABAG
TEAMS WORK.

POCIT PRÍRODY,
POHODLIE MESTA

PARTNERI SND V ROKU 2015

Generálny partner

Hlavný partner

STRABAG
TEAMS WORK.

Partneri

MAX FACTOR X

Oficiálna minerálna
voda pre SND

Mitická

Mediálni partneri

SME

TA3

Forbes

rtv:

.týždeň

›aktuality.sk

ŽIVOT

MAN

BRATISLAVA

BKIS

•tasr•

•azet

SITA

Panta Rhei

Doprajte rozlet svojim predstavám s Europapierom – obálka tohto bulletinu je vytlačená na papieri **GardaMatt Art** od spoločnosti Europapier Slovensko.

 @SNDcko

 mojesnd

 Slovenské národné divadlo

www.snd.sk

Bulletin Činohry Slovenského národného divadla

Zostavil Peter Kováč

Redakcia Zuzana Barysz

Jazyková redaktorka Zuzana Konečná

Fotografie z kostýmovej skúšky © Ctibor Bachratý

Ilustrácie František Lipták

Grafická úprava Vladimíra Vašašová

Tlač Moja tlač, s. r. o.

Cena 2 €

Vydalo Slovenské národné divadlo.

Dotlač september 2015